

**Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen
klasyfikacyjnych z biologii dla klasy 8 szkoły podstawowej**
oparte na Programie nauczania biologii „Puls życia” autorstwa Anny Zdziennickiej

I półrocze:

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
I. Genetyka	1. Genetyka – nauka o dziedziczności i zmienności.	Uczeń: - określa zakres badań genetyki - wyjaśnia, że podobieństwo dziecka do rodziców jest wynikiem dziedziczenia cech	Uczeń: - rozdziela cechy dziedziczne i niedziedziczne - definiuje pojęcia <i>genetyka</i> i <i>zmienność organizmów</i>	Uczeń: - wskazuje cechy indywidualne i gatunkowe podanych organizmów - omawia zastosowanie genetyki w różnych dziedzinach: medycynie, kryminalistyce, rolnictwie i archeologii	Uczeń: - uzasadnia występowanie zmienności genetycznej wśród ludzi - wskazuje różnice między cechami gatunkowymi a indywidualnymi - wyjaśnia, z czego wynika podobieństwo organizmów potomnych w rozmnażaniu bezpłciowym	Uczeń: - dowodzi, że cechy organizmu kształtują się dzięki materiałowi genetycznemu oraz są wynikiem wpływu środowiska - wyjaśnia znaczenie rekombinacji genetycznej w kształtowaniu się zmienności organizmów
	2. DNA jako nośnik informacji genetycznej.	- wskazuje miejsca występowania DNA - wymienia elementy budujące DNA - przedstawia rolę DNA jako nośnika informacji genetycznej	- przedstawia budowę nukleotydu - wymienia nazwy zasad azotowych - omawia budowę chromosomu - definiuje pojęcia: <i>kariotyp</i>, <i>helisa</i>, <i>gen</i> i <i>nukleotyd</i> - wykazuje rolę jądra	- wykazuje konieczność związania DNA przez białka i powstania chromatyny w jądrze komórkowym - wyjaśnia, z czego wynika komplementarność zasad azotowych - graficznie przedstawia regułę komplementarności	- wyjaśnia proces replikacji - rozpoznaje DNA i RNA* na modelu lub ilustracji - porównuje budowę DNA z budową RNA* - omawia budowę i funkcję RNA*	- uzasadnia konieczność zachodzenia procesu replikacji DNA przed podziałem komórki - wykonuje dowolną techniką model DNA - wykazuje rolę replikacji w zachowaniu niezmienności informacji genetycznej
	3. Podziały komórkowe	- wymienia nazwy podziałów komórkowych - podaje liczbę chromosomów w komórkach somatycznych i płciowych człowieka	- definiuje pojęcia: <i>chromosomy homologiczne</i>, <i>komórki haploidalne</i> i <i>komórki diploidalne</i> - wskazuje miejsce zachodzenia mitozy i mejozy w organizmie człowieka	- omawia znaczenie mitozy i mejozy - oblicza liczbę chromosomów w komórce haploidalnej, znając liczbę chromosomów w komórce diploidalnej danego organizmu	- wykazuje konieczność redukcji ilości materiału genetycznego w komórkach macierzystych gamet - wykazuje różnice między mitozą a mejozą	- wyjaśnia znaczenie rekombinacji genetycznej podczas mejozy - wykonuje dowolną techniką model mitozy lub mejozy
	4. Podstawowe prawa dziedziczenia	- definiuje pojęcia <i>fenotyp</i> i <i>genotyp</i> - wyjaśnia symbole używane przy zapisywaniu krzyżówek genetycznych	- omawia badania Gregora Mendla - zapisuje genotypy homozygoty dominującej i homozygoty recesywnej oraz heterozygoty - wykonuje krzyżówki genetyczne przedstawiające dziedziczenie jednego genu	- identyfikuje allele dominujące i recesywne - omawia prawo czystości gamet - na schemacie krzyżówki genetycznej rozpoznaje genotyp oraz określa fenotyp rodziców i pokolenia	- przewiduje cechy osobników potomnych na podstawie prawa czystości gamet - interpretuje krzyżówki genetyczne, używając określeń: <i>homozygota</i>, <i>heterozygota</i>, <i>cecha</i>	- zapisuje krzyżówki genetyczne przedstawiające dziedziczenie określonej cechy i przewiduje genotypy oraz fenotypy potomstwa - ocenia znaczenie prac Gregora Mendla dla rozwoju genetyki

				potomnego	<i>dominująca i cecha recesywna</i>	
--	--	--	--	-----------	---	--

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
I. Genetyka	5. Dziedziczenie cech u człowieka	- wskazuje u ludzi przykładowe cechy dominującą i recesywną - z pomocą nauczyciela rozwiązuje proste krzyżówki genetyczne	- wymienia cechy dominujące i recesywne u człowieka - z niewielką pomocą nauczyciela rozwiązuje proste krzyżówki genetyczne	- wyjaśnia, że cechę recesywną determinują allele homozygoty recesywnej - na podstawie krzyżówki genetycznej przewiduje wystąpienie cechu potomstwa	- wskazuje cechy człowieka, które są zarówno wynikiem działania genów, jak i czynników środowiska - ustala prawdopodobieństwo występowania cechy u potomstwa, jeśli nie są znane genotypy obojga rodziców	- ocenia wpływ środowiska na kształtowanie się cech - na podstawie znajomości cech dominujących i recesywnych - projektuje krzyżówki genetyczne, poprawnie posługując się terminami <i>homozygota</i> i <i>heterozygota</i>
	6. Dziedziczenie płci u człowieka	- podaje liczbę chromosomów występujących w komórce diploidalnej człowieka - wymienia przykłady chorób dziedzicznych sprzężonych z płcią	- rozpoznaje kariotyp człowieka - określa cechy chromosomów X i Y - omawia zasadę dziedziczenia płci	- wyjaśnia rolę chromosomów płci i autosomów - przedstawia zjawisko nosicielstwa chorób pod kątem dziedziczenia płci	- wyjaśnia mechanizm ujawniania się cech recesywnych sprzężonych z płcią - wykonuje krzyżówki genetyczne przedstawiające dziedziczenie hemofilii oraz daltonizmu	- interpretuje krzyżówki genetyczne przedstawiające dziedziczenie hemofilii oraz daltonizmu - ocenia znaczenie poznania budowy ludzkiego DNA
	7. Dziedziczenie grup krwi	- wymienia cztery główne grupy krwi występujące u człowieka - przedstawia przykłady cech zależnych od wielu genów oraz od środowiska	- omawia sposób dziedziczenia grup krwi - wyjaśnia sposób dziedziczenia czynnika Rh - wyjaśnia wpływ środowiska na rozwój cech osobniczych	- rozpoznaje grupy krwi na podstawie zapisu genotypów - wykonuje krzyżówkę genetyczną przedstawiającą dziedziczenie grup krwi - określa możliwość wystąpienia konfliktu serologicznego	- ustala grupy krwi dzieci na podstawie znajomości grup krwi ich rodziców - ustala czynnik Rh dzieci na podstawie znajomości czynnika Rh ich rodziców	- określa konsekwencje dla drugiej ciąży wiążące się z wystąpieniem konfliktu serologicznego - wykazuje, że dziedziczenie czynnika Rh jest jednogenne
	8. Przyczyny i skutki mutacji.	- definiuje pojęcie <i>mutacja</i> - wymienia czynniki mutagenne - podaje przykłady chorób uwarunkowanych mutacjami genowymi i chromosomowymi	- rozdziela mutacje genowe i chromosomowe - omawia przyczyny wybranych chorób genetycznych - wskazuje mechanizm dziedziczenia mukowiscydozy	- wyjaśnia, na czym polegają mutacje genowe i chromosomowe - omawia znaczenie poradnictwa genetycznego - charakteryzuje wybrane choroby i zaburzenia genetyczne - wyjaśnia podłoże zespołu Downa	- wyjaśnia mechanizm powstawania mutacji genowych i chromosomowych - omawia zachowania zapobiegające powstawaniu mutacji - wyjaśnia znaczenie badań prenatalnych	- uzasadnia, że mutacje są podstawowym czynnikiem zmienności organizmów - analizuje przyczyny mutacji i wskazuje ich skutki - wykonuje portfolio na temat chorób i zaburzeń genetycznych

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
II. Ewolucja życia	9. Źródła wiedzy o ewolucji	- definiuje pojęcie <i>ewolucja</i> - wymienia dowody ewolucji - wskazuje przykłady narządów szczątkowych w organizmie człowieka	- omawia dowody ewolucji - wymienia przykłady różnych rodzajów skamieniałości - definiuje pojęcie <i>żywa skamieniałość</i> - wymienia przykłady reliktyw	- wyjaśnia istotę procesu ewolucji - rozpoznaje żywe skamieniałości - omawia przykłady potwierdzające jedność budowy i funkcjonowania organizmów - wymienia przykłady struktur homologicznych i analogicznych	- określa warunki powstawania skamieniałości - analizuje formy pośrednie - wskazuje istnienie związku między rozmieszczeniem gatunków a ich pokrewieństwem	- wykazuje jedność budowy i funkcjonowania organizmów - ocenia rolę struktur homologicznych i analogicznych jako dowodów ewolucji
	10. Mechanizmy ewolucji	- wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>endemit</i> - podaje przykłady doboru sztucznego	- wymienia przykłady endemitów - wyjaśnia, na czym polega dobór naturalny i dobór sztuczny - omawia ideę walki o byt	- wyjaśnia główne założenia teorii ewolucji Karola Darwina - wskazuje różnicę pomiędzy doбором naturalnym a doбором sztucznym - wymienia główne założenia syntetycznej teorii ewolucji*	- wykazuje izolację geograficzną jako drogę do powstawania nowych gatunków - wykazuje rolę endemitów z Galapagos w badaniach Darwina* - uzasadnia, że walka o byt jest formą doboru naturalnego - ocenia korzyści doboru naturalnego w przekazywaniu cech potomstwu - omawia współczesne spojrzenie na ewolucję – syntetyczną teorię ewolucji	- ilustruje przykładami działanie doboru naturalnego i doboru sztucznego - ocenia korzyści dla człowieka płynące z zastosowania doboru sztucznego
	11. Pochodzenie człowieka	- wymienia przykłady organizmów należących do nadrodziny człekokształtnych - omawia cechy człowieka rozumnego	- wskazuje na mapie miejsce, gdzie rozpoczęła się ewolucja człowieka - wymienia czynniki, które miały wpływ na ewolucję człowieka	- określa stanowisko systematyczne człowieka - wskazuje na przykładzie szympansa różnice pomiędzy człowiekiem a innymi człekokształtnymi	- analizuje przebieg ewolucji człowieka - wykazuje cechy wspólne człowieka z innymi człekokształtnymi - wymienia cechy człowieka pozwalające zaklasyfikować go do poszczególnych jednostek systematycznych	- porównuje różne gatunki człowieka w przebiegu jego ewolucji - wykazuje, że człekokształtne to ewolucyjni krewni człowieka

II półrocze:

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
III. Ekologia	12. Organizm i jego środowisko.	- wyjaśnia, czym zajmuje się ekologia - wymienia czynniki ograniczające występowanie gatunków w różnych środowiskach - nazywa formy morfologiczne porostów wykorzystywane w skali porostowej	- identyfikuje siedlisko wybranego gatunku - omawia, czym jest nisza ekologiczna organizmu - wyjaśnia, do czego służy skala porostowa	- rozdziela siedlisko i niszę ekologiczną - określa wpływ wybranych czynników środowiska na funkcjonowanie organizmów - wykazuje związek między zakresem tolerancji a stosowaniem skali porostowej - odczytuje z wykresu dane dotyczące zakresu tolerancji	- wykazuje zależność między czynnikami środowiska a występującymi w nim organizmami - rozpoznaje na ilustracji formy morfologiczne porostów wykorzystywane w skali porostowej	- interpretuje wykres przedstawiający zakres tolerancji ekologicznej danego gatunku - praktycznie wykorzystuje skalę porostową
	13. Cechy populacji	- definiuje pojęcia <i>populacja</i> i <i>gatunek</i> - wylicza cechy populacji - wymienia typy rozmieszczenia osobników w populacji - określa wady i zalety życia organizmów w grupie	- wyjaśnia zależność między definicją populacji i gatunku - wymienia przykłady zwierząt żyjących w stadzie - określa przyczyny migracji - przedstawia, jakie dane można odczytać z piramidy wiekowej populacji	- wskazuje populacje różnych gatunków - określa wpływ migracji na liczebność populacji - wyjaśnia wpływ cech populacji na jej liczebność - odczytuje dane z piramidy wiekowej	- wykazuje zależność między liczebnością populacji a jej zagęszczeniem - graficznie przedstawia różne typy rozmieszczenia osobników w populacji i podaje ich przykłady - wykazuje zależność między strukturą płciową a liczebnością populacji - charakteryzuje grupy wiekowe w piramidach	- przeprowadza w terenie obliczanie zagęszczenia wybranego gatunku - przewiduje losy populacji na podstawie jej piramidy wiekowej
	14. Znaczenie drapieżnictwa i roślinożerności w przyrodzie.	- nazywa zależności międzygatunkowe - wymienia przykłady roślinożerców - wskazuje przykłady drapieżników i ich ofiar - omawia przystosowania organizmów do drapieżnictwa - podaje przykłady roślin drapieżnych	- określa znaczenie roślinożerców w przyrodzie - omawia adaptacje roślinożerców do zjadania pokarmu roślinnego - wyjaśnia na wybranych przykładach, na czym polega drapieżnictwo - wymienia charakterystyczne cechy drapieżników i ich ofiar	- wyjaśnia, w jaki sposób rośliny i roślinożercy wzajemnie regulują swoją liczebność - omawia różne strategie polowań stosowanych przez drapieżniki - opisuje sposoby obrony organizmów przed drapieżnikami - wykazuje przystosowania rośliny drapieżnej do zdobywania pokarmu	- ocenia znaczenie drapieżników i roślinożerców w środowisku - wskazuje adaptacje drapieżników i roślinożerców do zdobywania pokarmu - określa rolę drapieżników w przyrodzie jako regulatorów liczebności ofiar - charakteryzuje sposoby obrony roślin przed zjadaniem	- wykazuje zależności między liczebnością populacji drapieżników a liczebnością populacji ich ofiar - wyjaśnia przyczyny drapieżnictwa i wskazuje metody zdobywania pokarmu przez rośliny drapieżne - wykazuje korzyści dla roślin płynące z roślinożerności - przedstawia pozytywne i negatywne skutki roślinożerności

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
III. Ekologia	15. Znaczenie pasożytnictwa i konkurencji w przyrodzie.	- wymienia przykłady pasożytów zewnętrznych i wewnętrznych - wymienia przykłady pasożytnictwa u roślin - wymienia zasoby, o które konkurują organizmy	- wyjaśnia, na czym polega pasożytnictwo - klasyfikuje pasożyty na zewnętrzne i wewnętrzne - wyjaśnia, na czym polega konkurencja - wskazuje rodzaje konkurencji	- charakteryzuje przystosowania organizmów do pasożytniczego trybu życia - charakteryzuje pasożytnictwo u roślin - graficznie przedstawia zależności między organizmami, zaznacza, który gatunek odnosi korzyści, a który – straty - porównuje konkurencję wewnątrzgatunkową z konkurencją międzygatunkową	- ocenia znaczenie pasożytnictwa w przyrodzie - wskazuje przystosowania roślin do pasożytniczego trybu życia - wskazuje przyczyny i skutki konkurencji międzygatunkowej i wewnątrzgatunkowej - wykazuje zależność między zasobami środowiska a intensywnością konkurencji	- wyjaśnia znaczenie pasożytnictwa w regulacji zagęszczenia populacji ofiar - uzasadnia, wykorzystując wiedzę z ewolucjonizmu, że konkurencja jest czynnikiem doboru naturalnego
	16. Nieantagonistyczne zależności między gatunkami	- wymienia nieantagonistyczne zależności międzygatunkowe - podaje przykłady organizmów, które łączy zależność nieantagonistyczna	- określa warunki współpracy między gatunkami - rozdziela pojęcia <i>komensalizm</i> i <i>mutualizm</i> - omawia budowę korzeni roślin motylkowych	- omawia różnice między komensalizmem a mutualizmem - charakteryzuje role grzyba i glonu w plesze porostu	- określa warunki występowania nieantagonistycznych relacji między organizmami różnych gatunków - charakteryzuje relacje między rośliną motylkową	- ocenia znaczenie bakterii azotowych występujących w glebie - wyjaśnia, jakie praktyczne znaczenie ma wiedza o mikoryzie
	17. Struktura i funkcjonowanie ekosystemu	- wymienia przykładowe ekosystemy - przedstawia składniki biotopu i biocenozy - rozdziela ekosystemy sztuczne i naturalne	- wskazuje elementy biotopu i biocenozy wybranego ekosystemu - omawia, do czego człowiek wykorzystuje ekosystemy - wymienia przemiany w ekosystemach	- omawia różnice między ekosystemami naturalnymi a sztucznymi - omawia przebieg sukcesji pierwotnej i wtórnej*	charakteryzuje różnicę między sukcesją pierwotną a wtórną*	- wykazuje zależności między biotopem a biocenozą - wyszukuje w terenie miejsce zachodzenia sukcesji wtórnej*
	19. Zależności pokarmowe w ekosystemie.	- wymienia nazwy ogniw łańcucha pokarmowego - przyporządkowuje znane organizmy poszczególnym ogniom łańcucha pokarmowego - rysuje schematy prostych łańcuchów pokarmowych w wybranych ekosystemach	- wyjaśnia przyczyny istnienia łańcuchów pokarmowych - wskazuje różnice między producentami a konsumentami - rysuje schemat prostej sieci pokarmowej	- analizuje wybrane powiązania pokarmowe we wskazanym ekosystemie - charakteryzuje role poszczególnych ogniw łańcucha pokarmowego	omawia czynniki, które zakłócają równowagę ekosystemu	- przewiduje skutki, jakie dla ekosystemu miałyby wyginiecie określonego ogniwka we wskazanym łańcuchu pokarmowym - interpretuje, na czym polega równowaga dynamiczna ekosystemu

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
	20. Materia i energia w ekosystemie	omawia na podstawie ilustracji piramidę ekologiczną	- wyjaśnia, że materia krąży w ekosystemie - omawia na podstawie ilustracji obieg węgla w ekosystemie*	- wyjaśnia, że energia przepływa przez ekosystem - wyказuje rolę producentów, konsumentów i destruktorów w krążeniu materii	- interpretuje zależności między poziomem pokarmowym a biomasą i liczebnością populacji - analizuje informacje przedstawione w formie piramidy ekologicznej	- analizuje przyczyny zaburzeń w krążeniu materii w ekosystemach - uzasadnia spadek energii w ekosystemie na kolejnych poziomach troficznych
IV. Człowiek i środowisko	21. Znaczenie różnorodności biologicznej	- przedstawia poziomy różnorodności biologicznej - wymienia czynniki wpływające na stan ekosystemów	- wyjaśnia, na czym polega różnorodność biologiczna - wyjaśnia różnice pomiędzy dwoma poziomami różnorodności biologicznej - wyszukuje w różnych źródłach informacje na temat skutków spadku różnorodności	- charakteryzuje poziomy różnorodności biologicznej - omawia wpływ klimatu na kształtowanie się różnorodności biologicznej	- wyказuje zmiany różnorodności biologicznej podczas sukcesji* - porównuje poziomy różnorodności biologicznej	analizuje przyczyny prowadzące do nagłego wymarcia gatunku
	22. Wpływ człowieka na różnorodność biologiczną	- wymienia przykłady działalności człowieka przyczyniającej się do spadku różnorodności biologicznej - podaje przykłady obcych gatunków	- wskazuje działalność człowieka jako przyczynę spadku różnorodności biologicznej - wskazuje gatunki wymarłe jako przykład działalności człowieka	- wskazuje, w jaki sposób niszczenie siedlisk wpływa na stan gatunkowy ekosystemów - wyjaśnia, skąd się biorą nowe gatunki roślin i zwierząt w ekosystemach naturalnych	- wyказuje, w jaki sposób działalność człowieka wpływa na eliminowanie gatunków - ocenia wpływ wprowadzania obcych gatunków na bioróżnorodność w Polsce	analizuje zależności między działalnością człowieka a zmianą czynników środowiskowych wpływających na spadek różnorodności biologicznej
	23. Racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody	- wymienia przykłady zasobów przyrody - wyjaśnia znaczenie recyklingu dla racjonalnego gospodarowania zasobami	- wymienia przykłady odnawialnych i nieodnawialnych zasobów przyrody - ilustruje przykładami, jak należy dbać o ochronę zasobów	- klasyfikuje zasoby przyrody na niewyczerpywalne i wyczerpywalne, podaje ich przykłady - omawia racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody	- wyказuje skutki niewłaściwej eksploatacji zasobów - wyjaśnia, na czy polega zrównoważony rozwój	- objaśnia, w jaki sposób odtwarzają się odnawialne zasoby przyrody - wyjaśnia, jak młodzież może się przyczynić do ochrony zasobów przyrody

	24. Sposoby ochrony przyrody	• określa cele ochrony przyrody • wymienia sposoby ochrony gatunkowej	• wymienia formy ochrony przyrody • omawia formy ochrony indywidualnej	• wyjaśnia, na czym polega ochrona obszarowa • wykazuje różnicę między ochroną gatunkową ścisłą a częściową	• charakteryzuje poszczególne formy ochrony przyrody • wyjaśnia, czego dotyczy program Natura 2000 • prezentuje wybrane przykłady czynnej ochrony przyrody w Polsce	• wskazuje formy ochrony przyrody występujące w najbliższej okolicy • uzasadnia konieczność stosowania form ochrony przyrody dla zachowania gatunków i ekosystemów
--	------------------------------	--	---	--	---	---

* Zagadnienia spoza podstawy programowej oznaczono gwiazdką

Ocenę niedostateczną śródroczną/roczną otrzymuje uczeń, który nie opanował niezbędnych wiadomości i umiejętności określonych wymaganiami na ocenę dopuszczającą.

Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z **chemii** w klasie **ósmej** wynikające z realizowanego programu nauczania

Tytuł programu **Program nauczania chemii w szkole podstawowej**

Autor programu **Teresa Kulawik, Maria Litwin**

Dział tematyczny	Uczeń otrzymuje ocenę celującą jeśli:	Ocena bardzo dobra	Ocena dobra	Ocena dostateczna	Ocena dopuszczająca
Kwasy	• spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą • wymienia przykłady innych wskaźników i określa ich zachowanie w roztworach o różnych odczynach • opisuje wpływ pH na głębę i	• spełnia wymagania na ocenę dobrą • zapisuje wzór strukturalny kwasu nieorganicznego o podanym wzorze sumarycznym • nazywa dowolny kwas tlenowy (określenie wartościowości pierwiastków chemicznych,	• spełnia wymagania na ocenę dostateczną • zapisuje równania reakcji otrzymywania wskazanego kwasu • wyjaśnia, dlaczego podczas pracy ze stężonymi roztworami kwasów należy zachować szczególną ostrożność • projektuje doświadczenia, w wyniku których można otrzymać omawiane na lekcjach kwasy	• spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą • udowadnia, dlaczego w nazwie danego kwasu pojawia się wartościowość • zapisuje wzory strukturalne poznanych kwasów • wymienia metody otrzymywania	• wymienia zasady bhp dotyczące obchodzenia się z kwasami • zalicza kwasy do elektrolitów • definiuje pojęcie <i>kwasy</i> zgodnie z teorią Arrheniusa • opisuje budowę kwasów • opisuje różnice w budowie kwasów beztlenowych

	uprawy, wyjaśnia przyczyny stosowania poszczególnych nawozów • omawia przemysłową metodę otrzymywania kwasu azotowego(V) • definiuje pojęcie <i>stopień dysocjacji</i> • dzieli elektrolity ze względu na stopień dysocjacji	uwzględnienie ich w nazwie) • projektuje i przeprowadza doświadczenia, w których wyniku można otrzymać kwasy • identyfikuje kwasy na podstawie podanych informacji • odczytuje równania reakcji chemicznych • rozwiązuje zadania obliczeniowe o wyższym stopniu trudności • proponuje sposoby ograniczenia powstawania	• wymienia poznane tlenki kwasowe • wyjaśnia zasadę bezpiecznego rozcieńczania stężonego roztworu kwasu siarkowego(VI) • planuje doświadczenia wykrycie białka w próbce żywności (np.: w serze, mleku, jajku) • opisuje reakcję ksantoproteinową • zapisuje i odczytuje równania reakcji dysocjacji jonowej (elektrolitycznej) kwasów • zapisuje i odczytuje równania reakcji dysocjacji jonowej (elektrolitycznej) w formie stopniowej dla H_2S, H_2CO_3 • określa kwasowy odczyn roztworu na podstawie znajomości jonów	kwasów tlenowych i kwasów beztlenowych • zapisuje równania reakcji otrzymywania poznanych kwasów • wyjaśnia pojęcie <i>tlenek kwasowy</i> • wskazuje przykłady tlenków kwasowych • opisuje właściwości poznanych kwasów • opisuje zastosowania poznanych kwasów • wyjaśnia pojęcie <i>dysocjacja jonowa</i> • zapisuje wybrane	i kwasów tlenowych • zapisuje wzory sumaryczne kwasów: HCl, H_2S, H_2SO_4, H_2SO_3, HNO_3, H_2CO_3, H_3PO_4 • zapisuje wzory strukturalne kwasów beztlenowych • podaje nazwy poznanych kwasów • wskazuje wodór i resztę kwasową we wzorze kwasu • wyznacza wartościowość reszty kwasowej • wyjaśnia, jak można otrzymać np. kwas chlorowodorowy, siarkowy(IV)
--	---	---	---	---	--

		kwaśnych opadów • wyjaśnia pojęcie <i>skala pH</i>	obecnych w badanym roztworze • opisuje doświadczenia przeprowadzane na lekcjach (schemat, obserwacje, wnioski) • podaje przyczyny odczynu roztworów: kwasowego, zasadowego, obojętnego • interpretuje wartość pH w ujęciu jakościowym (odczyny: kwasowy, zasadowy, obojętny) • opisuje zastosowania wskaźników • planuje doświadczenie, które pozwala zbadać pH produktów występujących w życiu codziennym • rozwiązuje zadania obliczeniowe o wyższym stopniu trudności • analizuje proces powstawania i skutki kwaśnych opadów	równania reakcji dysocjacji jonowej kwasów • nazywa kation H^+ i aniony reszt kwasowych • określa odczyn roztworu (kwasowy) • wymienia wspólne właściwości kwasów • wyjaśnia, z czego wynikają wspólne właściwości kwasów • zapisuje obserwacje z przeprowadzanych doświadczeń • posługuje się skalą pH • bada odczyn i pH roztworu	• wyjaśnia, co to jest tlenek kwasowy • opisuje właściwości kwasów, np.: chlorowodorowego, azotowego(V) i siarkowego(VI) • stosuje zasadę rozcieńczania kwasów • opisuje podstawowe zastosowania kwasów: chlorowodorowego, azotowego(V) i siarkowego(VI) • wyjaśnia, na czym polega dysocjacja jonowa (elektrolityczna) kwasów • definiuje pojęcia: <i>jon</i>, <i>kation</i> i <i>anion</i>
--	--	---	---	---	---

			proponuje niektóre sposoby ograniczenia powstawania kwaśnych opadów	• wyjaśnia, jak powstają kwaśne opady • podaje przykłady skutków kwaśnych opadów • oblicza masy cząsteczkowe kwasów • oblicza zawartość procentową pierwiastków chemicznych w cząsteczkach kwasów	• zapisuje równania reakcji dysocjacji jonowej kwasów (proste przykłady) • wymienia rodzaje odczynu roztworu • wymienia poznane wskaźniki • określa zakres pH i barwy wskaźników dla poszczególnych odczynów • rozróżnia doświadczalnie odczyny roztworów za pomocą wskaźników • wyjaśnia pojęcie <i>kwaśne opady</i> • oblicza masy cząsteczkowe HCl i H₂S
--	--	--	--	--	--

Sole	• spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą • wyjaśnia pojęcie <i>hydrat</i>, wymienia przykłady hydratów, ich występowania i zastosowania • wyjaśnia pojęcie <i>hydroliza</i>, zapisuje równania reakcji hydrolizy i wyjaśnia jej przebieg • wyjaśnia pojęcia: <i>sól podwójna</i>, <i>sól potrójna</i>, <i>wodorosole</i> i <i>hydroksosole</i>;	• spełnia wymagania na ocenę dobrą • wymienia metody otrzymywania soli • przewiduje, czy zajdzie dana reakcja chemiczna (poznane metody, tabela rozpuszczalności soli i wodorotlenków w wodzie, szereg aktywności metali) • zapisuje i odczytuje równania reakcji otrzymywania dowolnej soli • wyjaśnia, jakie zmiany zaszyły w	• spełnia wymagania na ocenę dostateczną • tworzy i zapisuje nazwy i wzory soli: chlorków, siarczków, azotanów(V), siarczanów(IV), siarczanów(VI), węglanów, fosforanów(V) (ortofosforanów(V)) • zapisuje i odczytuje równania dysocjacji jonowej (elektrolitycznej) soli • otrzymuje sole doświadczalnie • wyjaśnia przebieg reakcji zobojętniania i reakcji strąceniowej • zapisuje równania reakcji otrzymywania soli • ustala, korzystając z szeregu aktywności metali, które metale reagują z kwasami według schematu:	• spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą • wymienia cztery najważniejsze sposoby otrzymywania soli • podaje nazwy i wzory soli (typowe przykłady) • zapisuje równania reakcji zobojętniania w formach: cząsteczkowej, jonowej oraz jonowej skróconej • podaje nazwy jonów powstałych w wyniku dysocjacji jonowej soli • odczytuje równania reakcji	• opisuje budowę soli • tworzy i zapisuje wzory sumaryczne soli (np. chlorków, siarczków) • wskazuje metal i resztę kwasową we wzorze soli • tworzy nazwy soli na podstawie wzorów sumarycznych (proste przykłady) • tworzy i zapisuje wzory sumaryczne soli na podstawie ich nazw (np. wzory soli kwasów: chlorowodorowego, siarkowodorowego i metali, np. sodu, potasu i wapnia)
--------------------	---	---	---	---	--

	podaje przykłady tych soli	odczynie roztworów poddanych reakcji zobojętniania • proponuje reakcję tworzenia soli trudno rozpuszczalnej i praktycznie nierozpuszczalnej • przewiduje wynik reakcji strąceniowej • identyfikuje sole na podstawie podanych informacji • podaje zastosowania reakcji strąceniowych • projektuje i przeprowadza	metal + kwas → sól + wodor • projektuje i przeprowadza reakcję zobojętniania (HCl + NaOH) • swobodnie posługuje się tabelą rozpuszczalności soli i wodorotlenków w wodzie • projektuje doświadczenia pozwalające otrzymać substancje trudno rozpuszczalne i praktycznie nierozpuszczalne (sole i wodorotlenki) w reakcjach strąceniowych • zapisuje odpowiednie równania reakcji w formie cząsteczkowej i jonowej (reakcje otrzymywania substancji trudno rozpuszczalnych i	otrzymywania soli (proste przykłady) • korzysta z tabeli rozpuszczalności soli i wodorotlenków w wodzie • zapisuje równania reakcji otrzymywania soli (reakcja strąceniowa) w formach cząsteczkowej i jonowej (proste przykłady) • zapisuje i odczytuje wybrane równania reakcji dysocjacji jonowej soli • dzieli metale ze względu na ich aktywność chemiczną (szereg	• wskazuje wzory soli wśród wzorów różnych związków chemicznych • definiuje pojęcie <i>dysocjacja jonowa (elektrolityczna) soli</i> • dzieli sole ze względu na ich rozpuszczalność w wodzie • ustala rozpuszczalność soli w wodzie na podstawie tabeli rozpuszczalności soli i wodorotlenków w wodzie • zapisuje równania reakcji dysocjacji jonowej (elektrolitycznej) soli rozpuszczalnych
--	-----------------------------------	---	---	--	---

		doświadczenia dotyczące otrzymywania soli • przewiduje efekty zaprojektowanych doświadczeń dotyczących otrzymywania soli (różne metody) opisuje zaprojektowane doświadczenia	praktycznie nierozpuszczalnych w reakcjach strąceniowych) • podaje przykłady soli występujących w przyrodzie • wymienia zastosowania soli opisuje doświadczenia przeprowadzane na lekcjach (schemat, obserwacje, wnioski)	aktywności metali) • opisuje sposoby zachowania się metali w reakcji z kwasami (np. miedź i magnez w reakcji z kwasem chlorowodorowym) • zapisuje obserwacje z doświadczeń przeprowadzanych na lekcji • wymienia zastosowania najważniejszych soli	w wodzie (proste przykłady) • podaje nazwy jonów powstałych w wyniku dysocjacji jonowej soli (proste przykłady) • opisuje sposób otrzymywania soli trzema podstawowymi metodami (kwas + zasada, metal + kwas, tlenek metalu + kwas) • zapisuje cząsteczkowo równania reakcji otrzymywania soli (proste przykłady) • definiuje pojęcia <i>reakcja zobojętniania</i> i <i>reakcja strąceniowa</i>
--	--	--	--	---	---

					• odróżnia zapis cząsteczkowy od zapisu jonowego równania reakcji chemicznej • określa związek ładunku jonu z wartościowością metalu i reszty kwasowej • podaje przykłady zastosowań najważniejszych soli
Związki węgla z wodorem	• spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą • opisuje przebieg suchej destylacji węgla kamiennego • wyjaśnia pojęcia:	• spełnia wymagania na ocenę dobrą • analizuje właściwości węglowodorów • porównuje właściwości węglowodorów nasyconych i nienasyconych	• spełnia wymagania na ocenę dostateczną • tworzy wzory ogólne alkanów, alkenów, alkinów (na podstawie wzorów kolejnych związków chemicznych w danym szeregu homologicznym) • proponuje sposób doświadczalnego	• spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą • wyjaśnia pojęcie <i>szereg homologiczny</i> • tworzy nazwy alkenów i alkinów na podstawie nazw	• wyjaśnia pojęcie <i>związki organiczne</i> • podaje przykłady związków chemicznych zawierających węgiel • wymienia naturalne źródła węglowodorów • wymienia nazwy produktów

	<i>izomeria, izomery</i> • wyjaśnia pojęcie węglowodory aromatyczne • podaje przykłady tworzyw sztucznych, tworzyw syntetycznych • podaje właściwości i zastosowania wybranych tworzyw sztucznych • wymienia przykładowe oznaczenia opakowań wykonanych z tworzyw sztucznych	• wyjaśnia zależność między długością łańcucha węglowego a właściwościami fizycznymi alkanów • opisuje wpływ wiązania wielokrotnego w cząsteczce węglowodoru na jego reaktywność • zapisuje równania reakcji przyłączania (np. bromowodoru, wodoru, chloru) do węglowodorów zawierających wiązanie wielokrotne • projektuje doświadczenia	wykrycia produktów spalania węglowodorów • zapisuje równania reakcji spalania alkanów przy dużym i małym dostępie tlenu • zapisuje równania reakcji spalania alkenów i alkinów • zapisuje równania reakcji otrzymywania etynu • odczytuje podane równania reakcji chemicznej • zapisuje równania reakcji etenu i etynu z bromem, polimeryzacji etenu • opisuje rolę katalizatora w reakcji chemicznej • wyjaśnia zależność między długością łańcucha węglowego a właściwościami fizycznymi alkanów (np. stanem	odpowiednich alkanów • zapisuje wzory: sumaryczne, strukturalne i półstrukturalne (grupowe); podaje nazwy: alkanów, alkenów i alkinów • buduje model cząsteczki: metanu, etenu, etynu • wyjaśnia różnicę między spalaniem całkowitym a spalaniem niecałkowitym • opisuje właściwości fizyczne i chemiczne (spalanie) alkanów (metanu,	destylacji ropy naftowej i podaje przykłady ich zastosowania • stosuje zasady bhp w pracy z gazem ziemnym oraz produktami przeróbki ropy naftowej • definiuje pojęcie <i>węglowodory</i> • definiuje pojęcie <i>szereg homologiczny</i> • definiuje pojęcia: <i>węglowodory nasycone, węglowodory nienasycone, alkany, alkeny, alkiny</i> • zalicza alkany do węglowodorów nasyconych, a
--	--	--	---	---	---

		chemiczne dotyczące węglowodorów • projektuje i przeprowadza doświadczenie chemiczne umożliwiające odróżnienie węglowodorów nasyconych od węglowodorów nienasyconych • stosuje zdobytą wiedzę do rozwiązywania zadań obliczeniowych o wysokim stopniu trudności • analizuje znaczenie węglowodorów w życiu codziennym	skupienia, lotnością, palnością, gęstością, temperaturą topnienia i wrzenia) • wyjaśnia, co jest przyczyną większej reaktywności węglowodorów nienasyconych w porównaniu z węglowodorami nasyconymi • opisuje właściwości i zastosowania polietylenu • projektuje doświadczenie chemiczne umożliwiające odróżnienie węglowodorów nasyconych od węglowodorów nienasyconych • opisuje przeprowadzane doświadczenia chemiczne • wykonuje obliczenia związane z węglowodorami	etanu) oraz etynu • zapisuje i odczytuje równania reakcji spalania metanu, etanu, przy dużym i małym dostępie tlenu • pisze równania reakcji spalania etenu i etynu • porównuje budowę etenu i etynu • wyjaśnia, na czym polegają reakcje przyłączania i polimeryzacji • opisuje właściwości i niektóre zastosowania polietylenu	alkeny i alkiny – do nienasyconych • zapisuje wzory sumaryczne: alkanów, alkenów i alkinów o podanej liczbie atomów węgla • rysuje wzory strukturalne i półstrukturalne (grupowe): alkanów, alkenów i alkinów o łańcuchach prostych (do pięciu atomów węgla w cząsteczce) • podaje nazwy systematyczne alkanów (do pięciu atomów węgla w cząsteczce)
--	--	--	--	---	---

			• wyszukuje informacje na temat zastosowań alkanów, etenu i etynu; wymienia je • zapisuje równanie reakcji polimeryzacji etenu	• wyjaśnia, jak można doświadczalnie odróżnić węglowodory nasycone od węglowodorów nienasyconych, np. metan od etenu czy etynu • wyjaśnia, od czego zależą właściwości węglowodorów • wykonuje proste obliczenia dotyczące węglowodorów • podaje obserwacje do wykonywanych na lekcji doświadczeń	• podaje wzory ogólne: alkanów, alkenów i alkinów • podaje zasady tworzenia nazw alkenów i alkinów • przyporządkowuje dany węglowódor do odpowiedniego szeregu homologicznego • opisuje budowę i występowanie metanu • opisuje właściwości fizyczne i chemiczne metanu, etanu • wyjaśnia, na czym polegają spalanie całkowite i spalanie niecałkowite
--	--	--	---	--	--

					• zapisuje równania reakcji spalania całkowitego i spalania niecałkowitego metanu, etanu • podaje wzory sumaryczne i strukturalne etenu i etynu • opisuje najważniejsze właściwości etenu i etynu • definiuje pojęcia: <i>polimeryzacja</i>, <i>monomer</i> i <i>polimer</i> • opisuje najważniejsze zastosowania metanu, etenu i etynu - opisuje wpływ węglowodorów nasyconych
--	--	--	--	--	--

					i węglowodorów nienasyconych na wodę bromową (lub rozcieńczony roztwór manganianu(VII) potasu)
Pochodne węglowodorów w Równania reakcji chemicznych.	• spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą • opisuje właściwości i zastosowania wybranych alkoholi (inne niż na lekcji) • opisuje właściwości i zastosowania wybranych kwasów karboksylowych (inne niż na lekcji)	• spełnia wymagania na ocenę dobrą • proponuje doświadczenie chemiczne do podanego tematu z działu <i>Pochodne węglowodorów</i> • opisuje doświadczenia chemiczne (schemat, obserwacje, wnioski) • przeprowadza doświadczenia chemiczne do	• spełnia wymagania na ocenę dostateczną • wyjaśnia, dlaczego alkohol etylowy ma odczyn obojętny • wyjaśnia, w jaki sposób tworzy się nazwę systematyczną glicerolu • zapisuje równania reakcji spalania alkoholi • podaje nazwy zwyczajowe i systematyczne alkoholi i kwasów karboksylowych • wyjaśnia, dlaczego niektóre wyższe kwasy karboksylowe nazywa się kwasami tłuszczowymi	• spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą • zapisuje nazwy i wzory omawianych grup funkcyjnych • wyjaśnia, co to są alkohole polihydroksylowe • zapisuje wzory i podaje nazwy alkoholi monohydroksylowych o łańcuchach prostych (zawierających do	• dowodzi, że alkohole, kwasy karboksylowe, estry i aminokwasy są pochodnymi węglowodorów • opisuje budowę pochodnych węglowodorów (grupa węglowodorowa + grupa funkcyjna) • wymienia pierwiastki chemiczne wchodzące w skład pochodnych węglowodorów

	• zapisuje równania reakcji chemicznych zachodzących w twardej wodzie po dodaniu mydła sodowego • wyjaśnia pojęcie <i>hydrokwas</i>y • wyjaśnia, czym są aminy; omawia ich przykłady; podaje ich wzory; opisuje właściwości, występowanie i zastosowania • wymienia zastosowania aminokwasów	działu <i>Pochodne węglowodorów</i> • zapisuje wzory podanych alkoholi i kwasów karboksylowych • zapisuje równania reakcji chemicznych alkoholi, kwasów karboksylowych o wyższym stopniu trudności (np. więcej niż pięć atomów węgla w cząsteczce) • wyjaśnia zależność między długością łańcucha węglowego a stanem skupienia i reaktywnością alkoholi	• porównuje właściwości kwasów organicznych i nieorganicznych • bada i opisuje wybrane właściwości fizyczne i chemiczne kwasu etanowego (octowego) • porównuje właściwości kwasów karboksylowych • opisuje proces fermentacji octowej • dzieli kwasy karboksylowe • zapisuje równania reakcji chemicznych kwasów karboksylowych • podaje nazwy soli kwasów organicznych • określa miejsce występowania wiązania podwójnego w cząsteczce kwasu oleinowego • podaje nazwy i rysuje wzory półstrukturalne (grupowe) długołańcuchowych	pięciu atomów węgla w cząsteczce) • zapisuje wzory sumaryczny i półstrukturalny (grupowy) propano-1,2,3-triolu (glicerolu) • uzasadnia stwierdzenie, że alkohole i kwasy karboksylowe tworzą szeregi homologiczne • podaje odczyn roztworu alkoholu - opisuje fermentację alkoholową • zapisuje równania reakcji spalania etanolu • podaje przykłady kwasów organicznych	• zalicza daną substancję organiczną do odpowiedniej grupy związków chemicznych • wyjaśnia, co to jest grupa funkcyjna • zaznacza grupy funkcyjne w alkoholach, kwasach karboksylowych, estrach, aminokwasach; podaje ich nazwy • zapisuje wzory ogólne alkoholi, kwasów karboksylowych i estrów • dzieli alkohole na monohydroksylowe i polihydroksylowe
--	---	---	--	---	---

	• wyjaśnia, co to jest hydroliza estru • zapisuje równania reakcji hydrolizy estru o podanej nazwie lub podanym wzorze	oraz kwasów karboksylowych • zapisuje równania reakcji otrzymywania estru o podanej nazwie lub podanym wzorze • planuje i przeprowadza doświadczenie pozwalające otrzymać ester o podanej nazwie • opisuje właściwości estrów w aspekcie ich zastosowań • przewiduje produkty reakcji chemicznej • identyfikuje poznane substancje	kwasów monokarboksylowych (kwasów tłuszczowych) nasyconych (palmitynowego, stearynowego) i nienasyconego (oleinowego) • projektuje doświadczenie chemiczne umożliwiające odróżnienie kwasu oleinowego od kwasów palmitynowego lub stearynowego • zapisuje równania reakcji chemicznych prostych kwasów karboksylowych z alkoholami monohydroksylowymi • zapisuje równania reakcji otrzymywania podanych estrów	występujących w przyrodzie (np. kwasy: mrówkowy, szczawiowy, cytrynowy) i wymienia ich zastosowania • tworzy nazwy prostych kwasów karboksylowych (do pięciu atomów węgla w cząsteczce) i zapisuje ich wzory sumaryczne i strukturalne • podaje właściwości kwasów metanowego (mrówkowego) i etanowego (octowego) • bada wybrane właściwości	• zapisuje wzory sumaryczne i rysuje wzory półstrukturalne (grupowe), strukturalne alkoholi monohydroksylowych o łańcuchach prostych zawierających do trzech atomów węgla w cząsteczce • wyjaśnia, co to są nazwy zwyczajowe i nazwy systematyczne • tworzy nazwy systematyczne alkoholi monohydroksylowych o łańcuchach prostych
--	---	---	---	---	---

		• omawia szczegółowo przebieg reakcji estryfikacji • omawia różnicę między reakcją estryfikacji a reakcją zobojętniania • zapisuje równania reakcji chemicznych w formach: cząsteczkowej, jonowej i skróconej jonowej • analizuje konsekwencje istnienia dwóch grup funkcyjnych w cząsteczce aminokwasu • zapisuje równanie kondensacji	• tworzy wzory estrów na podstawie nazw kwasów i alkoholi • tworzy nazwy systematyczne i zwyczajowe estrów na podstawie nazw odpowiednich kwasów karboksylowych i alkoholi • zapisuje wzór poznanego aminokwasu • opisuje budowę oraz wybrane właściwości fizyczne i chemiczne aminokwasów na przykładzie kwasu aminooctowego (glicyny) • opisuje właściwości omawianych związków chemicznych • wymienia zastosowania: metanolu, etanolu, glicerolu, kwasu metanowego, kwasu octowego	fizyczne kwasu etanowego (octowego) opisuje dysocjację jonową kwasów karboksylowych • bada odczyn wodnego roztworu kwasu etanowego (octowego) • zapisuje równania reakcji spalania i reakcji dysocjacji jonowej kwasów metanowego i etanowego • zapisuje równania reakcji kwasów metanowego i etanowego z metalami, tlenkami metali i wodorotlenkami	zawierających do trzech atomów węgla w cząsteczce, podaje zwyczajowe (metanolu, etanolu) • rysuje wzory półstrukturalne (grupowe), strukturalne kwasów monokarboksylowych o łańcuchach prostych zawierających do dwóch atomów węgla w cząsteczce; podaje ich nazwy systematyczne i zwyczajowe (kwasu metanowego i kwasu etanowego)
--	--	---	--	---	--

		dwóch cząsteczek glicyny • opisuje mechanizm powstawania wiązania peptydowego • rozwiązuje zadania dotyczące pochodnych węglowodorów (o dużym stopniu trudności)	• bada niektóre właściwości fizyczne i chemiczne omawianych związków - opisuje przeprowadzone doświadczenia chemiczne	• podaje nazwy soli pochodzących od kwasów metanowego i etanowego • podaje nazwy długołańcuchowych kwasów monokarboksylowych (przykłady) • zapisuje wzory sumaryczne kwasów: palmitynowego, stearynowego i oleinowego • wyjaśnia, jak można doświadczalnie udowodnić, że dany kwas karboksylowy jest kwasem nienasyconym	• zaznacza resztę kwasową we wzorze kwasu karboksylowego • opisuje najważniejsze właściwości metanolu, etanolu i glicerolu oraz kwasów etanowego i metanowego • bada właściwości fizyczne glicerolu • zapisuje równanie reakcji spalania metanolu • opisuje podstawowe zastosowania etanolu i kwasu etanowego • dzieli kwasy karboksylowe na nasycone i nienasycone
--	--	--	--	---	--

				• podaje przykłady estrów wyjaśnia, na czym polega reakcja estryfikacji • tworzy nazwy estrów pochodzących od podanych nazw kwasów i alkoholi (proste przykłady) • opisuje sposób otrzymywania wskazanego estru (np. octanu etylu) • zapisuje równania reakcji otrzymywania estru (proste przykłady, np. octanu metylu) • wymienia właściwości fizyczne octanu etylu	• wymienia najważniejsze kwasy tłuszczowe • opisuje najważniejsze właściwości długołańcuchowych kwasów karboksylowych (stearynowego i oleinowego) • definiuje pojęcie <i>mydła</i> • wymienia związki chemiczne, które są substratami reakcji estryfikacji • definiuje pojęcie <i>estry</i> • wymienia przykłady występowania estrów w przyrodzie
--	--	--	--	--	--

				• opisuje negatywne skutki działania etanolu na organizm • bada właściwości fizyczne omawianych związków • zapisuje obserwacje z wykonywanych doświadczeń chemicznych	• opisuje zagrożenia związane z alkoholami (metanol, etanol) • wśród poznanych substancji wskazuje te, które mają szkodliwy wpływ na organizm • omawia budowę i właściwości aminokwasów (na przykładzie glicyny) • podaje przykłady występowania aminokwasów wymienia najważniejsze zastosowania poznanych związków chemicznych (np.
--	--	--	--	---	---

					etanol, kwas etanowy, kwas stearynowy)
Substancje o znaczeniu biologicznym	• spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą • bada skład pierwiastkowy białek • udowadnia doświadczalnie, że glukoza ma właściwości redukujące • przeprowadza próbę Trommmera i próbę Tollensa • wyjaśnia, na czym polega próba akroleinowa • projektuje doświad-	• spełnia wymagania na ocenę dobrą • podaje wzór tristearynianu glicerolu • projektuje i przeprowadza doświadczenia chemiczne umożliwiające wykrycie białka • wyjaśnia, na czym polega wysalanie białek • wyjaśnia, dlaczego skrobia i celuloza są polisacharydami • wyjaśnia, co to są dekstryny • omawia przebieg reakcji	• spełnia wymagania na ocenę dostateczną • podaje wzór ogólny tłuszczów • omawia różnice w budowie tłuszczów stałych i tłuszczów ciekłych • wyjaśnia, dlaczego olej roślinny odbarwia wodę bromową • definiuje białka jako związki chemiczne powstające w wyniku kondensacji aminokwasów • definiuje pojęcia: <i>peptydy</i>, <i>peptyzacja</i>, <i>wysalanie białek</i> • opisuje różnice w przebiegu denaturacji i koagulacji białek	• spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą • wyjaśnia rolę składników odżywczych w prawidłowym funkcjonowaniu organizmu • opisuje budowę cząsteczki tłuszczu jako estru glicerolu i kwasów tłuszczowych • opisuje wybrane właściwości fizyczne tłuszczów • opisuje wpływ oleju roślinnego na wodę bromową	• wymienia główne pierwiastki chemiczne wchodzące w skład organizmu • wymienia podstawowe składniki żywności i miejsca ich występowania • wymienia pierwiastki chemiczne, których atomy wchodzą w skład cząsteczek: tłuszczów, cukrów (węglowodanów) i białek • dzieli tłuszcze ze względu na: pochodzenie i stan skupienia

	czenie umożliwiające odróżnienie tłuszczu od substancji tłustej (próba akroleinowa) • opisuje proces utwardzania tłuszczów • opisuje hydrolizę tłuszczów, zapisuje równanie dla podanego tłuszczu • wyjaśnia, na czym polega efekt Tyndalla	chemicznej skrobi z wodą • planuje i przeprowadza doświadczenie chemiczne weryfikujące postawioną hipotezę - identyfikuje poznane substancje	• wyjaśnia, co to znaczy, że sacharoza jest disacharydem • wymienia różnice we właściwościach fizycznych skrobi i celulozy • zapisuje poznane równania reakcji sacharydów z wodą • definiuje pojęcie <i>wiązanie peptydowe</i> • projektuje i przeprowadza doświadczenie chemiczne umożliwiające odróżnienie tłuszczu nienasyconego od tłuszczu nasyconego • projektuje doświadczenia chemiczne umożliwiające wykrycie białka za pomocą stężonego roztworu kwasu azotowego(V) • planuje doświadczenia chemiczne umożliwiające	• wyjaśnia, jak można doświadczalnie odróżnić tłuszcze nienasycone od tłuszczów nasyconych • opisuje właściwości białek • wymienia czynniki powodujące koagulację białek • opisuje właściwości fizyczne: glukozy, fruktozy, sacharozy, skrobi i celulozy • bada właściwości fizyczne wybranych związków chemicznych (glukozy, fruktozy,	• zalicza tłuszcze do estrów • wymienia rodzaje białek • dzieli cukry (sacharydy) na cukry proste i cukry złożone • definiuje białka jako związki chemiczne powstające z aminokwasów • wymienia przykłady: tłuszczów, sacharydów i białek • wyjaśnia, co to są węglowodany • wymienia przykłady występowania celulozy i skrobi w przyrodzie
--	--	--	---	---	---

			badanie właściwości omawianych związków chemicznych • opisuje przeprowadzone doświadczenia chemiczne • opisuje znaczenie i zastosowania skrobi, celulozy i innych poznanych związków chemicznych	sacharozy, skrobi i celulozy) • zapisuje równanie reakcji sacharozy z wodą za pomocą wzorów sumarycznych • opisuje przebieg reakcji chemicznej skrobi z wodą • wykrywa obecność skrobi i białka w produktach spożywczych	• podaje wzory sumaryczne: glukozy i fruktozy, sacharozy, skrobi i celulozy • wymienia zastosowania poznanych cukrów • wymienia najważniejsze właściwości omawianych związków chemicznych • definiuje pojęcia: <i>denaturacja</i>, <i>koagulacja</i>, <i>żel</i>, <i>zol</i> • wymienia czynniki powodujące denaturację białek • podaje reakcje charakterystyczne białek i skrobi • opisuje znaczenie: wody,
--	--	--	--	---	--

					tłuszczów, białek, sacharydów, witamin i mikroelementów dla organizmu • wyjaśnia, co to są związki wielkocząsteczkowe; wymienia ich przykłady • wymienia funkcje podstawowych składników odżywczych
--	--	--	--	--	---

Ocenę niedostateczną śródroczną i roczną otrzymuje uczeń, który nie opanował niezbędnych wiadomości i umiejętności określonych wymaganiami na ocenę dopuszczającą.

Wymagania edukacyjne z przedmiotu **edukacja dla bezpieczeństwa** klasa VIII
Program nauczania edukacji dla bezpieczeństwa w szkole podstawowej wydawnictwo Nowa Era
Żyję i działam bezpiecznie

l.p.	Dział	Wymagania na poszczególne oceny				
		dopuszczający	dostateczny	dobry	Bardzo dobry	celujący
Rozdział I Bezpieczeństwo państwa						
1.	Bezpieczny obywatel, bezpieczny naród, bezpieczne państwo	– definiuje bezpieczeństwo jako stan i jako proces – wymienia podmioty odpowiadające za bezpieczeństwo kraju i jego obywateli	– wymienia rodzaje bezpieczeństwa	– wymienia rodzaje i dziedziny bezpieczeństwa państwa	– definiuje pojęcia ochrony i obrony narodowej	
2.	Bezpieczeństwo Polski w stosunkach międzynarodowych	– opisuje geopolityczne położenie Polski – omawia wybrane aspekty tego położenia dla bezpieczeństwa narodowego	– wymienia wybrane zagrożenia dla bezpieczeństwa we współczesnym świecie	– opisuje rolę organizacji międzynarodowych w zapewnieniu bezpieczeństwa Polski – potrafi podać przykłady misji pokojowych w których brali udział Polacy	– wymienia przykłady polskiej aktywności na rzecz zachowania bezpieczeństwa (w ONZ, OBWE, NATO) – wymienia wybrane zagrożenia dla bezpieczeństwa Polski	– omawia historyczną ewolucję modelu bezpieczeństwa Polski – potrafi omówić najważniejsze cele głównych organizacji międzynarodowych do których należy Polska
Rozdział II Postępowanie w sytuacjach zagrożeń						
3.	Źródła zagrożeń	– wymienia przykłady nadzwyczajnych zagrożeń – wymienia numery alarmowe w Polsce i przypisuje je odpowiednim służbom	– omawia sposoby przeciwdziałania zagrożeniom	– wymienia podmioty działające na rzecz zwalczania skutków zagrożeń i tworzące system ratownictwa w Polsce – dokonuje podziału zagrożeń ze względu na źródło ich pochodzenia	– poszczególnym podmiotom ratowniczym przypisuje odpowiednie zadania	
4.	Ostrzeganie o zagrożeniach i alarmowanie	– rozróżnia sygnały alarmowe – omawia sposób ogłaszania i odwołania alarmów	– wymienia rodzaje komunikatów ostrzegawczych – wymienia środki alarmowe podstawowe i zastępcze	– wymienia sposoby przeciwdziałania panice	– opisuje sposób zachowania się ludności po ogłoszeniu alarmu lub wydaniu komunikatu ostrzegawczego	– charakteryzuje działanie i zadania systemu wykrywania skażeń i alarmowania
5.	Ewakuacja	– wyjaśnia termin „ewakuacja” i omawia jej znaczenie	– opisuje sposób zachowania się podczas ewakuacji z budynku – zna szkolną instrukcję ewakuacji	– uzasadnia znaczenie przeciwdziałania panice i podporządkowania się poleceniom służb ratowniczych	– opisuje sposób zaopatrywania w wodę i żywność podczas ewakuacji	

		– rozpoznaje znaki ewakuacyjne i informacyjne		– omawia zasady ewakuacji ludności i zwierząt z terenów zagrożonych	– rozróżnia rodzaje i stopnie ewakuacji	
6.	Zagrożenia pożarowe	– rozpoznaje znaki ochrony przeciwpożarowej	– wymienia główne przyczyny pożarów – opisuje zasady postępowania po dostrzeżeniu pożaru	– opisuje sposób obsługi gaśnic i hydrantu wewnętrznego – omawia przeznaczenie podręcznego sprzętu gaśniczego i jego rozmieszczenie np. w szkole	– wyjaśnia, jak gasić zarzewie ognia i odzież płonąca na człowieku – wie jak się zachować podczas zapalenia oleju na patelni	
7.	Zagrożenia powodziowe	– wymienia główne przyczyny powodzi i potrafi je opisać	– wymienia zadania państwa w zakresie ochrony przeciwpowodziowej – wyjaśnia, jak należy się zachowywać w czasie powodzi – wymienia na czym polega ochrona przeciwpowodziowa	– planuje niezbędne zapasy, które powinien zgromadzić dla swojej rodziny, aby przetrwać kilka dni w sytuacji kryzysowej – uzasadnia bezwzględny nakaz stosowania się do poleceń służb ratowniczych i sanitarnych w czasie powodzi – wie co należy zrobić w czasie ewakuacji	– opisuje zasady postępowania po opadnięciu wód powodziowych – omawia pojęcie: stan ostrzegawczy, stan alarmowy, dekontaminacja, pogotowie przeciwpowodziowe, alarm powodziowy,	
8.	Ekstremalne warunki pogodowe	– wymienia pogodowe zagrożenia dla bezpieczeństwa człowieka	– omawia sposoby ochrony przed niszczącymi skutkami upałów, wichury i gwałtownych burz	– opisuje praktyczne sposoby przeciwdziałania zagrożeniom podczas intensywnych opadów śniegu oraz ekstremalnie niskich temperatur	– potrafi scharakteryzować zagrożenia i zasady postępowania podczas: • intensywnych opadów śniegu • ekstremalnie niskich temperatur • upałów • wichur • gwałtownych burz	
9.	Wypadki i katastrofy komunikacyjne. Uwolnienie niebezpiecznych substancji chemicznych	– wymienia główne przyczyny wypadków komunikacyjnych	– opisuje zasady zachowania się po uwolnieniu substancji toksycznych – opisuje zagrożenia towarzyszące wypadkom	– omawia sposoby zapewnienia bezpieczeństwa poszkodowanym, ratownikowi, osobom postronnym na miejscu zdarzenia – wymienia czynności, które należy wykonać, aby ocenić sytuację na miejscu	– opisuje zasady kodowania informacji na tablicach ADR – omawia podstawowe zasady postępowania ratownika w miejscu zdarzenia (wypadek komunikacyjny)	– zna system segregacji rannych TRIAGE

				zdarzenia, i stosuje tę wiedzę w praktyce	– wyjaśnia znaczenie terminów, kolizja, katastrofa, wypadek	
10.	Zagrożenia terrorystyczne	– definiuje pojęcie terroryzm – rozumie konieczność powiadamiania służb porządkowych (policji, straży miejskiej) o podejrzenie zachowujących się osobach lub podejrzanych przedmiotach zauważonych w miejscach publicznych	– opisuje zasady zachowania się na wypadek: • strzelaniny • znalezienia się w sytuacji zakładniczej – zna główne przyczyny terroryzmu	– opisuje zasady zachowania się na wypadek: • ataku bombowego • ataku gazowego • otrzymania podejrzonej przesyłki – wymienia najczęstsze akty terroru	– omawia genezę i formy współczesnych aktów terroru	
11.	Próbna ewakuacja	– zna ogólne zasady postępowania po ogłoszeniu ewakuacji – rozpoznaje znaki ewakuacyjne, informacyjne i ochrony przeciwpożarowej	– prawidłowo wykonuje nakazane czynności	– wykazuje troskę o bezpieczeństwo własne i innych osób – zachowuje spokój i opanowanie	– zna treść szkolnej instrukcji ewakuacji	
Rozdział III Podstawy pierwszej pomocy						
12.	Podstawowe wiadomości z zakresu pierwszej pomocy	– wyjaśnia termin „pierwsza pomoc” – określa prawny i moralny obowiązek niesienia pomocy poszkodowanym	– wyjaśnia pojęcie „stan nagłego zagrożenia zdrowotnego” – wyjaśnia znaczenie czasu podczas udzielania pierwszej pomocy	– opisuje przyczyny i okoliczności prowadzące do szybkiego pogorszenia stanu zdrowia lub zagrożenia życia – zna główne stany nagłego zagrożenia zdrowotnego	– wyjaśnia rolę układów: krążenia, nerwowego, oddechowego w utrzymaniu podstawowych funkcji życiowych	
13.	Postępowanie w miejscu zdarzenia	– demonstruje bezpieczny sposób zdejmowania rękawiczek jednorazowych – zna numery alarmowe	– poprawnie konstruuje komunikat wzywający pomoc fachową – wskazuje sposób zabezpieczenia się ratownika w kontakcie z poszkodowanym	– podaje przykład aplikacji na telefon pomocnej w udzielaniu pierwszej pomocy – opisuje wybrane sposoby transportu osób przytomnych i nieprzytomnych	– wymienia czynności, które na miejscu zdarzenia należy podjąć w trosce o bezpieczeństwo: świadka, ratownika, poszkodowanych, miejsca zdarzenia i pozostałych osób	
14.	Pomoc osobie nieprzytomnej	– wyjaśnia pojęcie „nagłe zatrzymanie krążenia” – ocenia stan świadomości poszkodowanego – umiejętnie stosuje folię NRC	– ocenia bezpieczeństwo miejsca wypadku – udrażnia drogi oddechowe (rękoczynem czoło–żuchwa)	– ocenia stan poszkodowanego wg schematu ABC – układa poszkodowanego nieprzytomnego, ale	– wyjaśnia mechanizm niedrożności dróg oddechowych u osoby nieprzytomnej – potrafi przeprowadzić wywiad SAMPLE	

			– sprawdza, czy poszkodowany oddycha – wymienia objawy utraty przytomności – wymienia ogniwa łańcucha przeżycia	– oddychającego, w pozycji bezpiecznej – wymienia główne przyczyny omdlenia – opisuje ogniwa łańcucha przeżycia	– zapewnia poszkodowanemu ochronę termiczną – wyjaśnia, kiedy można zastosować odwrócony schemat CAB – udziela pierwszej pomocy w przypadku omdlenia – charakteryzuje objawy zwiastujące omdlenie	
15.	Resuscytacja krążeniowo-oddechowa	– wymienia warunki i czynniki zapewniające realizację RKO na wysokim poziomie skuteczności – stosuje środki ochrony osobistej podczas wykonywania RKO	– omawia algorytm ratowniczy RKO u dorosłych i dzieci – wymienia objawy NZK – zna przyczyny NZK	– definiuje pojęcie „resuscytacja krążeniowo-oddechowa” – przedstawia zalety zastosowania AED w akcji ratowniczej	– opisuje znaczenie RKO w akcji ratowniczej – opisuje działanie i obsługę automatycznego defibrylatora zewnętrznego – potrafi wykorzystać AED w praktyce – wykonuje pełen cykl RKO na manekinie dorosłego i niemowlęcia (samodzielnie i w parze)	
16.	Apteczka pierwszej pomocy	– omawia przeznaczenie i podstawowe typy apteczek pierwszej pomocy	– wylicza przedmioty wchodzące w skład apteczki pierwszej pomocy: • samochodowej • turystycznej • domowej	– proponuje improwizowane środki opatrunkowe, zależnie od rodzaju zranienia	– opisuje zasady doboru i przechowywania składników apteczki pierwszej pomocy	
17.	Tamowanie krwotoków	– stosuje rękawiczki ochronne podczas opatrywania ran – bezpiecznie zdejmuje rękawiczki ochronne	– wyjaśnia pojęcia: rana, krwotok, opatrunek uciskowy, opatrunek osłaniający	– wymienia rodzaje krwotoków i charakteryzuje je – wykonuje w obrębie kończyny opatrunki uciskowe i osłaniające – wie kiedy może zastosować opaskę uciskową – potrafi opisać pierwszą pomoc przy krwotokach	– wykonuje opatrunek zależnie od miejsca zranienia (inne niż kończyna) – demonstrowuje sposób tamowania krwotoku z nosa – potrafi wykonać opatrunek z ciałem obcym w ranie – potrafi założyć opaskę uciskową	
18.	Złamania i zwichnięcia	– zakłada temblak – podaje przykłady zapobiegania urazom	– omawia zasady postępowania w przypadku podejrzenia urazów kręgosłupa	– wyjaśnia pojęcia: złamanie, zwichnięcie, skręcenie	– zna i stosuje zasady doraźnego unieruchomienia kości i stawów	

		w domu, w pracy, podczas rekreacji i w sporcie	– wie jakie są typowe objawy złamania – zna objawy zwichnięć i skręceń	– opisuje najczęstsze okoliczności urazów kręgosłupa – wie jakie są rodzaje złamań	– potrafi udzielić pomocy poszkodowanemu w przypadku złamań, zwichnięć i skręceń	
19.	Oparzenia i odmrożenia	– demonstruje sposób schładzania oparzonej kończyny	– omawia zasady postępowania ratowniczego w przypadkach: • oparzeń termicznych – wie jak postępować w przypadku zapalenia oleju w kuchni	– wyjaśnia pojęcia: oparzenie, udar słoneczny, udar cieplny, odmrożenie, wychłodzenie – omawia zasady postępowania ratowniczego w przypadkach: • oparzeń termicznych • oparzeń środkami chemicznymi • wychłodzenia organizmu i odmrożeń	– proponuje skuteczne sposoby zapobiegania oparzeniom, ze szczególnym uwzględnieniem środowiska domowego i małych dzieci – wymienia czynniki sprzyjające wychłodzeniu – zna stopnie oparzeń i odmrożeń i potrafi je scharakteryzować	
20.	Inne groźne przypadki	– omawia sposoby zapewnienia bezpieczeństwa ratownika w wypadkach: • zadławienia • zawału serca • udaru mózgu • napadu padaczkowego • ciała obcego w oku • zatrucia • tonięcia • porażenia prądem • ukąszenia • użądlenia	– wie jakie są przyczyny: • zadławienia • zawału serca • udaru mózgu • napadu padaczkowego • ciała obcego w oku • zatrucia • tonięcia • porażenia prądem • ukąszenia • użądlenia	– omawia objawy w przypadkach: • zadławienia • zawału serca • udaru mózgu • napadu padaczkowego • ciała obcego w oku • zatrucia • tonięcia • porażenia prądem • ukąszenia • użądlenia	– omawia i stosuje w praktyce sposób udzielania pierwszej pomocy w przypadkach: • zadławienia ▪ omawia schemat postępowania w przypadku zadławienia ▪ wykonuje na manekinie rękoczynę ratunkową w przypadku zadławienia ▪ wymienia przykłady działań zapobiegających zadławieniu u małych dzieci • zawału serca • udaru mózgu • napadu padaczkowego • ciała obcego w oku • zatrucia • tonięcia	

					• porażenia prądem • ukąszenia • użądlenia	
Rozdział IV Profilaktyka zdrowotna						
21.	Zdrowie jako wartość. Zasady zdrowego stylu życia	– definiuje zdrowie – wymienia zachowania prozdrowotne – określa rzetelne źródła informacji o zdrowiu oraz świadczeniach i usługach medycznych – potrafi obliczyć współczynnik BMI	– wymienia zachowania szkodliwe dla zdrowia (ryzykowne) i wskazuje te, które szczególnie często występują wśród nastolatków – analizuje i ocenia własne zachowania i możliwości związane ze zdrowiem	– opisuje przewidywane skutki zachowań korzystnych i niekorzystnych dla zdrowia, zarówno te krótko-, jak i długofalowe – wymienia wyznaczniki stanu ludzkiego organizmu i opisuje sposoby ich kontrolowania – zna i omawia zasadę 3x30x130 – zna wpływ snu na organizm człowieka	– wyjaśnia zależności między zdrowiem fizycznym, psychicznym, emocjonalnym a społecznym – wymienia czynniki mające wpływ na zdrowie i różnicuje je na takie, które są niezależne od człowieka, i takie, na które ma on całkowity wpływ	– proponuje indywidualny plan żywieniowy, treningowy, program aktywnego wypoczynku oraz inne, istotne działania, sprzyjające jego prawidłowemu funkcjonowaniu w środowisku przyrodniczym i społecznym
22.	Choroby cywilizacyjne	– wymienia główne przyczyny chorób cywilizacyjnych	– wymienia główne choroby cywilizacyjne z podziałem na choroby somatyczne i zdrowia psychicznego – zna definicję anoreksji i depresji	– wyjaśnia wpływ stresu na zdrowie – proponuje sposoby zapobiegania chorobom cywilizacyjnym	– proponuje zestaw działań łagodzących skutki stresu – omawia objawy depresji, anoreksji i uzależnień behawioralnych – zna przykłady uzależnień behawioralnych i potrafi omówić kilka z nich	
23.	Komunikacja interpersonalna w trosce o zdrowie	– omawia znaczenie prawidłowej komunikacji interpersonalnej – wyjaśnia znaczenie terminów „komunikacja werbalna” i „komunikacja niewerbalna”	– wymienia zasady asertywności, dobrej komunikacji – odmawia stanowczo i z zachowaniem wysokiej kultury	– charakteryzuje strefy dystansu komunikacyjnego – buduje komunikaty asertywne – wymienia zasady aktywnego słuchania	– wymienia i świadomie wykorzystuje elementy komunikacji niewerbalnej – proponuje rozwiązania spornych kwestii zgodnie z zasadami negocjacji – wymienia najczęstsze zakłócenia w komunikacji interpersonalnej oraz bariery komunikacyjne	

Uwagi dotyczące oceniania na każdym poziomie wymagań:

- aby uzyskać kolejną, wyższą ocenę, uczeń musi opanować zasób wiedzy i umiejętności z poprzedniego poziomu
- uczeń jest zobowiązany doskonalić umiejętność pierwszej pomocy przedmedycznej

Kryteria oceniania zostały opracowane na podstawie programu nauczania edukacji dla bezpieczeństwa Nowa Era autora Jarosława Słomy

Wymagania edukacyjne z fizyki w klasie 8

Wymagania szczegółowe zgodne z podstawą programową nauczania fizyki w szkole podstawowej

Rok szkolny 2021/2022

Podręcznik Barbara Sagnowska Świat fizyki

Wydawnictwo WSiP

Nr dopuszczenia 821/2/2018

2 godziny tygodniowo

Nauczyciel Katarzyna Tazbir

Wymagania na ocenę dopuszczającą (2) obejmują wiadomości i umiejętności umożliwiające uczniowi dalszą naukę, bez których uczeń nie jest w stanie zrozumieć kolejnych zagadnień omawianych podczas lekcji i wykonywać prostych zadań nawiązujących do sytuacji z życia codziennego.

Wymagania na ocenę dostateczną (3) obejmują wiadomości i umiejętności stosunkowo łatwe do opanowania przydatne w życiu codziennym, bez których nie jest możliwe kontynuowanie dalszej nauki. Uczeń spełnia również wymagania na ocenę dopuszczającą

Wymagania na ocenę dobrą (4) obejmują wiadomości i umiejętności o średnim stopniu trudności, które są przydatne na kolejnych poziomach kształcenia. Uczeń spełnia również wymagania na ocenę dopuszczającą i dostateczną.

Wymagania na ocenę bardzo dobrą (5) obejmują wiadomości i umiejętności złożone o wyższym stopniu trudności, wykorzystywane do rozwiązywania zadań problemowych. Uczeń spełnia również wymagania na ocenę dopuszczającą, dostateczną i dobrą.

Wymagania na ocenę celującą (6) uczeń stosuje poznane wiadomości i umiejętności w sytuacjach trudnych, nietypowych i złożonych. Oprócz tego spełnia również wymagania na ocenę dopuszczającą, dostateczną, dobrą i bardzo dobrą.

Temat według programu	Wymagania szczegółowe na ocenę				
	dopuszczającą Uczeń:	dostateczną Uczeń:	dobłą Uczeń:	bardzo dobrą Uczeń:	celującą Uczeń:
1. Przemiany energii w zjawiskach cieplnych					
Energia wewnętrzna i jej zmiana przez wykonanie pracy	• podaje przykłady, w których na skutek wykonania pracy wzrosła energia wewnętrzna ciała	• wymienia składniki energii wewnętrznej	• wyjaśnia, dlaczego podczas ruchu z tarcie nie jest spełniona zasada zachowania energii mechanicznej • wyjaśnia, dlaczego przyrost temperatury ciała świadczy o wzroście jego energii wewnętrznej	• objaśnia różnice między energią mechaniczną i energią wewnętrzną ciała	
Ciepły przepływ energii. Rola izolacji cieplnej	• bada przewodnictwo cieplne i określa, który z materiałów jest lepszym	• opisuje przepływ ciepła (energii) od ciała o wyższej temperaturze do ciała o niższej	• objaśnia zjawisko przewodzenia ciepła z wykorzystaniem modelu budowy		• formułuje jakościowo pierwszą zasadę termodynamiki

	przewodnikiem ciepła) • podaje przykłady przewodników i izolatorów • opisuje rolę izolacji cieplnej w życiu codziennym	temperaturze, następujący przy zetknięciu tych ciał	materii • rozpoznaje sytuacje, w których ciała pozostają w równowadze termicznej		
Zjawisko konwekcji	• podaje przykłady konwekcji • prezentuje doświadczalnie zjawisko konwekcji	• wyjaśnia pojęcie ciągu kominowego	• wyjaśnia zjawisko konwekcji • opisuje znaczenie konwekcji w prawidłowej wentylacji mieszkań	• uzasadnia, dlaczego w cieczech i gazach przepływ energii odbywa się głównie przez konwekcję	
Ciepło właściwe	• odczytuje z tabeli wartości ciepła właściwego • analizuje znaczenie dla przyrody dużej wartości ciepła właściwego wody	• opisuje zależność zmiany temperatury ciała od ilości dostarczonego lub oddanego ciepła i masy ciała • oblicza ciepło właściwe ze wzoru $c = \frac{Q}{m\Delta T}$	• oblicza każdą wielkość ze wzoru $Q = cm\Delta T$	• definiuje ciepło właściwe substancji • wyjaśnia sens fizyczny ciepła właściwego • **opisuje zasadę działania wymiennika ciepła i chłodnicy	
Przemiany energii w zjawiskach topnienia i parowania	• demonstruje zjawiska topnienia, wrzenia i skraplania • podaje przykład znaczenia w przyrodzie dużej wartości ciepła topnienia lodu • odczytuje z tabeli temperaturę topnienia i ciepło topnienia • odczytuje z tabeli temperaturę wrzenia i ciepło parowania w temperaturze	• opisuje zjawisko topnienia (stałość temperatury, zmiany energii wewnętrznej topniejących ciał) • opisuje proporcjonalność ilości ciepła potrzebnego do stopienia ciała stałego w temperaturze topnienia do masy tego ciała • analizuje (energetycznie) zjawiska parowania i wrzenia • opisuje	• wyjaśnia, dlaczego podczas topnienia i krzepnięcia temperatura pozostaje stała mimo zmiany energii wewnętrznej • oblicza każdą wielkość ze wzoru $Q = mc_t$ • oblicza każdą wielkość ze wzoru $Q = mc_p$ • opisuje (na podstawie wiadomości z klasy 7.) zjawiska sublimacji	• wyjaśnia sens fizyczny ciepła topnienia • na podstawie proporcjonalności $Q \sim m$ definiuje ciepło parowania • wyjaśnia sens fizyczny ciepła parowania • opisuje zasadę działania chłodzarki	• na podstawie proporcjonalności $Q \sim m$ definiuje ciepło topnienia substancji

	wrzenia • podaje przykłady znaczenia w przyrodzie dużej wartości ciepła parowania wody	proporcjonalność ilości ciepła potrzebnego do wyparowania cieczy do masy tej cieczy	i resublimacji		
2. Drgania i fale sprężyste					
Temat według programu	dopuszczającą Uczeń:	dostateczną Uczeń:	dobrą Uczeń:	bardzo dobrą Uczeń:	celującą Uczeń:
Ruch drgający. Przemiany energii mechanicznej w ruchu drgającym	• wskazuje w otoczeniu przykłady ciał wykonujących ruch drgający	• podaje znaczenie pojęć: położenie równowagi, wychylenie, amplituda, okres, częstotliwość	• odczytuje amplitudę i okres z wykresu $x(t)$ dla drgającego ciała • opisuje ruch wahadła i ciężarka na sprężynie oraz analizuje przemiany energii mechanicznej w tych ruchach		
Wahadło. Wyznaczanie okresu i częstotliwości drgań		• doświadczalnie wyznacza okres i częstotliwość drgań wahadła lub ciężarka na sprężynie	• opisuje zjawisko izochronizmu wahadła		
Fala sprężysta. Wielkości, które opisują falę sprężystą, i związki między nimi	• demonstruje falę poprzeczną i falę podłużną	• podaje różnice między falami poprzecznymi i falami podłużnymi • posługuje się pojęciami: długość fali, szybkość rozchodzenia się fali, kierunek rozchodzenia się fali	• stosuje wzory $\lambda = vT$ oraz $\lambda = \frac{v}{f}$ do obliczeń		• opisuje mechanizm przekazywania drgań w przypadku fali na napiętej linie i fal dźwiękowych w powietrzu
Dźwięki i wielkości, które je opisują. Ultradźwięki i infradźwięki	• podaje przykłady źródeł dźwięku • demonstruje wytwarzanie dźwięków w przedmiotach drgających i instrumentach muzycznych	• opisuje mechanizm powstawania dźwięków w powietrzu • obserwuje oscylogramy dźwięków z wykorzystaniem komputera	• podaje cechy fali dźwiękowej (częstotliwość 20–20 000 Hz, fala podłużna)	• opisuje występowanie w przyrodzie infradźwięków w i ultradźwięków oraz ich zastosowanie	

	- wymienia, od jakich wielkości fizycznych zależy wysokość i głośność dźwięku - wyjaśnia, co nazywamy ultradźwiękami i infradźwiękami				
--	--	--	--	--	--

3. O elektryczności statycznej

Temat według programu	dopuszczającą Uczeń:	dostateczną Uczeń:	dobrą Uczeń:	bardzo dobrą Uczeń:	celującą Uczeń:
Elektryzowanie ciała przez tarcie i dotyk	- wskazuje w otoczeniu zjawiska elektryzowania przez tarcie i dotyk - demonstruje zjawisko elektryzowania przez tarcie i dotyk	opisuje budowę atomu i jego składniki	- określa jednostkę ładunku (1 C) jako wielokrotność ładunku elementarnego - wyjaśnia elektryzowanie przez tarcie i dotyk, analizuje przepływ elektronów - wyjaśnia pojęcie jonu		
Siły wzajemnego oddziaływania ciał naelektryzowanych		bada jakościowo oddziaływanie między ciałami naelektryzowanymi	formułuje ogólne wnioski z badań nad oddziaływaniem ciał naelektryzowanych		
Przewodniki i izolatory	podaje przykłady przewodników i izolatorów	opisuje budowę przewodników i izolatorów, wyjaśnia rolę elektronów swobodnych	- wyjaśnia, jak rozmieszczony jest –uzyskany na skutek naelektryzowania – ładunek w przewodniku, a jak w izolatorze - wyjaśnia uziemianie ciał	opisuje mechanizm zubożniania ciał naelektryzowanych (metali i izolatorów)	
Zjawisko indukcji elektrostatycznej. Zasada zachowania ładunku. Zasada działania elektroskopu	demonstruje elektryzowanie przez indukcję	- opisuje budowę i zasadę działania elektroskopu - analizuje przepływ ładunków podczas	na podstawie doświadczeń z elektroskopem formułuje i wyjaśnia zasadę zachowania		

		elektryzowania przez tarcie i dotyk, stosując zasadę zachowania ładunku	ładunku		
Pole elektryczne		• posługuje się pojęciem pola elektrostatycznego do wyjaśnienia zachowania się nitek lub bibulek przymocowanych do naelektryzowanej kulki • rozróżnia pole centralne i jednorodne		• wyjaśnia oddziaływanie na odległość ciał naelektryzowanych z użyciem pojęcia pola elektrostatycznego	

4. O prądzie elektrycznym

Temat według programu	dopuszczającą Uczeń:	dostateczną Uczeń:	dobrą Uczeń:	bardzo dobrą Uczeń:	celującą Uczeń:
Prąd elektryczny w metalach. Napięcie elektryczne	• opisuje przepływ prądu w przewodnikach jako ruch elektronów swobodnych • posługuje się intuicyjnie pojęciem napięcia elektrycznego • podaje jednostkę napięcia (1 V) • wskazuje woltomierz jako przyrząd do pomiaru napięcia	• opisuje przemianę energii w przewodniku, między końcami którego wytworzono napięcie	• zapisuje i wyjaśnia wzór $U_{AB} = \frac{W_{A \rightarrow B}}{q}$ • wymienia i opisuje skutki przepływu prądu w przewodnikach	• wskazuje skutki przerwania dostaw energii elektrycznej do urządzeń o kluczowym znaczeniu	
Źródła napięcia. Obwód elektryczny	• wymienia źródła napięcia: ogniwo, akumulator, prądnica	• rysuje schemat prostego obwodu elektrycznego z użyciem symboli elementów wchodzących w jego skład	• wskazuje kierunek przepływu elektronów w obwodzie i umowny kierunek prądu • łączy według podanego schematu obwód elektryczny składający się ze źródła napięcia, odbiornika,		• mierzy napięcie na odbiorniku

			wyłącznika, woltomierza i amperomierza		
Natężenie prądu elektrycznego	• podaje jednostkę natężenia prądu (1 A)	• oblicza natężenie prądu ze wzoru $I = \frac{q}{t}$ (6.8) • buduje prosty obwód prądu i mierzy natężenie prądu w tym obwodzie	• objaśnia proporcjonalność $q \sim t$ • oblicza każdą wielkość ze wzoru $I = \frac{q}{t}$	• przelicza jednostki ładunku (1 C, 1 Ah, 1 As)	
Prawo Ohma. Opór elektryczny przewodnika	• wyjaśnia, skąd się bierze opór przewodnika • podaje jednostkę oporu elektrycznego (1 Ω)	• oblicza opór przewodnika ze wzoru $R = \frac{U}{I}$	• objaśnia zależność wyrażoną przez prawo Ohma • sporządza wykres zależności I(U) • wyznacza opór elektryczny przewodnika • oblicza każdą wielkość ze wzoru $R = \frac{U}{I}$		
Obwody elektryczne i ich schematy	• posługuje się symbolami graficznymi elementów obwodów elektrycznych	• rysuje schematy elektryczne prostych obwodów elektrycznych	• łączy według podanego schematu prosty obwód elektryczny		
Rola izolacji elektrycznej i bezpieczników	• opisuje rolę izolacji elektrycznej przewodu	• wyjaśnia rolę bezpieczników w domowej instalacji elektrycznej	• opisuje niebezpieczeństwa związane z używaniem prądu elektrycznego	• wyjaśnia budowę domowej sieci elektrycznej • opisuje równoległe połączenie odbiorników w sieci domowej	
Praca i moc prądu elektrycznego	• odczytuje dane znamionowe z tabliczki znamionowej odbiornika • odczytuje z licznika zużytą energię elektryczną • podaje jednostki pracy oraz mocy prądu i je	• oblicza pracę prądu elektrycznego ze wzoru $W = UIt$ • oblicza moc prądu ze wzoru $P = UI$	• opisuje przemiany energii elektrycznej w grzałce, silniku odkurzacza, żarówce		• oblicza każdą z wielkości występujących we wzorach : $W = UIt$ $W = \frac{U^2 t}{R}$ $W = I^2 Rt$

	• przelicza • podaje przykłady pracy wykonanej przez prąd elektryczny				
Zmiana energii elektrycznej w inne formy energii. Wyznaczanie ciepła właściwego wody za pomocą czajnika elektrycznego	• wykonuje pomiary masy wody, temperatury i czasu ogrzewania wody • podaje rodzaj energii, w jaki zmienia się w tym doświadczeniu energia elektryczna	• opisuje sposób wykonania doświadczenia	• wykonuje obliczenia	• objaśnia sposób dochodzenia do wzoru $c = \frac{Pt}{m\Delta T}$ • zaokrągla wynik do dwóch cyfr znaczących	
Skutki przerwania dostaw energii elektrycznej do urządzeń o kluczowym znaczeniu					• analizuje teksty źródłowe, w tym popularnonaukowe, i przygotowuje wypowiedź pisemną lub ustną

5. O zjawiskach magnetycznych

Temat według programu	dopuszczającą Uczeń:	dostateczną Uczeń:	dobrą Uczeń:	bardzo dobrą Uczeń:	celującą Uczeń:
Właściwości magnesów trwałych	• podaje nazwy biegunów magnetycznych i opisuje oddziaływania między nimi • opisuje i demonstruje zachowanie igły magnetycznej w pobliżu magnesu • opisuje sposób posługiwania się kompasem =	• opisuje pole magnetyczne Ziemi	• opisuje oddziaływanie magnesu na żelazo i podaje przykłady wykorzystania tego oddziaływania	• do opisu oddziaływania a magnetyczne go używa pojęcia pola magnetycznego	
Przewodnik z prądem jako źródło pola magnetycznego. Elektromagnes	• opisuje budowę elektromagnesu • demonstruje działanie elektromagnesu	• demonstruje oddziaływanie prostoliniowego przewodnika z prądem na igłę	• opisuje rolę rdzenia w elektromagnecie • wskazuje	• wyjaśnia zachowanie igły magnetycznej z użyciem	

i jego zastosowania	na znajdujące się w pobliżu przedmioty żelazne i magnesy	magnetyczną umieszczoną w pobliżu	bieguny N i S elektromagnesu	pojęcia pola magnetycznego wytworzonego przez prąd elektryczny	
Silnik elektryczny na prąd stały		wskazuje oddziaływanie elektromagnesu z magnesem jako podstawę działania silnika na prąd stały		buduje model silnika na prąd stały i demonstrowuje jego działanie	podaje cechy prądu przemiennego wykorzystawanego w sieci energetycznej
Fale elektromagnetyczne. Rodzaje i przykłady zastosowań	nazywa rodzaje fal elektromagnetycznych	podaje przykłady zastosowania fal elektromagnetycznych	podaje właściwości różnych rodzajów fal elektromagnetycznych (rozchodzenie się w próżni, szybkość rozchodzenia się, różne długości fali)		analizuje teksty źródłowe, w tym popularnonaukowe, i przygotowuje wypowiedź pisemną lub ustną na temat zastosowań fal elektromagnetycznych

6. Optyka, czyli nauka o świetle

Temat według programu	dopuszczającą Uczeń:	dostateczną Uczeń:	dobrą Uczeń:	bardzo dobrą Uczeń:	celującą Uczeń:
Źródła światła. Powstawanie cienia	podaje przykłady źródeł światła	- opisuje sposób wykazania, że światło rozchodzi się po liniach prostych - demonstruje prostoliniowe rozchodzenie się światła	wyjaśnia powstawanie obszarów cienia i półcienia za pomocą prostoliniowego rozchodzenia się światła w ośrodku jednorodnym		
Odbicie światła. Obrazy otrzymywane w zwierciadle płaskim	demonstruje powstawanie obrazów w zwierciadle płaskim	- opisuje zjawisko odbicia światła od powierzchni gładkiej, wskazuje kąt padania i kąt odbicia - opisuje zjawisko rozproszenia światła na powierzchniach	podaje cechy obrazu otrzymanego w zwierciadle płaskim	rysuje konstrukcyjne obrazy otrzymywane w zwierciadle płaskim	

		chropowatych			
Otrzymywanie obrazów w zwierciadłach kulistych	• szkicuje zwierciadła kuliste wklęsłe i wypukłe • wskazuje oś optyczną główną, ognisko, ogniskową i promień krzywizny zwierciadła • wykreśla bieg wiązki promieni równoległych do osi optycznej po odbiciu od zwierciadła • podaje przykłady praktycznego zastosowania zwierciadeł	• na podstawie obserwacji powstawania obrazów wymienia cechy obrazów otrzymywanych w zwierciadle kulistym	• rysuje konstrukcyjnie obrazy otrzymywane za pomocą zwierciadła wklęsłego • demonstruje powstawanie obrazów w zwierciadłach wklęsłych i wypukłych	• rysuje konstrukcyjne ognisko pozorne zwierciadła wypukłego i objaśnia jego powstawanie • rysuje konstrukcyjne obrazy otrzymywane za pomocą zwierciadła wypukłego	
Załamanie światła na granicy dwóch ośrodków	• demonstruje zjawisko załamania światła	• szkicuje przejście światła przez granicę dwóch ośrodków, wskazuje kąt padania i kąt załamania		• wyjaśnia zależność zmiany biegu wiązki promienia przy przejściu przez granicę dwóch ośrodków od szybkości rozchodzenia się światła w tych ośrodkach	
Przejście wiązki światła białego przez pryzmat	• opisuje światło białe jako mieszaninę barw • rozpoznaje tęczę jako efekt rozszczepienia światła słonecznego	• wyjaśnia rozszczepienie światła białego w pryzmacie	• wyjaśnia pojęcie światła jednobarwnego (monochromatycznego) i prezentuje je za pomocą wskaźnika laserowego • wyjaśnia, na czym polega widzenie barwne • demonstruje rozszczepienie światła w pryzmacie		
Soczewki	• opisuje bieg		• doświadczalnie		

	promieni równoległych do osi optycznej, przechodzących przez soczewkę skupiającą i rozpraszającą • posługuje się pojęciem ogniska, ogniskowej i osi optycznej		znajduje ognisko i mierzy ogniskową soczewki skupiającej • oblicza zdolność skupiającą soczewki ze wzoru $Z = \frac{1}{f}$ i wyraża ją w dioptriach		
Obrazy otrzymywane za pomocą soczewek	• rozróżnia obrazy rzeczywiste, pozorne, proste, odwrócone, powiększone, pomniejszone	• wytwarza za pomocą soczewki skupiającej ostry obraz przedmiotu na ekranie • rysuje konstrukcje obrazów otrzymywanych za pomocą soczewek skupiających i rozpraszających		• na podstawie materiałów źródłowych opisuje zasadę działania prostych przyrządów optycznych	
Wady wzroku. Krótkowzroczność i dalekowzroczność		• wyjaśnia, na czym polegają krótkowzroczność i dalekowzroczność • podaje rodzaje soczewek (skupiająca, rozpraszająca) do korygowania wad wzroku	• opisuje rolę soczewek w korygowaniu wad wzroku	• podaje znak zdolności skupiającej soczewek korygujących krótkowzroczność i dalekowzroczność	
Porównujemy fale mechaniczne i elektromagnetyczne		• wymienia cechy wspólne i różnice w rozchodzeniu się fal mechanicznych i elektromagnetycznych • wymienia sposoby przekazywania informacji i wskazuje znaczenie fal elektromagnetycznych dla człowieka	• wykorzystuje do obliczeń związek $\lambda = \frac{c}{f}$	• wyjaśnia transport energii przez fale elektromagnetyczne	

Wymagania edukacyjne na poszczególne śródroczne i roczne oceny klasyfikacyjne z geografii dla klasy 8 oparte na Programie nauczania geografii w szkole podstawowej – Planeta Nowa autorstwa Ewy Marii Tuz i Barbary Dziedzic

Wymagania na poszczególne oceny				
konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopełniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
I. Azja				
Uczeń: - wskazuje na mapie położenie geograficzne Azji - wymienia formy ukształtowania powierzchni Azji - wymienia strefy klimatyczne Azji na podstawie mapy klimatycznej - wymienia największe rzeki Azji - wymienia strefy aktywności sejsmicznej w Azji na podstawie mapy geologicznej - wyjaśnia znaczenie terminu <i>wulkanizm</i> - odczytuje z mapy nazwy największych wulkanów w Azji - wskazuje na mapie zasięg Ognistego Pierścienia Pacyfiku - wymienia czynniki przyrodnicze wpływające na rozwój rolnictwa w Azji - wymienia główne uprawy w Azji na podstawie mapy gospodarczej - określa cechy położenia Japonii na podstawie mapy ogólnogeograficznej - wymienia cechy środowiska przyrodniczego Japonii - wymienia główne uprawy w Japonii - określa cechy położenia Chin na podstawie mapy ogólnogeograficznej - lokalizuje na mapie ośrodki przemysłu zaawansowanych technologii w Chinach - wymienia główne uprawy w Chinach i opisuje ich rozmieszczenie na podstawie mapy gospodarczej - określa położenie geograficzne Indii - porównuje liczbę ludności Chin i Indii oraz odczytuje z wykresu ich prognozę - wymienia największe aglomeracje Indii i wskazuje je na mapie - wyjaśnia znaczenie terminu <i>slamsy</i>	Uczeń: - opisuje linię brzegową Azji na podstawie mapy świata - charakteryzuje zróżnicowanie środowiska geograficznego Azji - przedstawia kontrasty w ukształtowaniu powierzchni terenu Azji - omawia czynniki klimatyczne kształtujące klimat Azji - omawia strefy roślinne Azji - omawia budowę wulkanu na podstawie ilustracji - wymienia typy wulkanów i podaje ich główne cechy - wskazuje na mapie obszary Azji o korzystnych i niekorzystnych warunkach do rozwoju rolnictwa - wymienia czołówkę państw azjatyckich w światowych zbiorach roślin uprawnych na podstawie infografiki - charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Japonii - omawia strukturę zatrudnienia w Japonii na podstawie analizy danych statystycznych - omawia warunki przyrodnicze rozwoju rolnictwa w Japonii - przedstawia cechy rolnictwa Japonii na podstawie analizy danych statystycznych - określa różnorodność cech środowiska geograficznego Chin na podstawie mapy tematycznej - omawia czynniki przyrodnicze sprzyjające osadnictwu w Chinach - przedstawia nierównomierne rozmieszczenie ludności Chin na podstawie mapy gęstości zaludnienia	Uczeń: - omawia budowę geologiczną Azji na podstawie mapy tematycznej - omawia cyrkulację monsunową i jej wpływ na klimat Azji - charakteryzuje kontrasty klimatyczne i roślinne w Azji na podstawie mapy tematycznej - omawia czynniki wpływające na układ sieci rzecznej w Azji - omawia płytową budowę litosfery na podstawie map tematycznych - wyjaśnia przyczyny występowania trzęsień ziemi i tsunami w Azji - opisuje przebieg trzęsienia ziemi - omawia warunki przyrodnicze i pozaprzrodnicze rozwoju rolnictwa w Azji - opisuje ekstremalne zjawiska klimatyczne i ich skutki w Japonii - opisuje skutki występowania tajfunów na obszarze Japonii - omawia bariery utrudniające rozwój gospodarki Japonii - omawia znaczenie i rolę transportu w gospodarce Japonii - omawia cechy gospodarki Chin - analizuje wielkości PKB w Chinach na tle innych krajów świata na podstawie danych statystycznych - charakteryzuje tradycyjne rolnictwo i warunki rozwoju rolnictwa Chin - przedstawia problemy demograficzne Indii - omawia system kastowy w Indiach - przedstawia zróżnicowanie indyjskiej edukacji	Uczeń: - analizuje azjatyckie rekordy dotyczące rzeźby terenu, linii brzegowej i hydrosfery na podstawie infografiki - omawia powstawanie Himalajów i rowów oceanicznych - przedstawia sposoby zabezpieczania ludzi przed skutkami trzęsień ziemi - omawia warunki klimatyczne w Azji wpływające na rytm uprawy ryżu - omawia znaczenie uprawy ryżu dla krajów Azji Południowo-Wschodniej - wykazuje związek między budową geologiczną a występowaniem wulkanów, trzęsień ziemi i tsunami w Japonii - analizuje źródła gospodarczego rozwoju Japonii - charakteryzuje cechy nowoczesnej gospodarki Japonii oraz rodzaje produkcji przemysłowej - uzasadnia, że gospodarka Japonii należy do najnowocześniejszych na świecie - przedstawia problemy demograficzne i społeczne Chin z uwzględnieniem przyrostu naturalnego na podstawie analizy danych statystycznych - omawia znaczenie nowoczesnych kolei w rozwoju gospodarczym Chin - omawia kontrasty etniczne, językowe i religijne w Indiach - charakteryzuje cechy gospodarki Indii i możliwości ich rozwoju - omawia znaczenie ropy naftowej w rozwoju ekonomicznym państw Bliskiego Wschodu - omawia źródła konfliktów zbrojnych i terroryzmu na Bliskim Wschodzie	Uczeń: - wyjaśnia, dlaczego na wschodnich wybrzeżach Azji występuje wiele wulkanów - udowadnia słuszność stwierdzenia, że Azja to kontynent kontrastów geograficznych - omawia wpływ budowy geologicznej na występowanie rowów tektonicznych, wulkanów, trzęsień ziemi i tsunami - ocenia skutki trzęsień ziemi dla obszarów gęsto zaludnionych - wyjaśnia na podstawie mapy ogólnogeograficznej i analizy danych statystycznych, dlaczego grunty orne mają niewielki udział w strukturze użytkowania ziemi w Azji - wykazuje związki między cechami klimatu monsunowego a rytmem upraw i „kulturą ryżu” w Azji Południowo-Wschodniej - ocenia znaczenie warunków przyrodniczych i czynników społeczno-kulturowych w tworzeniu nowoczesnej gospodarki Japonii - omawia wpływ gospodarki Chin na gospodarkę światową - opisuje główne problemy indyjskiego społeczeństwa oraz przedstawia ich przyczyny - analizuje skutki występowania konfliktów zbrojnych na Bliskim Wschodzie

- wymienia główne rośliny uprawne w Indiach i wskazuje na mapie tematycznej regiony ich występowania - wymienia surowce mineralne w Indiach i wskazuje na mapie regiony ich występowania - określa położenie geograficzne Bliskiego Wschodu - wymienia państwa leżące na Bliskim Wschodzie na podstawie mapy politycznej - wskazuje na mapie miejsca konfliktów zbrojnych na Bliskim Wschodzie	- omawia główne kierunki produkcji rolnej w Chinach - omawia cechy środowiska geograficznego Półwyspu Indyjskiego - podaje przyczyny powstawania slamsów w Indiach - omawia warunki uprawy roślin w Indiach na podstawie mapy tematycznej - charakteryzuje indyjską Dolinę Krzemową - omawia cechy środowiska przyrodniczego Bliskiego Wschodu - omawia wielkość zasobów ropy naftowej na świecie i na Bliskim Wschodzie na podstawie wykresu i mapy tematycznej - przedstawia cele organizacji OPEC	- analizuje strukturę zatrudnienia i strukturę PKB Indii na podstawie wykresu - charakteryzuje przetwórstwo przemysłowe Indii - omawia zróżnicowanie religijne na Bliskim Wschodzie - omawia wpływ religii na życie muzułmanów - przedstawia znaczenie produkcji wyrobów z ropy naftowej w krajach Bliskiego Wschodu		
--	---	--	--	--

II. Afryka

Uczeń: - określa położenie matematyczno-geograficzne Afryki na podstawie mapy ogólnogeograficznej - wymienia strefy klimatyczne Afryki - wymienia największe rzeki i jeziora Afryki - wymienia czynniki przyrodnicze wpływające na rozwój rolnictwa w Afryce - wymienia główne uprawy w Afryce - wymienia surowce mineralne Afryki na podstawie mapy gospodarczej - wskazuje obszary występowania surowców mineralnych na terenie Afryki - wymienia atrakcyjne turystycznie państwa Afryki - określa położenie geograficzne Etiopii - wyjaśnia różnicę między głodem a niedożywieniem - wymienia państwa w Afryce dotknięte głodem i niedożywieniem - określa położenie geograficzne Kenii - wymienia obiekty turystyczne na terenie Kenii	Uczeń: - omawia cechy ukształtowania powierzchni Afryki - wymienia cechy różnych typów klimatu w Afryce na podstawie klimatogramów - charakteryzuje sieć rzeczną i jeziora Afryki - omawia czynniki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Afryce - charakteryzuje znaczenie chowu zwierząt w krajach Afryki - przedstawia zróżnicowanie PKB w różnych państwach Afryki na podstawie analizy danych statystycznych - omawia przemysł wydobywczy w Afryce - wskazuje państwa w Afryce dotknięte problemem głodu i niedożywienia na podstawie mapy tematycznej - analizuje niedożywienie ludności w Afryce na podstawie wykresu	Uczeń: - omawia wpływ czynników klimatotwórczych na klimat Afryki - omawia rozmieszczenie opadów atmosferycznych w Afryce na podstawie mapy klimatycznej - omawia udział rolnictwa w strukturze zatrudnienia w wybranych państwach Afryki na podstawie wykresu - omawia gospodarkę w strefie Sahelu - omawia cechy gospodarki krajów Afryki na podstawie analizy danych statystycznych - przedstawia nowoczesne działy gospodarki Afryki - omawia rozwój i znaczenie usług w Afryce - omawia przyczyny niedożywienia ludności w Etiopii - opisuje zmiany w poziomie niedożywienia ludności Etiopii - wymienia obiekty w Kenii wpisane na listę dziedzictwa UNESCO - opisuje walory kulturowe Kenii na podstawie wybranych źródeł	Uczeń: - omawia związek budowy geologicznej Afryki z powstawaniem rowów tektonicznych - wyjaśnia cyrkulację powietrza w strefie międzyzwrotnikowej - omawia przyczyny procesu pustynnienia w strefie Sahelu - omawia typy rolnictwa w Afryce - przedstawia czynniki ograniczające rozwój gospodarki w Afryce - omawia skutki niedożywienia ludności w Etiopii - omawia bariery ograniczające rozwój turystyki w Afryce - omawia walory przyrodnicze Kenii wpływające na rozwój turystyki	Uczeń: - wyjaśnia istnienie strefowości klimatyczno-roślinno-glebowej w Afryce - wyjaśnia związki między warunkami przyrodniczymi a możliwościami gospodarowania w strefie Sahelu - ocenia skutki stosowania rolnictwa żarowo-odłogowego i plantacyjnego w Afryce Zachodniej - przedstawia rolę chińskich inwestycji na kontynencie afrykańskim - przedstawia sposoby walki z głodem ludności Afryki na przykładzie Etiopii - określa związki między warunkami przyrodniczymi i kulturowymi a rozwojem turystyki na przykładzie Kenii - przedstawia argumenty pomagające przełamywać stereotypy na temat Afryki
---	---	---	--	--

	• przedstawia ruch turystyczny Kenii na podstawie analizy danych statystycznych	informacji		
--	---	------------	--	--

III. Ameryka Północna i Ameryka Południowa

Uczeń: • określa położenie geograficzne Ameryki • wymienia nazwy mórz i oceanów oblewających Amerykę Północną i Amerykę Południową • wymienia największe rzeki Ameryki i wskazuje je na mapie • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>tornado, cyklon tropikalny</i> • wskazuje na mapie Aleję Tornad • wymienia nazwy wybranych cyklonów tropikalnych w XXI wieku • określa położenie geograficzne Amazonii • omawia florę i faunę lasów	Uczeń: • wymienia nazwy państw leżących w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej • podaje główne cechy ukształtowania powierzchni Ameryki • wymienia strefy klimatyczne Ameryki • omawia przyczyny powstawania tornad i cyklonów tropikalnych • podaje główne rejony występowania cyklonów tropikalnych i kierunki ich przemieszczania się • podaje cechy środowiska geograficznego Amazonii • omawia cechy klimatu Amazonii	Uczeń: • charakteryzuje budowę geologiczną Ameryki • omawia czynniki klimatyczne wpływające na klimat Ameryki • porównuje strefy klimatyczne ze strefami roślinnymi w Ameryce • charakteryzuje wody powierzchniowe Ameryki na podstawie mapy ogólnogeograficznej • omawia mechanizm powstawania tornad i cyklonów tropikalnych • podaje przyczyny wysokich rocznych sum opadów atmosferycznych w Amazonii • opisuje piętrowość wilgotnych lasów równikowych w Amazonii • omawia wielkie migracje w historii zasiedlania Ameryki	Uczeń: • wykazuje związek ukształtowania powierzchni z budową geologiczną w Ameryce • omawia związek stref klimatycznych ze strefami roślinnymi w Ameryce • przedstawia skutki występowania tornad i cyklonów tropikalnych w Ameryce • omawia ekologiczne następstwa wylesiania Amazonii • podaje kierunki gospodarczego wykorzystania Amazonii • przedstawia sytuację rdzennej ludności w Ameryce • przedstawia negatywne skutki urbanizacji w Ameryce • określa cechy megalopolis w Ameryce Północnej	Uczeń: • ustala prawidłowości w ukształtowaniu powierzchni Ameryki Północnej i Ameryki Południowej na podstawie map tematycznych • przedstawia sposoby ochrony przed nadchodzącym cyklonem na podstawie wybranych źródeł informacji • przedstawia działania człowieka mające na celu ochronę walorów przyrodniczych Amazonii • omawia skutki zanikania kultur pierwotnych na przykładzie Ameryki Północnej i Ameryki Południowej • opisuje problemy ludności mieszkających w slamsach na podstawie materiałów źródłowych • wykazuje zależność między ukształtowaniem powierzchni,
---	--	---	---	---

równikowych • podaje liczbę ludności Ameryki Północnej i Ameryki Południowej na podstawie wykresu • wymienia główne odmiany człowieka zamieszkujące Amerykę • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>urbanizacja, wskaźnik urbanizacji, aglomeracja, megalopolis</i> • wymienia obszary słabo i gęsto zaludnione w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej i wskazuje je na mapie • wymienia największe miasta i aglomeracje Ameryki Północnej i Ameryki Południowej i wskazuje na mapie • przedstawia położenie geograficzne Kanady na podstawie mapy ogólnogeograficznej • wymienia główne uprawy na terenie Kanady • wskazuje zasięg występowania głównych upraw w Kanadzie na mapie gospodarczej • określa położenie geograficzne Stanów Zjednoczonych • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>produkt światowy brutto, technopolia</i> • wymienia główne działy przemysłu w Stanach Zjednoczonych • wymienia rodzaje usług wyspecjalizowanych w Stanach Zjednoczonych	• podaje przyczyny zróżnicowania etnicznego i kulturowego Ameryki • przedstawia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej • analizuje liczbę ludności miejskiej w ogólnej liczbie ludności państw Ameryki na podstawie mapy tematycznej • przedstawia cechy położenia geograficznego Kanady na podstawie mapy ogólnogeograficznej • omawia ukształtowanie powierzchni Kanady • przedstawia czynniki wpływające na klimat Kanady • omawia strukturę użytkowania ziemi w Kanadzie na podstawie wykresu • opisuje cechy położenia geograficznego Stanów Zjednoczonych • wymienia czynniki wpływające na rozwój Doliny Krzemowej • omawia strukturę użytkowania ziemi w Stanach Zjednoczonych na podstawie wykresu	• omawia zmiany liczby ludności w Ameryce na przestrzeni lat na podstawie wykresu • omawia rozwój miast Ameryki na podstawie wybranych źródeł • podaje przykłady megalopolis w Ameryce i wskazuje je na mapie • podaje przyczyny powstawania slamsów w wielkich miastach na przykładzie Ameryki Południowej • przedstawia zasięg występowania lasów w Kanadzie na podstawie mapy tematycznej • przedstawia miejsce Kanady w światowym eksporcie wybranych produktów rolnych na podstawie wykresu • omawia znaczenie przemysłu i jego kluczowe działy w Stanach Zjednoczonych • omawia cechy rolnictwa Stanów Zjednoczonych	• omawia czynniki wpływające na przebieg północnej granicy upraw i lasów w Kanadzie • opisuje cechy gospodarstw wielkoobszarowych na terenie Kanady • charakteryzuje wybrane wskaźniki rozwoju gospodarczego Stanów Zjednoczonych • omawia znaczenie usług wyspecjalizowanych w gospodarce Stanów Zjednoczonych • omawia przyczyny marnowania żywności na przykładzie Stanów Zjednoczonych	cyrkulacją powietrza, odległością od morza, prądami morskimi a przebiegiem północnej granicy upraw i lasów w Kanadzie • omawia cechy charakterystyczne gospodarki Kanady z uwzględnieniem surowców mineralnych, rozwoju przemysłu i handlu • ocenia wpływ przemysłu zaawansowanych technologii na rozwój gospodarki Stanów Zjednoczonych • ocenia rolę Stanów Zjednoczonych w gospodarce światowej na podstawie analizy danych statystycznych
IV. Australia i Oceania				
Uczeń: • określa położenie geograficzne Australii i Oceanii • wymienia największe pustynie Australii na podstawie mapy • wyjaśnia znaczenie terminu <i>basen arcyjski</i> • wymienia endemity w Australii oraz na wyspach Oceanii • przedstawia liczbę ludności i gęstość	Uczeń: • charakteryzuje środowisko przyrodnicze Australii i Oceanii • charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Australii • wymienia strefy klimatyczne w Australii • charakteryzuje wody powierzchniowe Australii • omawia czynniki przyrodnicze	Uczeń: • wymienia cechy charakterystyczne poszczególnych typów klimatu w Australii na podstawie klimatogramów • omawia strefowość roślinną w Australii na podstawie mapy tematycznej • omawia bariery utrudniające zamieszkanie Australii • charakteryzuje rdzennych mieszkańców	Uczeń: • wyjaśnia wpływ położenia Australii na klimat • omawia zasoby wód artezyjskich i ich rolę w gospodarce Australii • wyjaśnia, dlaczego Australia jest atrakcyjna dla imigrantów • omawia znaczenie przetwórstwa przemysłowego i przemysłu zaawansowanych technologii w rozwoju	Uczeń: • wykazuje zależność między klimatem a zasobami wód powierzchniowych w Australii • wykazuje zależność pomiędzy rozmieszczeniem ludności a warunkami naturalnymi występującymi w Australii • określa główne cechy gospodarki Australii na tle warunków przyrodniczych

zaludnienia w Australii na podstawie mapy tematycznej i analizy danych statystycznych wymienia największe miasta Australii oraz wskazuje je na mapie	wpływające na rozmieszczenie ludności w Australii omawia występowanie surowców mineralnych w Australii na podstawie mapy tematycznej	Australii - omawia cechy rolnictwa Australii na tle warunków przyrodniczych - przedstawia znaczenie turystyki w rozwoju gospodarki Australii i Oceanii	Australii	
V. Obszary okołobiegunowe				
Uczeń: - określa położenie geograficzne obszarów okołobiegunowych - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>góra lodowa, pak lodowy, lądolód, lodowce szelfowe, nunataki</i> - wymienia gatunki roślin i zwierząt na obszarach Arktyki i Antarktyki - wymienia surowce mineralne na obszarach Arktyki i Antarktyki - wskazuje na mapie Antarktydy położenie polskiej stacji badawczej Henryka Arctowskiego	Uczeń: - wymienia cechy środowiska przyrodniczego obszarów okołobiegunowych - charakteryzuje klimat Arktyki i Antarktyki - wymienia zagrożenia środowiska przyrodniczego obszarów polarnych	Uczeń: - opisuje zjawisko dnia polarnego i nocy polarnej na obszarach okołobiegunowych - charakteryzuje ludy zamieszkujące Arktykę oraz warunki ich życia - opisuje warunki życia w polarnej stacji badawczej	Uczeń: - porównuje środowisko przyrodnicze Arktyki i Antarktyki - wyjaśnia, dlaczego Antarktyda jest największą pustynią lodową - prezentuje osiągnięcia polskich badaczy obszarów okołobiegunowych - wyjaśnia status prawny Antarktydy	Uczeń: - omawia zmiany w środowisku przyrodniczym obszarów polarnych - charakteryzuje cele oraz zakres badań prowadzonych w Arktyce i w Antarktyce na podstawie na podstawie dostępnych źródeł - omawia wkład Polaków w badania obszarów polarnych na podstawie dostępnych źródeł

Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z historii w klasie szóstej wynikające z realizowanego programu nauczania:

Tytuł programu: „Wczoraj i dziś” program nauczania historii w klasach 4–8 szkoły podstawowej

Autor: dr Tomasz Maćkowski

Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
- zna daty ważnych wydarzeń związanych z II wojną światową - zna postaci odgrywające kluczowe role podczas II wojny światowej	- posługuje się pojęciami odnoszącymi się do wydarzeń z lat 1939–45 - wymienia chronologicznie podstawowe wydarzenia związane z przebiegiem wojny - wymienia postanowienia konferencji teherańskiej, jałtańskiej i poczdamskiej	- wskazuje na mapie miejsca bitew, fronty, kierunki ofensyw i inne ważne miejsca dla przebiegu II wojny światowej - opisuje kolejne etapy polityki niemieckiej wobec Żydów - omawia politykę wyniszczenia stosowaną przez nazistów wobec Żydów, Romów i Słowian - omawia politykę ZSRS i III Rzeszy wobec narodów podbitych - omawia okoliczności powstania koalicji antyhitlerowskiej - omawia działania na frontach II wojny światowej	- charakteryzuje wojnę obronną Polaków z września 1939 r. - opisuje postawy społeczeństw okupowanych państw wobec władz niemieckich - porównuje okupację niemiecką na terenie Europy Zachodniej i Wschodniej - charakteryzuje agresywną politykę III Rzeszy, ZSRS i Japonii w latach 1939–1945	- docenia poświęcenie jednostek dla dobra innych - ocenia bilans wojny obronnej Polski - dostrzega konsekwencje decyzji podjętych przez wielką trójkę na konferencjach - analizuje przyczyny klęski państw osi - dostrzega znaczenie użycia bomb atomowych - ocenia postanowienia konferencji wielkiej trójki
- zna daty związane z ważnymi wydarzeniami z dziejów Polski w okresie II wojny światowej - zna postaci: gen. Tadeusz Bór-Komorowski, płk. Antoni Monter-Chruściel, Jan Stanisław Jankowski, Janina Antonina Lewandowska, Władysław Raczkiewicz, Władysław Sikorski, Iwan Majska, Stanisław Mikołajczyk, Tomasz Arciszewski, Kazimierz Sosnkowski, Tadeusz Komorowski, Władysław Anders, Stanisław Sosabowski, Stanisław Maczek, Stanisław Skalski, Jan Bytnar, Tadeusz Zawadzki, Henryk Dobrzański, Cyryl Ratajski, Jan Piekalkiewicz, Jan Stanisław Jankowski, Stefan Grot-Rowecki, Michał Karaszewicz-Tokarzewski, Witold Pilecki, Jan Piwnik, Jan Nowak-Jeziorański, Elżbieta Zawacka, Stepan Bandera, Wanda Wasilewska, Zygmunt Berling, Stalin, gen. Erich von dem Bach, Hans Frank - wymienia polskie okręty wojenne biorące udział w II wojnie światowej oraz zna ich osiągnięcia	- rozumie pojęcia: zbrodnia katyńska, zbrodnia wołyńska, łagier, zsyłka, deportacja, plan „Burza”, godzina „W”, folklista, akcja „AB”, pacyfikacja, gestapo, wysiedlenia, wywłaszczenie, okupacja, Rada Narodowa, dywizjon, brygada, Szare Szeregi, akcja „N”, Delegat Rządu na Kraj, V-2, cichociemni - rozwija skróty: ZWZ, SZP, AK, BCh, PPR, GL, AL, KRN, PKWN - wymienia główne polskie formacje zbrojne, które walczyły z Niemcami po stronie aliantów, miejsca ważniejszych bitew stoczonych przez polskie oddziały po stronie aliantów oraz najważniejsze polskie ugrupowania polityczne działające w warunkach konspiracyjnych	- wskazuje na mapie miejsca zbrodni hitlerowskich, najstraszniejsze katownie nazistowskie, miejsca masowych egzekucji polskich oficerów przez Sowieców, ziemie wcielone do Rzeszy i ziemie z których utworzono Generalne Gubernatorstwo, linię podziału ziem polskich w 1939 r. oraz ważniejsze miejsca bitew stoczone przez polskie oddziały na frontach II wojny światowej - omawia działalność najważniejszych polskich ugrupowań politycznych działających w warunkach konspiracyjnych - omawia metody oporu, które stosowali Polacy wobec niemieckiego okupanta; - omawia cele i formy realizacji planu „Burza” z uwzględnieniem przyczyn wybuchu i przebiegu powstania warszawskiego - omawia zbrodnie nazistowskie i sowieckie dokonane na ludności cywilnej i żołnierzach polskich - omawia cele sowieckiej i nazistowskiej polityki okupacyjnej oraz wskazuje, jakie metody stosowały	- porównuje polityczne dążenia i sposoby działania okupantów niemieckiego i sowieckiego oraz wymienia podobieństwa i różnice między nimi - charakteryzuje, w jakich okolicznościach utworzono polski rząd na uchodźstwie, zna jego skład i działanie podczas II wojny światowej - charakteryzuje działalność Polskiego Państwa Podziemnego - charakteryzuje stosunki polsko-sowieckie od września 1939 do lipca 1943 r. - charakteryzuje przyczyny i przebieg konfliktu polsko-ukraińskiego w Małopolsce Wschodniej - wyjaśnia, dlaczego stosunek aliantów do sprawy polskiej podlegał przemianom	- analizuje przyczyny, z powodu których konflikt polsko-ukraiński przyjął tak krwawą formę - ocenia działania komunistów na ziemiach polskich w latach 1943–1944, które miały na celu przejęcie władzy - ocenia funkcjonowanie i osiągnięcia Polskiego Państwa Podziemnego - ocenia postanowienia układu Sikorski–Majski - ocenia zbrodnie niemieckie i sowieckie z okresu II wojny światowej na ziemiach polskich - analizuje, na czym polegało kłamstwo katyńskie - dokonuje uproszczonej oceny skutków i znaczenia powstania warszawskiego

		władze okupacyjne, by je osiągnąć		
- zna daty: 1949 r., 1950 r., 1953 r., 1956 r., 1968 r. - zna postaci: Henry Truman, Konrad Adenauer, George C. Marshall, Nikita Chruszczow, Imre Nagy, Aleksander Dubczek, Stanisław Mikołajczyk, Bolesław Bierut, Władysław Gomułka, Edward Osóbka-Morawski, Józef Cyrankiewicz, Stefan Wyszyński, Jan Nowak-Jeziorański, Hieronim Dekutowski „Zapora”, Danuta Siedzikówna „Inka”, JanRodowicz „Anoda”, Witold Pilecki, August Emil Fieldorf „Nil”, Konstanty Rokossowski, Aleksander Zawadzki - wymienia państwa pozostające pod wpływem komunizmu po 1945 r.	rozumie pojęcia: ONZ, zbrodnie wojenne, zbrodnie przeciwko ludzkości, inwigilacja, NATO, RWPG, RFN, NRD, sowietyzacja, destalinizacja, odwilż, Praska Wiosna, doktryna powstrzymywania, plan Marshalla, żelazna kurtyna, Układ Warszawski, wyścig zbrojeń, zimna wojna, imperializm, propaganda, blok wschodni, blok zachodni, blokada Berlina, repatriacja, terytorium pojałtańskie, nacjonalizacja, bitwa o handel, Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego (MBP), безпеaka, proces szesnastu, Ludowe Wojsko Polskie, oblawa augustowska, referendum, PSL, PZPR, stalinizm, procesy pokazowe, bezpieczeństwo, indoktrynacja, wróg ludu, ZMP, kolektywizacja	- zna i wskazuje na mapie zmiany terytorialne ziem polskich po II wojnie światowej - opisuje losy żołnierzy podziemia niepodległościowego - omawia rolę władz polskich na uchodźstwie po II wojnie światowej - omawia podstawowe zasady zawarte w konstytucji PRL - opisuje wydarzenia związane z rewolucją węgierską i Praską Wiosną - opisuje okoliczności rozpadu koalicji antyhitlerowskiej - opisuje okoliczności, które doprowadziły do podziału Niemiec - omawia wydarzenia związane z wojną koreańską - omawia proces podporządkowywania polskiej gospodarki władzy komunistycznej - omawia zmiany terytorialne i demograficzne dokonane na ziemiach polskich po 1945 r. - wyjaśnia, jakie znaczenie dla tzw. odwilży miała śmierć Stalina i działalność Chruszczowa	- charakteryzuje skutki II wojny światowej dla świata i Polski - charakteryzuje przyczyny i skutki rewolucji węgierskiej i Praskiej Wiosny - porównuje okres stalinizmu w państwach znajdujących się za żelazną kurtyną - wyjaśnia, jakie znaczenie dla tzw. odwilży miała śmierć Stalina i działalność Chruszczowa - wyjaśnia, w jaki sposób jaki Polacy starali się nie dopuścić do przejęcia pełnej kontroli nad Polską przez komunistów	- charakteryzuje pozycję i rolę polskiego Kościoła katolickiego po II wojnie światowej - analizuje cechy charakterystyczne dla ustroju krajów znajdujących się w sowieckiej strefie wpływów - analizuje kształtowanie się nowego układu sił politycznych na świecie po II wojnie światowej - analizuje funkcjonowanie poszczególnych elementów systemu stalinowskiego na ziemiach polskich
- zna daty: 1948 r., 1949 r., 1951 r., 1957 r., 1959 r., 1960 r., 1962 r., 1966–1976, 1968 r., 1993 r., 2004 r. - zna postaci: Mahatma Gandhi, Nelson Mandela, Jasir Arafat, Icchak Rabin, Jean Monnet, Konrad Adenauer, Robert Schuman, Fidel Castro, Nikita Chruszczow, Mao Zedong - umie wskazać przyczyny dekolonizacji	- rozumie pojęcia: dekolonizacja, apartheid, rasizm, Rok Afryki, Organizacja Jedności Afrykańskiej, syjonizm, Organizacja Wyzwolenia Palestyny (OWP), autonomia, odprężenie, kryzys kubański, mur berliński, Kuomintang, ChRL, maoizm, wielki skok, rewolucja kulturalna, Tiananmen, azjatycki tygrys, UE, wspólny rynek UE, EWWiS, państwo opiekuńcze, społeczeństwo konsumpcyjne, społeczeństwo informacyjne, ruch hipisowski, punk, rock and roll, feminizm, kraje Trzeciego Świata, internet, amerykanizacja, globalizacja, Sobór Watykański II, laicyzacja - wyjaśnia, czym było i jak się przejawiało odprężenie w stosunkach międzynarodowych	- omawia okoliczności powstania Izrael i jego stosunki z państwami sąsiednimi - opisuje formy rywalizacji wielkich mocarstw w okresie zimnej wojny - wymienia przyczyny powstania syjonizmu, przyczyny wojen w Wietnamie i Afganistanie, kryzysu kubańskiego, powody zaliczania Palestyny do najbardziej zapalnych regionów Bliskiego Wschodu - opisuje przebieg dekolonizacji w Indiach, RPA i Algierii - umie wskazać na mapie państwo Izrael, obszar Palestyny, Półwysep Synaj, Egipt, Wzgórze Galon, Syrię, Jordanię, Liban, kraje członkowskie UE, Chiny i Japonię	- charakteryzuje przyczyny dekolonizacji - charakteryzuje konflikty doby zimnej wojny: wojny w Korei, Wietnamie i Afganistanie, oraz omawia skutki blokady Berlina i kryzysu kubańskiego - charakteryzuje skutki dekolonizacji i powstania UE - opisuje stosunki japońsko-amerykańskie po 1945 r. - charakteryzuje zimnowojenną rywalizację USA i ZSRS - charakteryzuje przemiany społeczno-kulturowe lat 50. i 60. na Zachodzie	- analizuje proces powstawania i rozszerzania się UE oraz zasady jej funkcjonowania - dokonuje bilansu procesów dekolonizacyjnych w Afryce i Azji - tłumaczy wpływ jednostek na losy krajów i świata - ocenia rządy komunistów w Chinach
- zna daty: 1956 r., 1965 r., 1966 r., 1968 r., 1970 r., 1976 r., 1978 r., 1979 r., 1980 r., 13 grudnia 1981 r., 1983 r. - zna postaci: Stefan Wyszyński, Wiesław Gomułka, Józef Cyrankiewicz, Edward Ochab, Zbigniew Godlewski, Edward Gierek, Stefan Kisielewski, Kazimierz Górski, Ryszard Szurkowski, Wojciech Fibak, Irena Szewińska, Mirosław	rozumie pojęcia: odwilż, Milenium, Tysiąclecie, mała stabilizacja, poznański czerwiec, rehabilitacja, aparat partyjny, ZOMO, SB, list otwarty, Rada Wzajemnej Pomocy Gospodarczej, Układ Warszawski, cenzura, bibuła, drugi obieg, KOR, WZZ, MKS, NSZZ „Solidarność”, porozumienia sierpniowe, internowanie, stan wojenny,	- umie wskazać na mapie Poznań, Katowice, Radom, Gdańsk, Szczecin i inne miejsca związane z protestami społecznymi z czasów PRL - wyjaśnia, na czym opierała się polityka gospodarcza Polski za rządów Gierka - wskazuje momenty zwrotne w dziejach PRL	- dokonuje charakterystyki wystąpień społecznych w Polsce w latach 1956–1981 oraz omawia, jakie były ich przyczyny, przebieg i konsekwencje - charakteryzuje życie codzienne w czasach Gomułki i Gierka - charakteryzuje spór wokół obchodów Milenium państwa polskiego	- dostrzega znaczenie listu biskupów polskich do biskupów niemieckich dla pojednania polsko-niemieckiego po II wojnie światowej, znaczenie wyboru Polaka Karola Wojtyły na tron papieski oraz wagę wręczenia nagrody Nobla Lechowi Wałęsie w 1983 r. - analizuje

Hermaszewski, Lech Wałęsa, Anna Walentynowicz i inni czołowi opozycjoniści, Leonid Breżniew, Ryszard Kukliński, Jerzy Popiełuszko, Grzegorz Przymyk - wymienia zjawiska świadczące o odwilży w Polsce - wymienia przykłady działań opozycji i metody, których SB używała do prześladowania opozycjonistów - wymienia główne obszary działalności NSZZ „Solidarność”	sankcje gospodarcze, pacyfikacja - opisuje przejawy złagodzenia polityki antykościelnej w czasach odwilży; - omawia, na czym polegało zaostrożenie polityki władz wobec Kościoła na początku lat 60. - omawia najważniejsze ograniczenia praw obywatelskich wynikające z wprowadzenia na obszarze Polski stanu wojennego		charakteryzuje ruch społeczny „Solidarność”	politykę Gierka, Gomułki i Jaruzelskiego ze szczególnym uwzględnieniem stosunku do protestujących - ocenia rolę Kościoła w podtrzymywaniu oporu przeciwko komunistycznej władzy w Polsce - ocenia, czy słusznie stan wojenny uważany jest za kontrowersyjne wydarzenie w historii Polski - ocenia działania Gomułki, Gierka i Jaruzelskiego
- zna daty: 1985 r., 1986 r., 1989 r., 1990 r., 1991 r., 1992–1995, 1997 r., 1999 r., 2004 r. - zna postaci: Leonid Breżniew, Michaił Gorbaczow, Ronald Reagan, Václav Havel, Nicolae Ceaușescu, Ryszard Kaczorowski, Lech Wałęsa, Tadeusz Mazowiecki, Jacek Kuroń, Adam Michnik, Zbigniew Bujak, Władysław Frasyniuk, Aleksander Kwaśniewski, Leszek Miller, Jan Olszewski, Hanna Suchocka, Bronisław Komorowski, Lech Kaczyński, Leszek Balcerowicz, Wisława Szymborska, Andrzej Wajda, Roman Polański, Krzysztof Kieślowski, Jan Nowak-Jeziorański, Zbigniew Brzeziński - wymienia sąsiadów III RP - wymienia najważniejsze osoby biorące udział w obradach okrągłego stołu i główne postanowienia podjęte podczas obrad - wymienia przyczyny kryzysu gospodarczego w ZSRS na początku lat 80.	- rozumie pojęcia: mudżahedin, wyścig zbrojeń, głośność, pierestrojka, Jesień Narodów, aksamitna rewolucja, aksamitny rozwój, lustracja, gospodarka rynkowa, restrukturyzacja, prywatyzacja, inflacja, okrągły stół, wybory powszechne, Trójkąt Weimarski; Trójkąt Wyszehradzki, Grupa Wyszehradzka, SLD, PSL, PiS, PO - wyjaśnia, czym był wyścig zbrojeń oraz wskazuje, kto i z jakich powodów go rozpoczął - wyjaśnia, w jaki sposób zmiany w ZSRS wpłynęły na upadek rządów komunistycznych w krajach bloku wschodniego	- wskazuje na mapie Czarnobyl, kraje objęte wydarzeniami Jesieni Narodów i nowo powstałe u schyłku XX w. państwa w Europie - omawia wydarzenia związane z katastrofą atomową w ZSRS i ich skutki - omawia, jakie konsekwencje dla ZSRS miał udział w konflikcie w Afganistanie - omawia okoliczności, które doprowadziły do rozpoczęcia rozmów przy okrągłym stole - omawia wyniki i skutki wyborów parlamentarnych w czerwcu 1989 r. - omawia proces demokratyzacji na terenie Rumunii, Jugosławii, Węgier, NRD, Czechosłowacji, Bułgarii i krajów bałtyckich - omawia zmiany na polskiej scenie politycznej w latach 90. i na początku XXI w. - omawia główne etapy integracji Polski ze strukturami NATO i UE	- charakteryzuje przemiany społeczno-polityczne w Europie Środkowo-Wschodniej w latach 1989–1991 - charakteryzuje reformy przeprowadzone przez Gorbaczowa - charakteryzuje przemiany gospodarcze w III RP i porównuje je z sytuacją panującą przed 1989 r. - charakteryzuje najważniejsze treści zawarte w Konstytucji III RP - charakteryzuje stosunki III RP z nowymi sąsiadami	- dostrzega znaczenie wydarzeń 1989 r. dla kształtowania III RP - analizuje proces powolnego upadku ZSRS - analizuje, dlaczego Polska pod koniec XX w. wciąż znajdowała się na niższym poziomie rozwoju gospodarczego niż kraje zachodnie - ocenia politykę zagraniczną III RP

Ocenę niedostateczną śródroczną/roczną otrzymuje uczeń, który nie opanował niezbędnych wiadomości i umiejętności określonych wymaganiami na ocenę dopuszczającą.

Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z **informatyki** w klasie **ósmej** wynikające z realizowanego programu nauczania.

Tytuł programu: **Program nauczania informatyki w szkole podstawowej. Lubię to!**

Autor programu: **Michał Kęska**

Tytuł w podręczniku	Numer i temat lekcji	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń:
DZIAŁ 1. Arkusz kalkulacyjny						
1.1. Formuły i adresowanie względne w arkuszu kalkulacyjnym	1. i 2. Formuły i adresowanie względne w arkuszu kalkulacyjnym	• omawia zastosowanie oraz budowę arkusza kalkulacyjnego • określa adres komórki • wprowadza dane różnego rodzaju do komórek arkusza kalkulacyjnego • formatuje zawartość komórek (wyrównanie tekstu oraz wygląd czcionki)	• określa zasady wprowadzania danych do komórek arkusza kalkulacyjnego • dodaje i usuwa wiersze oraz kolumny w tabeli	• tworzy proste formuły obliczeniowe • wyjaśnia, czym jest adres względny	• kopiuje utworzone formuły obliczeniowe, wykorzystując adresowanie względne	• samodzielnie tworzy i kopiuje skomplikowane formuły obliczeniowe
1.2. Funkcje oraz	3. i 4. Funkcje oraz	• rozumie różnice między	• stosuje w arkuszu podstawowe	• wykorzystuje funkcję JEŻELI	• korzysta z biblioteki funkcji,	• stosuje zaawansowane

2.1. Wprowadzenie do programowania w języku Python	9., 10. i 11. Wprowadzenie do programowania w języku Python	• definiuje pojęcia: algorytm, program, programowanie • podaje kilka sposobów przedstawienia algorytmu	• wymienia różne sposoby przedstawienia algorytmu: opis słowny, schemat blokowy, lista kroków • poprawnie formułuje problem do rozwiązania • wyjaśnia różnice między interaktywnym a skryptowym trybem pracy • stosuje odpowiednie polecenie języka Python, aby wyświetlić tekst na ekranie • omawia różnice pomiędzy kodem źródłowym a kodem wynikowym • tłumaczy, czym jest środowisko programistyczne	• wymienia przykładowe środowiska programistyczne • wyjaśnia, czym jest specyfikacja problemu • opisuje etapy rozwiązywania problemów • opisuje etapy powstawania programu komputerowego • zapisuje proste polecenia języka Python •	• pisze proste programy w trybie skryptowym języka Python	• zapisuje algorytmy różnymi sposobami oraz pisze programy o większym stopniu trudności
--	---	---	---	---	---	---

2.2. Piszemy programy w języku Python	12., 13. i 14. Piszemy programy w języku Python	• tłumaczy, do czego używa się zmiennych w programach • pisze proste programy w trybie skryptowym języka Python z wykorzystaniem zmiennych	• wykonuje obliczenia w języku Python • omawia działanie operatorów arytmetycznych • stosuje listy w języku Python oraz operatory logiczne	• wykorzystuje instrukcję warunkową <code>if</code> oraz <code>if else</code> w programach • wykorzystuje iterację w konstruowanych algorytmach • wykorzystuje w programach instrukcję iteracyjną <code>for</code> • definiuje funkcje w języku Python i omawia różnice między funkcjami zwracającymi wartość a funkcjami niezwracającymi wartości	• buduje złożone schematy blokowe służące do przedstawiania skomplikowanych algorytmów • konstruuje złożone sytuacje warunkowe (wiele warunków) w algorytmach • pisze programy zawierające instrukcje warunkowe, pętle oraz funkcje • wyjaśnia, jakie błędy zwraca interpreter • czyta kod źródłowy i opisuje jego działanie	• pisze programy w języku Python do rozwiązywanie zadań matematycznych • tworzy program składający się z kilku funkcji wywoływanych w programie głównym
2.3. Algorytmy na liczbach naturalnych	15., 16. i 17. Algorytmy na liczbach naturalnych	• wyjaśnia działanie operatora modulo • wyjaśnia algorytm badania podzielności liczb	• zapisuje w postaci listy kroków algorytm badania podzielności liczb naturalnych • wykorzystuje w programach	• omawia algorytm Euklidesa w wersji z odejmowaniem i z dzieleniem – zapisuje go w wybranej postaci	• wyjaśnia różnice między instrukcją iteracyjną <code>while</code> a pętlą <code>for</code> • pisze programy obliczające NWD, stosując algorytm Euklidesa, oraz	• pisze programy wykorzystujące algorytmy Euklidesa (np. obliczający NWW) oraz wyodrębniania cyfr danej liczby

			instrukcję iteracyjną <code>while</code>	• wyjaśnia algorytm wyodrębniania cyfr danej liczby i zapisuje go w wybranej postaci	wypisujące cyfry danej liczby • wyjaśnia różnice między algorytmem Euklidesa w wersjach z odejmowaniem i z dzieleniem	
2.4. Algorytmy wyszukiwania	18. i 19. Algorytmy wyszukiwania	• wyjaśnia potrzebę wyszukiwania informacji w zbiorze • określa różnice między wyszukiwaniem w zbiorach uporządkowanym i nieuporządkowanym • sprawdza działanie programów wyszukujących element w zbiorze	• zapisuje algorytm wyszukiwania elementu w zbiorze nieuporządkowanym, w tym elementu największego i najmniejszego • zapisuje algorytm wyszukiwania elementu w zbiorze uporządkowanym metodą połowienia • implementuje grę w zgadywanie liczby	• implementuje algorytm wyszukiwania elementu w zbiorze nieuporządkowanym • omawia funkcje zastosowane w realizacji algorytmu wyszukiwania metodą połowienia • implementuje algorytm wyszukiwania największej wartości w zbiorze	• samodzielnie zapisuje w wybranej postaci algorytm wyszukiwania elementu w zbiorze metodą połowienia, w tym elementu największego i najmniejszego • implementuje algorytm wyszukiwania elementu w zbiorze metodą połowienia	• samodzielnie modyfikuje i optymalizuje algorytmy wyszukiwania

2.5. Algorytmy porządkowania	20. i 21. Algorytmy porządkowania	• wyjaśnia potrzebę porządkowania danych • sprawdza działanie programu sortującego dla różnych danych	• zapisuje w wybranej formie algorytm porządkowania metodami przez wybieranie oraz przez zliczanie • omawia implementację algorytmu sortowania przez wybieranie • stosuje pętle zagnieżdżone i wyjaśnia, jak działają	• omawia implementację algorytmu sortowania przez zliczanie • omawia funkcje zastosowane w kodzie źródłowym algorytmów sortowania przez wybieranie oraz przez zliczanie	• implementuje algorytmy porządkowania metodami przez wybieranie oraz przez zliczanie • wprowadza modyfikacje w implementacji algorytmów porządkowania przez wybieranie oraz przez zliczanie	• samodzielnie modyfikuje i optymalizuje programy sortujące metodą przez wybieranie, metodą przez zliczanie
• DZIAŁ 4. Projekty						
4.1. Dokumentacja szkolnej imprezy sportowej	22. i 23. Dokumentacja szkolnej imprezy sportowej	• bierze udział w przygotowaniu dokumentacji szkolnej imprezy sportowej, wykonując powierzone mu zadania o niewielkim stopniu trudności	• bierze udział w przygotowaniu dokumentacji szkolnej imprezy sportowej • wprowadza dane do zaprojektowanych tabel	• przygotowuje dokumentację imprezy, wykonuje obliczenia, projektuje tabele oraz wykresy • współpracuje w grupie podczas pracy nad projektem	• bierze udział w przygotowaniu dokumentacji szkolnej imprezy sportowej, przygotowuje zestawienia, drukuje wyniki • współpracuje w grupie podczas pracy nad projektem	• bierze udział w przygotowaniu dokumentacji szkolnej imprezy sportowej, tworzy zestawienia zawierające zaawansowane formuły, wykresy oraz elementy graficzne • współpracuje w grupie podczas pracy

						nad projektem, przyjmuje funkcję lidera
4.2. Sterowanie obiektami na ekranie	24., 25. i 26. Sterowanie obiektami na ekranie	• aktywnie uczestniczy w pracach zespołu, realizuje powierzone zadania o niewielkim stopniu trudności • testuje grę na różnych etapach • współpracuje w grupie podczas pracy nad projektem	• bierze udział w pracach nad wypracowaniem koncepcji gry • współpracuje w grupie podczas pracy nad projektem	• programuje wybrane funkcje i elementy gry • opracowuje opis gry	• implementuje i optymalizuje kod źródłowy gry, korzystając z wypracowanych założeń	• rozbudowuje grę o nowe elementy • współpracuje w grupie podczas pracy nad projektem, przyjmuje funkcję lidera
4.3. Historia i rozwój informatyki	27., 28. i 29. Historia i rozwój informatyki	• aktywnie uczestniczy w pracach zespołu, realizuje powierzone zadania o niewielkim stopniu trudności – znalezienie informacji w internecie,	• współpracuje z innymi podczas pracy nad projektem • analizuje zebrane dane • tworzy projekt prezentacji multimedialnej	• aktywnie uczestniczy w pracach zespołu, realizuje powierzone zadania • tworzy prezentację wg projektu zaakceptowanego przez zespół	• aktywnie uczestniczy w pracach zespołu • analizuje i weryfikuje pod względem merytorycznym i technicznym przygotowaną prezentację	• współpracuje w grupie podczas pracy nad projektem, przyjmuje funkcję lidera • wzbogaca prezentację o elementy podnoszące jej walory estetyczne i merytoryczne

		umieszczenie ich w chmurze				
4.4. Informatyka w moim przyszłym życiu	30. Informatyka w moim przyszłym życiu	• aktywnie uczestniczy w pracach zespołu, realizuje zadania o niewielkim stopniu trudności • bierze aktywny udział w dyskusji nad wyborem atrakcyjnego zawodu wymagającego kompetencji informatycznych	• gromadzi informacje dotyczące wybranych zawodów, umieszcza je w zaprojektowanych tabelach i dokumentach tekstowych	• aktywnie uczestniczy w pracach zespołu • projektuje tabele do zapisywania informacji o zawodach • weryfikuje i formatuje przygotowane dokumenty tekstowe	• aktywnie uczestniczy w pracach zespołu, weryfikuje opracowane treści i łączy wszystkie dokumenty w całość	• aktywnie uczestniczy w pracach zespołu, przyjmuje rolę lidera • podczas dyskusji przyjmuje funkcję moderatora

Ocenę niedostateczną śródroczną i roczną otrzymuje uczeń, który nie opanował niezbędnych wiadomości i umiejętności określonych wymaganiami na ocenę dopuszczającą.

Tomasz Gorzkowski

Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z **języka angielskiego** w klasie ósmej wynikające z realizowanego programu nauczania

Tytuł programu: Teen Explorer new, klasa 8, Nowa Era

Autor programu: Angela Bandis, Diana Shotton, Katrina Gormley, Katarzyna Kłopska

Materiał	Ocena celująca	Ocena bardzo dobra	Ocena dobra	Ocena dostateczna	Ocena dopuszczająca
WIEDZA Słownictwo - zakres tematyczny: – człowiek – życie prywatne – podróżowanie i turystyka – kultura – zdrowie – nauka i technika – żywienie – zakupy i usługi – świat przyrody Gramatyka: – relative pronouns – adverbs – passive voice: Present Simple, Past Simple, Present Perfect, Future	Uczeń: • doskonale zna wszystkie wprowadzone słowa i wyrażenia, • bezbłędnie je zapisuje i wymawia, • zna i stosuje wszystkie wprowadzone struktury gramatyczne, • nie popełnia błędów leksykalno-gramatycznych.	Uczeń: • zna wszystkie wprowadzone słowa i wyrażenia, • poprawnie je zapisuje i wymawia, • zna wszystkie wprowadzone struktury gramatyczne, • popełnia sporadyczne błędy leksykalno-gramatyczne, które zwykle potrafi samodzielnie poprawić.	Uczeń: • zna większość wprowadzonych słów i wyrażen, • zwykle poprawnie je zapisuje i wymawia, • zna wszystkie wprowadzone struktury gramatyczne, • popełnia nieliczne błędy leksykalno-gramatyczne.	Uczeń: • zna część wprowadzonych słów i wyrażen, • popełnia sporo błędów w ich zapisie i wymowie, • zna większość wprowadzonych struktur gramatycznych, • popełnia sporo błędów leksykalno-gramatycznych w trudniejszych zadaniach.	Uczeń: • zna ograniczoną liczbę podstawowych słów i wyrażen, • popełnia liczne błędy w ich zapisie i wymowie, • zna proste, elementarne struktury gramatyczne wprowadzone przez nauczyciela, • popełnia liczne błędy leksykalno-gramatyczne we wszystkich typach zadań.

Simple – comparative and superlative adjectives and adverbs – order of adjectives – adjectives ending in -ing and -ed – Present Simple and Present Continuous, stative verbs – countable and uncountable nouns – quantifiers – Past Simple, Past Continuous – <i>used to</i> and <i>would</i>; <i>be used to</i> and <i>get used to</i> – Present Perfect, Past Simple, Past Perfect – articles – relative clauses: defining and non-defining – reported speech: statements, questions, commands and requests					
---	--	--	--	--	--

UMIEJĘTNOŚCI czytanie pisanie słuchanie mówienie	Uczeń: • doskonale rozumie polecenia nauczyciela, • bezbłędnie wykonuje ćwiczenia na czytanie i słuchanie w wyżej wymienionym zakresie, wypowiedzi i prace pisemne ucznia są płynne, bezbłędne i mają odpowiednią długość, • uczeń wyczerpująco przekazuje i uzyskuje wszystkie wymagane informacje, • wypowiedzi ucznia są logiczne i spójne, uczeń bezbłędnie stosuje bogate słownictwo i struktury, • uczeń stosuje odpowiednią formę i styl w wyżej wymienionym	Uczeń: • rozumie polecenia nauczyciela, • poprawnie rozwiązuje zadania na czytanie i słuchanie, • zwykle potrafi uzasadnić swoje odpowiedzi. • wypowiedzi i prace pisemne ucznia są płynne i mają odpowiednią długość, • uczeń przekazuje i uzyskuje wszystkie wymagane informacje, • wypowiedzi ucznia są logiczne i spójne, • uczeń stosuje bogate słownictwo i struktury, • uczeń popełnia sporadyczne błędy leksykalno-gramatyczne, • uczeń stosuje odpowiednią formę i styl.	Uczeń: • rozumie polecenia nauczyciela, • poprawnie rozwiązuje zadania na czytanie i słuchanie. • wypowiedzi ucznia są dość płynne, a jego prace pisemne mają odpowiednią długość, • uczeń przekazuje i uzyskuje wszystkie istotne informacje, • wypowiedzi ucznia są logiczne i w miarę spójne, • uczeń stosuje adekwatne do tematu słownictwo oraz struktury, • uczeń popełnia nieliczne błędy leksykalno-gramatyczne, nie zakłócające komunikacji,	Uczeń: • rozumie polecenia nauczyciela, • częściowo poprawnie rozwiązuje zadania na czytanie i słuchanie. • wypowiedzi ucznia nie są zbyt płynne, ale mają dostateczną długość, • uczeń przekazuje i uzyskuje większość istotnych informacji, • wypowiedzi ucznia są częściowo nielogiczne i niespójne, • uczeń stosuje słownictwo i struktury odpowiednie do	Uczeń: • rozumie polecenia nauczyciela, • w ograniczonym stopniu rozwiązuje zadania na słuchanie – rozumie pojedyncze słowa, • rozumie ogólny sens przeczytanych tekstów, w ograniczonym stopniu rozwiązuje zadania na czytanie. • wypowiedzi ucznia nie są płynne i są bardzo krótkie: wyrazy, pojedyncze zdania, w formie pisemnej dwa - trzy zdania, • uczeń przekazuje i uzyskuje niewielką część istotnych informacji,
---	--	--	--	---	--

	zakresie.		• uczeń stosuje odpowiednią formę i styl.	formy wypowiedzi, • uczeń popełnia sporo błędów leksykalno-gramatycznych, które nie zakłócają jednak komunikacji.	• wypowiedzi ucznia są w znacznym stopniu nielogiczne i niespójne, • uczeń stosuje niewielki zakres poznanego słownictwa oraz struktur, • uczeń popełnia liczne błędy leksykalno-gramatyczne, które mogą zakłócać komunikację.
--	-----------	--	---	--	--

Ocenę niedostateczną śródroczną i roczną otrzymuje uczeń, który nie opanował niezbędnych wiadomości i umiejętności określonych wymaganiami na ocenę dopuszczającą

Przygotowała: Ewa Kasprzyk

Język hiszpański – klasa VIII

Wymagania na oceny i kryteria oceniania

Draco – Explora 2

- Uczeń otrzymuje plusa za:
 - aktywność na zajęciach (za 5 plusów uczeń otrzymuje ocenę bardzo dobrą)
 - odrabianie pracy domowej (za 5 plusów uczeń otrzymuje ocenę bardzo dobrą)
- Uczeń otrzymuje minusa za:
 - brak pracy domowej,
 - brak pracy na lekcji, niezgłoszone nieprzygotowanie do zajęć,
 - brak materiałów potrzebnych na zajęciach (zeszyt, zeszyt ćwiczeń, podręcznik, jeśli rozdane – karty pracy wklejone do zeszytu).

Za minusy nie ma ocen niedostatecznych, ale ich liczba wpływa na ocenę semestralną/ roczną.

- Ocenę celującą na koniec roku szkolnego otrzymuje uczeń, który:
 - otrzymuje oceny celujące z testów (min. 96% możliwych do uzyskania punktów),
 - chętnie angażuje się w wykonywanie zadanych prac/projektów, a także wykazuje się samodzielnością w ich realizacji.
- Uczeń ma prawo zgłosić nieprzygotowanie do lekcji 2 razy w semestrze bez żadnych konsekwencji. Nieprzygotowanie uczeń zgłasza przed lekcją.
- Za przeszkadzanie w prowadzeniu zajęć uczeń otrzymuje uwagę.
- Wszystkie sprawdziany i kartkówki są zapowiadane, a uczniowie są informowani o zakresie materiału.

Ocenę CELUJĄCĄ [6] otrzymuje uczeń, który:

- chętnie i z zaangażowaniem wykonuje zapowiedziane projekty/prace/zadania;
- stara się posługiwać się językiem hiszpańskim w trakcie całego toku zajęć, także w sytuacjach nietypowych;
- swobodnie posługuje się poznanymi strukturami leksykalno-gramatycznymi;
- otrzymał 96-100% punktów na sprawdzianie;
- wykazuje się samodzielnością przy realizacji powierzonych mu zadań.

Ocenę BARDZO DOBRĄ [5] otrzymuje uczeń, który:

- opanował zakres materiału programowego z zakresu języka hiszpańskiego;
- potrafi wykorzystać poznaną wiedzę w praktyce (w sytuacjach typowych oraz nietypowych): odpowiednio reaguje na polecenia nauczyciela, wypowiada się pełnymi zdaniami, umie zastosować poznane struktury leksykalne i gramatyczne;
- ma duży zasób słownictwa;
- na sprawdzianie otrzymał od 86 do 95% punktów.

Ocenę DOBRĄ [4] otrzymuje uczeń, który:

- opanował większość materiału programowego z zakresu języka hiszpańskiego;
- potrafi zastosować zdobyte umiejętności w praktyce z pomocą nauczyciela;
- potrafi posługiwać się językiem hiszpańskim w sytuacjach typowych, a przy wsparciu nauczyciela – także w nietypowych;
- na sprawdzianie otrzymał od 71 do 85% punktów.

Ocenę DOSTATECZNĄ [3] otrzymuje uczeń, który:

- opanował materiał programowy jedynie w zakresie treści podstawowych (powyżej 50%);
- ma trudności z zastosowaniem poznanych wiadomości w praktyce (odpowiednim reagowaniem na polecenia nauczyciela, formułowaniem wypowiedzi pisemnych/ustnych);
- stosuje poznane wiadomości w sytuacjach typowych z pomocą nauczyciela;
- ma trudności z nazywaniem osób/obiektów/zjawisk w swoim najbliższym otoczeniu;
- na sprawdzianie otrzymał od 51 do 70% punktów.

Ocenę DOPUSZCZAJĄCĄ [2] otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości konieczne do kontynuowania nauki;
- odtwarza poznane wiadomości bez umiejętności ich wyjaśniania (reaguje na polecenia formułowane w języku hiszpańskim w obrębie wyuczonych zwrotów);
- ma ubogi zasób słownictwa, trudności z nazwaniem obiektów w najbliższym otoczeniu oraz odmianą czasowników;
- na sprawdzianie otrzymał od 31 do 50% punktów.

Ocenę NIEDOSTATECZNĄ [1] otrzymuje uczeń, który:

- nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą;
- nie opanował wiadomości koniecznych do kontynuowania nauki;
- nie wykorzystuje szans na uzupełnienie wiedzy,
- na sprawdzianie otrzymał poniżej 30% punktów.

Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z **języka hiszpańskiego** w klasie **ósmej** wynikające z realizowanego programu nauczania:

Tytuł programu: *Program nauczania języka hiszpańskiego EXPLORA*

Autor programu: Karolina Hadło, Katarzyna Palonka

Dział tematyczny	Uczeń otrzymuje ocenę celującą jeśli:	Ocena bardzo dobra	Ocena dobra	Ocena dostateczna	Ocena dopuszczająca
¿Playa o montaña?	Uczeń spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, cechuje się samodzielnością pracy, wyróżnia aktywnością, wykonując zadania o różnym stopniu trudności. • Potrafi zastosować	Uczeń spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto: • rozumie, poprawnie zapisuje i wypowiada oraz stosuje	Uczeń spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto: • rozumie, poprawnie zapisuje i niekiedy stosuje podstawowe słownictwo z rozdziału	Uczeń spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto: • rozumie, stara się poprawnie zapisać i niekiedy stosuje podstawowe słownictwo z	Uczeń: • rozumie podstawowe słownictwo z rozdziału (pogoda, miesiące, pory roku, kierunki geograficzne,

	i poprawnie odmienić czasowniki (znane oraz nowe) w czasie teraźniejszym, a także konstruować zdania z użyciem tych czasowników; • swobodnie posługuje się językiem hiszpańskim w obrębie „rzeczywistości klasowej”.	słownictwo z rozdziału, wymienione w wymaganiach na oceny niższe; • zna formy i zasady użycia oraz stosuje poprawnie formy gramatyczne wymienione w wymaganiach na oceny niższe; • poprawnie rozwiązuje zadania na czytanie i słuchanie podając pełne informacje • samodzielnie zadaje pytania oraz odpowiada na nie.	(wymienione w wymaganiach na ocenę niższą); • zna i poprawnie używa czasowników związanych z nazywaniem zjawisk meteorologicznych (<i>ser, estar, haber</i>); • porównuje pogodę charakterystyczną dla danej pory roku w Polsce i w Hiszpanii, • mówi o planach na przyszłość, wyraża zamiary i intencje za pomocą peryfrazy <i>ir a + bezokolicznik</i>.	rozdziału (wymienione w wymaganiach na ocenę niższą); • opisuje pogodę używając charakterystycznych dla tego typu zdań struktur • stara się samodzielnie rozwiązywać zadania na czytanie ze zrozumieniem i słuchanie, podając wybrane informacje ogólne; • opisuje krajobraz charakterystyczny dla Hiszpanii porównując go z polskim krajobrazem na podstawie ilustracji; • mówi o swoich planach na przyszłość, korzystając ze struktury <i>Voy a + bezokolicznik</i>; • odpowiednio	przyroda, krajobraz, zwierzęta) • opisuje zwierzę widoczne na ilustracji; • nazywa podstawowe zjawiska pogodowe; • z pomocą nauczyciela stara się rozwiązywać zadania na czytanie ze zrozumieniem i słuchanie, podając wybrane informacje ogólne, • opisuje krajobraz widoczny na ilustracji.
--	---	--	--	--	---

				reaguje na polecenia.	
Conectados	Uczeń spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, cechuje się samodzielnością pracy, wyróżnia aktywnością, wykonując zadania o różnym stopniu trudności. • samodzielnie tworzy wypowiedzi – ustne i pisemne, w których: ◦ opisuje wady i zalety, np. programu telewizyjnego, ◦ streszcza fabułę filmu, ◦ stosuje struktury porównawcze z rzeczownikami oraz czasownikami.	Uczeń spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto: • rozumie, poprawnie zapisuje i wypowiada oraz stosuje słownictwo z rozdziału (wymienione w wymaganiach na ocenę niższe); • odmienia czasowniki wymienione w wymaganiach na ocenę dobrą, stosuje je poprawnie w wypowiedziach, • zna formy i zasady użycia oraz stosuje poprawnie formy gramatyczne z rozdziału; • potrafi streścić fabułę filmu;	Uczeń spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto: • rozumie, poprawnie zapisuje i niekiedy stosuje podstawowe słownictwo z rozdziału (wymienione w wymaganiach na ocenę niższe) • w większości poprawnie rozwiązuje zadania na czytanie ze zrozumieniem i słuchanie, podając wybrane informacje • mówi o zwyczajach w czasie teraźniejszym, używając znanych czasowników i korzystając z pomocy wzorów odmiany przy czasownikach nowych; • wyraża upodobania i opinie, stosując struktury/czasowniki:	Uczeń spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto: • rozumie, stara się poprawnie zapisać i niekiedy stosuje podstawowe słownictwo z rozdziału (wymienione w wymaganiach na ocenę niższą); • zna niektóre formy i zasady użycia form gramatycznych (wyrażanie upodobań i opinii, mówienie o powinności) • stara się samodzielnie rozwiązywać zadania na czytanie ze zrozumieniem i słuchanie, podając wybrane informacje ogólne; • stara się przeprowadzić	Uczeń: • rozumie podstawowe słownictwo z rozdziału (nowe technologie, Internet i media społecznościowe, wydarzenia kulturowe, filmy, kino, telewizja); • zna niektóre formy i zasady użycia form gramatycznych i stara się ich używać z pomocą nauczyciela/wzorów z podręcznika: ◦ mówi o swoich upodobaniach, ◦ wyraża opinię, ◦ zna struktury i wyrażenia niezbędne do przeprowadzenia rozmowy telefonicznej, ◦ zna struktury /

		- poprawnie rozwiązuje zadania na czytanie i słuchanie podając pełne informacje - samodzielnie zadaje pytania oraz odpowiada na nie.	- gustar, encantar, preferir, - creo que, pienso que, - me parece... - zna i poprawnie stosuje przyimki <i>por</i> i <i>para</i>; - stara się opisać program telewizyjny.	prostą rozmowę telefoniczną.	czasowniki niezbędne do wyrażania obowiązku; z pomocą nauczyciela stara się rozwiązywać zadania na czytanie ze zrozumieniem i słuchanie, podając wybrane informacje ogólne.
Mundo hispano	Uczeń spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, cechuje się samodzielnością pracy, wyróżnia aktywnością, wykonując zadania o różnym stopniu trudności. - Samodzielnie tworzy wypowiedzi – ustne i pisemne, w których: - mówi o zwyczajach w teraźniejszości, - wyraża upodobania, preferencje i opinie, - opisuje	Uczeń spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto: - rozumie, poprawnie zapisuje i wypowiada oraz stosuje słownictwo z rozdziału (wymienione w wymaganiach na oceny niższe); - zna formy i zasady użycia oraz stosuje poprawnie formy gramatyczne (wymienione w wymaganiach na	Uczeń spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto: - rozumie, poprawnie zapisuje i niekiedy stosuje podstawowe słownictwo z rozdziału (wymienione w wymaganiach na oceny niższe); - w większości poprawnie rozwiązuje zadania na czytanie ze zrozumieniem i słuchanie, podając wybrane informacje; - zna formy i zasady	Uczeń spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto: - rozumie, stara się poprawnie zapisać i niekiedy stosuje podstawowe słownictwo z rozdziału (wymienione w wymaganiach na ocenę niższą); - zna niektóre formy i zasady użycia form gramatycznych: - czas teraźniejszy presente de indicativo;	Uczeń: - rozumie podstawowe słownictwo z rozdziału (tradycje, zwyczaje, gastronomia, przepisy święta i uroczystości); - stara się odmieniać czasowniki w czasie teraźniejszym presente de indicativo; - zna formę wyrażania zwyczaju: <i>soler</i> + bezokolicznik; - zna formę tworzenia

	wydarzenia, daje instrukcje.	oceny niższe) poprawnie rozwiązuje zadania na czytanie i słuchanie podając pełne informacje.	użycia form gramatycznych z rozdziału, stara się je poprawnie stosować, popełniając sporadyczne błędy, - potrafi: - pisać przepis - prosić o pozwolenie, - zgadzać się i odmawiać.	- czasownik <i>soler</i> + bezokolicznik; - tryb rozkazujący <i>tú</i>; - zaimki dopełnienia bliższego CD; - stara się samodzielnie rozwiązywać zadania na czytanie ze zrozumieniem i słuchanie, podając wybrane informacje ogólne; - mówi o zwyczajach w teraźniejszości; - potrafi wyrazić upodobania, preferencje i opinie.	polecień: tryb rozkazujący <i>tú</i>; - z pomocą nauczyciela stara się rozwiązywać zadania na czytanie ze zrozumieniem i słuchanie, podając wybrane informacje ogólne, - potrafi złożyć życzenia w języku hiszpańskim.
De las experienci as se aprende	Uczeń spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, cechuje się samodzielnością pracy, wyróżnia aktywnością, wykonując zadania o różnym stopniu trudności. Potrafi zastosować i poprawnie	Uczeń spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto: rozumie, poprawnie zapisuje i wypowiada oraz stosuje słownictwo z rozdziału	Uczeń spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto: rozumie, poprawnie zapisuje i niekiedy stosuje podstawowe słownictwo z rozdziału (wymienione w wymaganiach na	Uczeń spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto: rozumie, stara się poprawnie zapisać i niekiedy stosuje podstawowe słownictwo z rozdziału (wymienione w	Uczeń: - rozumie podstawowe słownictwo z rozdziału (życie szkolne, sport, małe wypadki, wakacje, podróże) - zna niektóre formy i

	odmienić czasowniki (znane oraz nowe) w czasie teraźniejszym, a także w czasie przeszłym <i>pretérito perfecto</i>, konstruować zdania z użyciem tych czasowników; • swobodnie posługuje się językiem hiszpańskim w trakcie zajęć.	(wymienione w wymaganiach na oceny niższe); • zna formy i zasady użycia oraz stosuje poprawnie formy gramatyczne z rozdziału; • poprawnie rozwiązuje zadania na czytanie i słuchanie podając pełne informacje • potrafi: ◦ wyrażać upodobania i preferencje ◦ dawać rady ◦ mówić o planach na przyszłość ◦ prosić o przystługę, ◦ zgadzać się i odmawiać.	oceny niższe); • zna formy i zasady użycia form gramatycznych: ◦ peryfrazy czasowe: <i>ir a, tener que, deber</i> + bezokolicznik ◦ zdania warunkowe (I typu) ◦ wyrażenia opisujące częstotliwość ◦ przysłówki: <i>mucho/a/s, poco/a/s, bastante/s, algún/alguna</i>	wymaganiach na ocenę niższą); • zna niektóre formy i zasady użycia form gramatycznych (wymienionych w wymaganiach na ocenę niższą); • stara się samodzielnie rozwiązywać zadania na czytanie ze zrozumieniem i słuchanie, podając wybrane informacje ogólne; • stara się mówić o czynnościach zakończonych w niedalekiej przeszłości z użyciem czasu <i>pretérito perfecto</i> oraz stosując charakterystyczne określniki tego czasu.	zasady użycia form gramatycznych i stara się ich używać z pomocą nauczyciela/wzorów z podręcznika: ◦ czas przeszły <i>pretérito perfecto</i>, ◦ imiesłów bierny regularny i nieregularny, ◦ zaimki dopełnienia bliższego CD, ◦ połączenie zaimków dopełnienia bliższego CD i dalszego CI. • z pomocą nauczyciela stara się rozwiązywać zadania na czytanie ze zrozumieniem i słuchanie, podając wybrane informacje ogólne, • z pomocą nauczyciela/ wzorów z podręcznika potrafi
--	---	---	---	--	---

					mówić o czynnościach zakończonych w niedalekiej przeszłości.
--	--	--	--	--	--

Ocenę niedostateczną semestralną/roczną otrzymuje uczeń, który nie opanował niezbędnych wiadomości i umiejętności określonych wymaganiami na ocenę dopuszczającą.

Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z języka niemieckiego w klasie ósmej wynikające z realizowanego programu nauczania

Tytuł programu: **Program nauczania języka obcego w klasach I-III oraz IV-VIII**

Autor programu: **Sylwia Rapacka, Katarzyna Wójcik**

Umiejętność	Uczeń otrzymuje ocenę celującą jeśli:	Ocena bardzo dobra	Ocena dobra	Ocena dostateczna	Ocena dopuszczająca
Rozumienie ze słuchu	• spełnia wszystkie kryteria na ocenę bardzo dobrą • bez trudu rozumie wypowiedzi niemieckojęzyczne na podstawie kontekstu sytuacyjnego oraz związków przyczynowo-skutkowych, nawet jeśli zawarte są w nich nowe struktury	• bez trudu rozumie wypowiedzi w języku niemieckim formułowane przez różne osoby i zawierające znane mu słownictwo i struktury gramatyczne • rozumie sens sytuacji komunikacyjnych oraz prawidłowo na nie reaguje • sprawnie wyszukuje informacje	• w znacznym stopniu rozumie wypowiedzi w języku niemieckim formułowane przez różne osoby i zawierające znane mu słownictwo i struktury gramatyczne • rozumie sens większości sytuacji komunikacyjnych oraz prawidłowo na nie reaguje	• rozumie dużą część prostych wypowiedzi w języku niemieckim formułowanych przez różne osoby, zawierających znane mu słownictwo i struktury gramatyczne • przeważnie rozumie ogólny sens większości sytuacji komunikacyjnych oraz przeważnie prawidłowo na nie reaguje	• rozumie niewielką część wypowiedzi w języku niemieckim, zawierających słownictwo i struktury gramatyczne ujęte w programie nauczania • rozumie ogólny sens tylko niektórych wypowiedzi oraz często reaguje na nie nieprawidłowo • wyszukuje jedynie niektóre informacje

	leksykalno-gramatyczne.	szczegółowe w wypowiedziach, dialogach i komunikatach • w pełni rozumie instrukcje nauczyciela, formułowane w języku niemieckim i prawidłowo na nie reaguje.	• sprawnie wyszukuje informacje szczegółowe w nieskomplikowanych wypowiedziach, dialogach, komunikatach • rozumie instrukcje nauczyciela w języku niemieckim i prawidłowo na nie reaguje.	• wyszukuje większość szczegółowych informacji w nieskomplikowanych wypowiedziach, dialogach i komunikatach • rozumie większą część prostych instrukcji nauczyciela, formułowanych w języku niemieckim i zazwyczaj prawidłowo na nie reaguje.	szczegółowe w nieskomplikowanych wypowiedziach, dialogach i komunikatach • rozumie niektóre proste instrukcje i polecenia nauczyciela w języku niemieckim oraz nie zawsze prawidłowo na nie reaguje.
Mówienie	• spełnia wszystkie kryteria na ocenę bardzo dobrą • tworzy wypowiedzi ustne, jakościowo wykraczające poza zakres programu nauczania (zakres	• swobodnie zdobywa informacje i udziela ich w typowych sytuacjach dnia codziennego, nie popełniając przy tym błędów językowych i gramatycznych	• zdobywa informacje i udziela ich w typowych sytuacjach dnia codziennego, nieliczne błędy językowe nie zakłócają komunikacji • wyraża swoje zdanie na dany temat, używa	• z pomocą nauczyciela lub innych uczniów zadaje proste pytania i udziela prostych odpowiedzi, używa przy tym prostego słownictwa i prostych form gramatycznych,	• potrafi w ograniczonym stopniu zadawać pytania i udzielać odpowiedzi, ma przy tym znaczne problemy z ich trafnością, poprawnością

	leksykalny, gramatyczny, płynność i oryginalność wypowiedzi, ciekawe ujęcie tematu).	• swobodnie wyraża swoje zdanie na jakiś temat, używając bogatego słownictwa i poprawnych struktur gramatycznych • bezbłędnie reaguje na zaistniałą sytuację komunikacyjną • potrafi bezbłędnie i płynnie opowiadać o sytuacjach określonych w programie nauczania oraz formułować opisy ustne przewidziane w programie nauczania • płynnie inicjuje, podtrzymuje i kończy prostą rozmowę dotyczącą typowych sytuacji • potrafi stosować środki leksykalne i	dość bogatego słownictwa i poprawnych struktur gramatycznych • potrafi dość płynnie opowiadać o sytuacjach określonych w programie nauczania oraz formułować opisy ustne • inicjuje, podtrzymuje i kończy prostą rozmowę dotyczącą typowych sytuacji, a nieliczne błędy językowe nie utrudniają komunikacji • prawie zawsze stosuje środki leksykalne i gramatyczne adekwatne do sytuacji • jego wypowiedzi pod względem fonetycznym	jednak nie zawsze poprawnych • potrafi wyrazić w prosty sposób swoje zdanie na dany temat, choć widoczne są błędy leksykalne i gramatyczne • potrafi formułować proste wypowiedzi zgodnie z programem nauczania • potrafi nawiązać rozmowę w prostej sytuacji komunikacyjnej, ma jednak problemy z jej utrzymaniem i zakończeniem • przeważnie reaguje w typowych sytuacjach komunikacyjnych,	gramatyczną, leksykalną i fonetyczną • jedynie ze znaczną pomocą nauczyciela wyraża w prosty sposób swoje zdanie na dany temat, popełniając przy tym liczne błędy językowe • potrafi formułować proste wypowiedzi zgodnie z programem nauczania • tylko częściowo potrafi nawiązać rozmowę w prostej sytuacji komunikacyjnej, ma problemy z jej utrzymaniem i zakończeniem • podczas formułowania
--	---	--	--	---	---

		gramatyczne adekwatne do sytuacji • jego wypowiedzi pod względem fonetycznym są całkowicie poprawne, bez błędów w wymowie i intonacji.	są poprawne, bez istotnych błędów w wymowie i intonacji.	popołnia jednak błędy językowe • potrafi w ograniczonym stopniu stosować środki leksykalne i gramatyczne adekwatne do sytuacji • błędy leksykalne, gramatyczne w nieznacznym stopniu utrudniają komunikację.	wypowiedzi posługuje się schematami • ma znaczne problemy ze stosowaniem poznanych środków leksykalnych i gramatycznych adekwatnie do sytuacji • błędy leksykalne, gramatyczne i fonetyczne utrudniają komunikację.
Czytanie ze zrozumieniem	• spełnia wszystkie kryteria na ocenę bardzo dobrą • bez problemu rozumie na podstawie kontekstu sytuacyjnego oraz związków przyczynowo-skutkowych teksty	• bez trudu rozumie proste teksty użytkowe i wypowiedzi pisemne • bez trudu potrafi określić główną myśl tekstu/wypowiedzi, jej kontekst i intencję autora	• rozumie ogólnie większość prostych tekstów użytkowych i wypowiedzi pisemnych • potrafi określić główną myśl tekstu/wypowiedzi, jej kontekst i intencję autora	• rozumie ogólnie dużą część prostych tekstów użytkowych i wypowiedzi pisemnych • przeważnie potrafi określić główną myśl tekstu/wypowiedzi, jej kontekst i intencję autora	• rozumie nieliczne proste teksty użytkowe i wypowiedzi pisemne • ma problemy z określeniem głównej myśli tekstu/wypowiedzi, jej kontekstu i intencji autora

	użytkowe i informacyjne, nawet jeśli występują w nich struktury gramatyczno-leksykalne wykraczające poza program nauczania.	• sprawnie znajduje potrzebne informacje szczegółowe w tekście.	• potrafi znaleźć większość potrzebnych informacji szczegółowych w tekście.	• znajduje część potrzebnych informacji szczegółowych w tekście.	• potrafi odnaleźć nieliczne potrzebne informacje w tekście.
Pisanie	• spełnia wszystkie kryteria na ocenę bardzo dobrą • tworzy wypowiedzi pisemne wykraczające poza zakresy ujęte w programie nauczania: leksykalny, gramatyczny, płynność i oryginalność wypowiedzi, ciekawe ujęcie tematu.	• bez trudu dostrzega różnice między fonetyczną a graficzną formą wyrazu oraz bezbłędnie zapisuje poznane słowa i wyrażenia • bezbłędnie odpowiada pisemnie na zawarte w ćwiczeniach polecenia • bez trudu pisze proste wypowiedzi pisemne, przewidziane w programie nauczania, stosując urozmaicone	• dostrzega różnice między fonetyczną a graficzną formą wyrazu oraz bezbłędnie zapisuje większość poznanych słów i wyrażen • poprawnie odpowiada na zawarte w ćwiczeniach polecenia • pisze proste wypowiedzi pisemne przewidziane w programie nauczania, stosując dość	• ma trudności w dostrzeganiu różnic między fonetyczną a graficzną formą wyrazu oraz zapisie poznanych słów i wyrażen • przeważnie poprawnie odpowiada na zawarte w ćwiczeniach polecenia • pisze proste wypowiedzi pisemne przewidziane w programie nauczania, stosując proste	• ma znaczące trudności w dostrzeganiu różnic między fonetyczną a graficzną formą wyrazu oraz zapisywaniu poznanych słów i wyrażen, nie potrafi często poprawnie uzupełnić brakujących liter w poznanych wcześniej wyrazach • odpowiada na zawarte w ćwiczeniach

		słownictwo i struktury gramatyczne właściwe dla danej wypowiedzi • potrafi przedstawiać rozbudowane dialogi w formie pisemnej • w sposób wyczerpujący przekazuje informacje w formie pisemnej • tworzy wypowiedzi bezbłędne.	urozmaicone słownictwo i struktury gramatyczne, właściwe dla danej wypowiedzi • potrafi konstruować dialogi w formie pisemnej • w sposób wyczerpujący przekazuje informacje w formie pisemnej • tworzy wypowiedzi z niewielką liczbą błędów, jednak nie ma to wpływu na obniżenie jakości wypowiedzi pisemnej.	słownictwo i struktury gramatyczne właściwe dla danej wypowiedzi • potrafi konstruować dialogi w formie pisemnej, ale charakteryzują się one częściowym brakiem płynności • w sposób niepełny i nieprecyzyjny przekazuje informacje w formie pisemnej • tworzy wypowiedzi ze znacznymi ilościami błędów leksykalnych, ortograficznych i gramatycznych, które powodują częściowe zakłócenie komunikacji.	polecenia w sposób niepełny • ma trudności z pisanem prostych wypowiedzi pisemnych, stosuje przy tym ubogie słownictwo i struktury gramatyczne, właściwe dla danej wypowiedzi, są to jednak wypowiedzi niespójne i nielogiczne • ma problem z konstrukcją logiczną dialogów w formie pisemnej • nie przekazuje informacji w formie pisemnej w sposób wyczerpujący • tworzy wypowiedzi ze znacznymi ilościami
--	--	---	---	--	--

					błędów, które umożliwiają przekazanie informacji w ograniczonym stopniu.
--	--	--	--	--	--

Ocenę niedostateczną śródroczną i roczną otrzymuje uczeń, który nie opanował niezbędnych wiadomości i umiejętności określonych wymaganiami na ocenę dopuszczającą

Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z **języka polskiego** w klasie **ósmej** wynikające z realizowanego programu nauczania

Tytuł programu: “Nowe słowa na start”. Program nauczania ogólnego języka polskiego w klasach IV - VIII szkoły podstawowej.

Autor: Marlena Derlukiewicz

Dział tematyczny	Uczeń otrzymuje ocenę dopuszczającą Uczeń potrafi:	Uczeń otrzymuje ocenę dostateczną Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Uczeń otrzymuje ocenę dobrą Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Uczeń otrzymuje ocenę bardzo dobrą Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Uczeń otrzymuje ocenę celującą Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
2. Ja w społeczeństwie	- opisać obraz - wymienić barwy użyte przez malarza	omówić znaczenie zastosowanych przez malarza proporcji pomiędzy ludźmi a budynkami	zinterpretować znaczenie barw	- zinterpretować sposób ukazania społeczności miejskiej na obrazie - wyrazić swoją opinię na temat obrazu	porównać obraz z innymi tekstami kultury przedstawiającymi miasto
3. Twórca i jego czasy. Melchior Wańkowicz	wymienić najważniejsze elementy biografii Melchiora Wańkowicza	scharakteryzować twórczość Melchiora Wańkowicza	wskazać elementy autobiograficzne w książce <i>Ziele na kraterze</i>	scharakteryzować twórczość Melchiora Wańkowicza	wypowiedzieć się o wydarzeniach historycznych współczesnych autorowi
4. Na tropach tradycji – Melchior Wańkowicz, <i>Ziele na kraterze</i> (lektura obowiązkowa)	- zrelacjonować treść fragmentu utworu - przedstawić bohaterów fragmentu utworu	scharakteryzować bohaterów obu fragmentów utworu	omówić sposób prezentacji dworu pana Pisanki	przedstawić świat <i>znikający</i> polskiej szlachty z punktu widzenia narratora	stworzyć opis interesującego miejsca w swoim regionie
5.	wyjaśnić pojęcia: <i>literatura faktu, reportaż</i>	scharakteryzować bohaterów fragmentu	wyliczyć i omówić problemy, z którymi zetknęła się Marta	zinterpretować sformułowaną przez ojca Marty puentę	podjąć dyskusję na temat rzetelnych źródeł informacji

Odpowiedzialność za słowo – Melchior Wańkowicz, <i>Tędy i owędy</i> (lektura obowiązkowa)	• zrelacjonować treść fragmentu utworu • przedstawić bohaterów fragmentu utworu • wskazać zadania researchera	• przedstawić sposób pracy dziennikarza w czasopiśmie „Time”	podczas wykonywania powierzonego zadania	• wskazać wyrażenia środowiskowe, wyjaśnić ich znaczenia i określić ich funkcje w tekście	
6. Być razem	• zreferować treść wiersza • określić rodzaj literacki • wskazać podmiot liryczny	• określić funkcję zwrotów do adresata • opisać emocje wyrażane przez podmiot liryczny	• wskazać elementy tworzące atmosferę spotkania bliskich osób • omówić funkcję skontrastowania dwóch przestrzeni: na zewnątrz i w środku przy stole	• zinterpretować wymowę wiersza • przedstawić swoje spostrzeżenia dotyczące tworzenia atmosfery podczas spotkania bliskich sobie osób	• omówić sposób przedstawienia spotkania bliskich w wybranym tekście kultury
7. Ludzie wobec ludzi	• zreferować treść wiersza • określić rodzaj lyryki	• wyjaśnić, w imieniu jakiej zbiorowości wypowiada się podmiot liryczny • scharakteryzować tytułowych ludożerców	• zinterpretować zabieg stylistyczny zastosowany na początku wiersza • omówić funkcję użycia słowa <i>ludożerca</i> w utworze	• zinterpretować zakończenie wiersza • odnieść wymowę wiersza do rzeczywistości codziennej	• podjąć dyskusję na temat „ludożerców” w codziennej rzeczywistości • podjąć dyskusję na temat: <i>Czy każdy ma w sobie ludożercę?</i>
8. Stereotypy	• zreferować treść wywiadu • omówić przynależność tekstu do gatunku prasowego	• wyjaśnić, w jaki sposób powstają stereotypy • omówić, w jaki sposób stereotypy wpływają na nasze zachowanie	• wskazać sytuacje, w jakich stereotypy mogą być groźne • wyjaśnić rolę indywidualnych kontaktów w zwalczaniu stereotypów	• zinterpretować znaczenie wyrażenia <i>mentalne szufladki</i> • odnaleźć elementy omówione w wywiadzie w rzeczywistości codziennej	• wskazać i omówić teksty kultury prezentujące stereotypowe traktowanie jakiejś grupy
9. Wykluczona – wpływ stereotypów na relacje między dziećmi	• zrelacjonować fragment powieści • wypowiedzieć się na temat narratora • określić czas i przestrzeń akcji	• scharakteryzować bohaterki występujące we fragmencie utworu • opisać relacje pomiędzy Jaelle a innymi uczennicami	• wyjaśnić, dlaczego Jaelle nie chciała się upodobnić do rówieśniczek ze szkoły	• wskazać stereotypy dotyczące społeczności romskiej przedstawione we fragmencie utworu • przedstawić zdobyte za pomocą różnych źródeł	• wypowiedzieć swoje zdanie na temat przyczyn wrogości wobec obcych • opisać wybrany stereotyp narodowy

				informacje na temat społeczności romskiej • podjąć dyskusję na temat problemów z zaakceptowaniem czyjejś inności	• przedstawić inny tekst kultury podejmujący temat Romów
10. Czasy nietolerancji	• wyjaśnić pojęcia: <i>fasyzm, rasizm</i> • zrelacjonować treść fragmentów utworu • określić rodzaj narracji	• omówić znaczenie czasu i miejsca akcji dla wymowy fragmentu utworu • omówić funkcję postaci Jessego Owensa we fragmencie utworu • scharakteryzować Rudy'ego	• wyjaśnić przyczynę reakcji ojca na zachowanie Rudy'ego • omówić dialog pomiędzy ojcem a synem	• zinterpretować funkcję dziecięcej naiwności Rudy'ego dla wymowy fragmentu utworu	• zaprezentować sylwetkę Jessego Owensa • na podstawie dowolnych źródeł opracować kontekst historyczny fragmentu utworu
11. Być człowiekiem	• wyjaśnić pojęcia: <i>aforyzm, fraszka, paradoks</i> • omówić przynależność gatunkową utworów Jana Sztaudyngera	• wyjaśnić znaczenie sentencji Stanisława Jerzego Leca • wyjaśnić prawdy życiowe zawarte we fraszkach Jana Sztaudyngera	• zinterpretować tytuł zbioru • wskazać paradoksy we fraszkach Jana Sztaudyngera i omówić je	• odnieść uniwersalne prawdy zawarte w aforyzmach i fraszkach do swojego doświadczenia	• odnaleźć odzwierciedlenie jednej z prawd zawartych we fraszkach lub aforyzmach w wybranym tekście kultury i omówić dostrzeżony związek
12. i 13. Perswazja – sztuka językowego wywierania wpływu	• wyjaśnić pojęcia: <i>perswazja, apel, sugestia, uzasadnienie, negocjacje, reklama, manipulacja, etyka słowa</i> • wymienić cechy wypowiedzi perswazyjnej • wymienić fazy negocjacji • wymienić sposoby nakłaniania w reklamie	• odnaleźć w podanych tekstach apel, sugestię i uzasadnienie • wymienić sposoby manipulacji • wskazać reklamy, które nakłaniają odbiorcę do konkretnego działania	• skomponować wypowiedź perswazyjną na zadany temat • zanalizować hasła reklamowe pod kątem adresata • zanalizować wybrane reklamy pod kątem zabiegów manipulacyjnych	• przeprowadzić negocjacje zgodnie z podanym schematem • ułożyć hasła reklamowe, nakłaniające do konkretnego działania	• odnaleźć w reklamach i wypowiedziach polityków elementy manipulacji i zanalizować je • wygłosić publicznie mowę perswazyjną

	wymienić elementy etyki słowa	wskazać wypowiedzi wykorzystujące manipulację			
14. Słowo pisane – historia, charakterystyka, funkcja	- przedstawić najważniejsze wydarzenia z historii piśmiennictwa - wymienić gatunki wypowiedzi prasowej	- podzielić wypowiedzi pisemne na kategorie - rozpoznać gatunki wypowiedzi prasowej	- omówić język prasy - wymienić cechy dobrego tekstu prasowego	zanalizować tekst prasowy według podanych kryteriów	podjąć dyskusję na temat wad i zalet publikacji drukowanych oraz elektronicznych
15. O grzeczności w języku	- wymienić zasady porozumiewania się w grzeczny sposób - wymienić formy grzecznościowe	dopasować słowa i zwroty grzecznościowe do adresata	wskazać wypowiedzi, w których zostały złamane zasady grzeczności w języku	sformułować wypowiedzi dostosowane do adresata	sformułować oficjalną mowę na zadany temat, uwzględniając wszystkie zasady grzeczności
16., 17. Różne odmiany polszczyzny	- wymienić odmiany polszczyzny - wskazać różnice pomiędzy odmianą oficjalną a nieoficjalną - wyartykułować podane wyrazy zgodnie z normą wzorcową - zaakcentować podane wyrazy zgodnie z normą wzorcową	- wskazać wypowiedzi należące do oficjalnej i nieoficjalnej odmiany języka - wymienić sytuacje, w których można stosować nieoficjalną formę języka, oraz takie, w których należy stosować formę oficjalną	- wyjaśnić różnice pomiędzy normą wzorcową a normą użytkową języka - rozpoznać wypowiedzi zgodne z normą wzorcową i normą użytkową	stworzyć wypowiedzi zgodne z wzorcową odmianą języka	zanalizować wybrane przez siebie wypowiedzi publicystyczne pod kątem zgodności z normami językowymi
18. Podsumowanie wiadomości	- odtworzyć najważniejsze fakty, sądy i opinie - posłużyć się terminami i pojęciami: <i>literatura faktu, stereotyp, aforyzm, fraszka, formy</i>	wykorzystać najważniejsze konteksty	- wyciągnąć wnioski - określić własne stanowisko	- poprawnie zinterpretować wymagany materiał - właściwie uargumentować - uogólnić, podsumować i porównać	- wykorzystać bogate konteksty - sformułować i rozwiązać problem badawczy

	grzecznościowe, polszczyzna ogólna, odmiana oficjalna, odmiana nieoficjalna				
19. Niepokoje egzystencjalne	opisać, co zostało przedstawione na obrazie	- omówić kompozycję dzieła - opisać krajobraz roztaczający się przed bohaterem obrazu	zinterpretować sposób przedstawienia bohatera	- zinterpretować znaczenie barw dla wymowy obrazu - wyjaśnić wymowę obrazu	omówić wybrany obraz Caspara Davida Friedricha
20. Twórca i jego czasy – Jan Kochanowski	- wyjaśnić pojęcia: <i>renesans</i>, <i>humanizm</i> - wymienić najważniejsze etapy życia Jana Kochanowskiego	- scharakteryzować twórczość Jana Kochanowskiego - omówić okoliczności powstania cyklu <i>Trenów</i>	wskazać cechy charakterystyczne renesansu	przedstawić specyfikę <i>Trenów</i> Jana Kochanowskiego	w kontekście biografii i twórczości Jana Kochanowskiego omówić rzeźbę Zygmunta Trembeckiego
21., 22. Wobec śmierci – o <i>Trenach</i> Jana Kochanowskiego (lektura obowiązkowa)	- wyjaśnić pojęcia: <i>tren</i>, <i>porównanie homeryckie</i>, <i>puenta</i>, <i>przenośnia</i>, <i>symbol</i>, <i>peryfraz</i> - zrelacjonować treść trenów - określić rodzaj liryki każdego z utworów - wskazać adresatów wymienionych na początku <i>Trenu I</i>, <i>VII</i> i <i>VIII</i> - wymienić cechy Urszulki przywołane przez podmiot liryczny w <i>Trenie VIII</i>	<i>Tren I</i> - wyjaśnić funkcję apostrofy rozpoczynającej utwór - wskazać porównanie homeryckie i określić jego funkcję <i>Tren V</i> - wskazać porównanie homeryckie i określić jego funkcję <i>Tren VII</i> - wyjaśnić przyczynę przywołania Persefony - określić funkcję odwołania do ubiorów córki	<i>Tren I</i> - zinterpretować metaforyczne znaczenie smoka - omówić funkcję pytania retorycznego w zakończeniu utworu <i>Tren V</i> - zinterpretować metaforyczne znaczenie oliwki i sadownika - zinterpretować znaczenie pytania retorycznego w puencie utworu <i>Tren VII</i> - omówić funkcję zdrobnień	<i>Tren I</i> - zinterpretować znaczenie puenty - zinterpretować wymowę utworu <i>Tren V</i> - zinterpretować wymowę utworu <i>Tren VII</i> - zinterpretować wymowę utworu - porównać omówione treny i wyrazić swoją opinię na temat zawartego w nich ładunku emocjonalnego	omówić wybrany tekst kultury, w którym została przedstawiona strata bliskiej osoby, i porównać go z utworami Jana Kochanowskiego

		• omówić funkcję wykrzyknienia w puencie utworu	• zinterpretować dwojakie znaczenie słowa <i>skrzynka</i>, użytego utworze Tren VIII • zinterpretować funkcję kontrastu w ukazaniu domu: przed i po śmierci Urszuli		
23. W zaświatach – kontekst interpretacyjny do Trenów	• zrelacjonować treść wiersza • wskazać podmiot liryczny w wierszu	• opisać sytuację liryczną • wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego • opisać wizję zaświatów przedstawioną w wierszu	• wskazać peryfrazę i określić jej funkcję • omówić sposób, w jaki został przedstawiony Bóg	• zinterpretować puentę wiersza	• wypowiedzieć się na temat uniwersalnej prawdy o człowieku zawartej w wierszu • omówić wizję zaświatów przedstawione w wybranych tekstach kultury
24. Tęsknota pielgrzyma	• wyjaśnić pojęcia: <i>hymn</i>, <i>refren</i>, <i>anafora</i> • zrelacjonować treść wiersza • wskazać podmiot liryczny • wskazać adresata lirycznego	• wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego • nazwać emocje towarzyszące podmiotowi lirycznemu • określić funkcję adresata • określić miejsce, w którym znajduje się podmiot liryczny oraz jego położenie względem domu	• scharakteryzować obraz Boga wyłaniający się z utworu • określić przyczyny smutku podmiotu lirycznego	• omówić funkcję refrenu i anafory • zinterpretować wymowę wiersza	• omówić kontekst historyczny utworu • podjąć dyskusję na temat przyczyn i konsekwencji emigracji
25. List do Boga	• zrelacjonować treść fragmentu utworu	• scharakteryzować bohaterów fragmentu utworu	• podjąć spekulacje na temat celu, w jakim pani	• wypowiedzieć się na temat języka, jakim posługują się bohaterowie	• odnaleźć konteksty i nawiązania

	• określić narrację fragmentu utworu	• określić temat przewodni fragmentu utworu • wypowiedzieć się na temat prawdziwości opowieści snutych przez panią Różę • wskazać cechy listu we fragmencie utworu	Róża opowiada Oskarowi historie • omówić relacje łączące Oskara z panią Różą		
26. Korzyści z przemijania	• zrelacjonować treść wiersza • wskazać podmiot liryczny	• wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego • wskazać stały związek frazeologiczny użyty w wierszu i omówić jego funkcję	• postawić tezę interpretacyjną • omówić postawę podmiotu lirycznego wobec otaczającej rzeczywistości • zinterpretować funkcję środków stylistycznych użytych w wierszu	• zinterpretować sposób ukazania przemijania w wierszu • zanalizować obraz miłości przedstawiony w wierszu	• omówić różne sposoby przedstawienia motywu przemijania w tekstach kultury
27. Przepis na życie	• wyjaśnić pojęcie <i>ironia</i> • zrelacjonować treść wiersza • wskazać podmiot liryczny	• wskazać środki stylistyczne • omówić stosunek osoby mówiącej do formułowanych wskazówek • wskazać w wierszu ironię	• postawić tezę interpretacyjną • określić funkcje użytych środków stylistycznych • wypowiedzieć się na temat osoby, która stosowałaby się do wymienionych porad	• sformułować rzeczywisty katalog zasad, którymi powinien się kierować człowiek	• podjąć dyskusję na temat konsekwencji postawy nonkonformistycznej
28. Wyrażanie opinii	• wyjaśnić pojęcia: <i>opinia</i>, <i>informacja</i> • wymienić zasady, które powinny być przestrzegane podczas wyrażania opinii	• wyjaśnić różnicę pomiędzy opinią a informacją • odróżnić informację od opinii	• sporządzić notatkę zawierającą informacje	• sformułować opinie wraz z uzasadnieniem	

29. Muzyka	• zrelacjonować rozwój muzyki na poszczególnych etapach historii kultury • wymienić elementy języka muzyki	• wymienić rodzaje muzyki rozrywkowej	• omówić rolę muzyki w wybranym filmie • ocenić utwór muzyczny na podstawie podanych kryteriów	• zastosować elementy języka muzyki do analizy wybranego utworu	• stworzyć prezentację na temat ulubionego muzyka bądź gatunku muzyki • stworzyć prezentację na temat muzyki etnicznej charakterystycznej dla swojego regionu
30. Języki środowiskowe i zawodowe	• wyjaśnić pojęcia: <i>języki środowiskowe, języki zawodowe, kolokwializmy, profesjonalizmy</i>	• odróżnić języki środowiskowe od języków zawodowych • wskazać kolokwializmy w podanym tekście	• wymienić przykłady języków środowiskowych języków i zawodowych • wymienić cechy gwary uczniowskiej	• rozpoznać podane rodzaje języków środowiskowych	• stworzyć dłuższą wypowiedź ustną zawierającą elementy wybranego języka środowiskowego
31. Dialekty i gwary	• wyjaśnić pojęcia: <i>dialekt, gwara</i> • wymienić istniejące w Polsce dialekty	• wskazać różnice pomiędzy gwarą a dialektem	• w podanych przykładach wskazać różnice pomiędzy gwarą a językiem ogólnonarodowym	• przekształcić tekst gwarowy na ogólnopolski	• stworzyć minisłownik wybranej gwary
32. O stylu wypowiedzi	• wymienić style funkcjonujące w polszczyźnie • zreferować podstawową zasadę dobrego stylu	• wymienić cechy każdego ze stylów • wymienić szczegółowe zasady dobrego stylu	• rozpoznać styl podanej wypowiedzi • skorygować błędy stylistyczne w podanym tekście	• stworzyć tekst w wybranym stylu	
33. , 34. Podsumowanie wiadomości	• odtworzyć najważniejsze fakty, sądy i opinie • posłużyć się terminami i pojęciami: <i>porównanie homeryckie, tren, peryfrazą, wyrażanie opinii, języki środowiskowe, języki zawodowe, dialekty, gwara, style wypowiedzi</i>	• wykorzystać najważniejsze konteksty	• wyciągnąć wnioski • określić własne stanowisko	• poprawnie zinterpretować wymagany materiał • właściwie uargumentować • uogólnić, podsumować i porównać	• wykorzystywać bogate konteksty • sformułować i rozwiązać problem badawczy

35. Wzorce	• wyjaśnić pojęcia: <i>wzorzec, kompozycja fotografii</i> • opisać, co znajduje się na zdjęciu	• omówić kompozycję zdjęcia	• wskazać elementy pracy lekarza, które zostały wyeksponowane na zdjęciu	• wypowiedzieć swoją opinię na temat fotografii i uzasadnić ją	• wyjaśnić, kim był Zbigniew Religa
36. Twórca i jego czasy – Aleksander Kamiński	• wyjaśnić pojęcia: <i>harcerstwo, literatura podziemna</i> • wymienić najważniejsze etapy życia Aleksandra Kamińskiego	• omówić kontekst historyczny twórczości Aleksandra Kamińskiego	• wyjaśnić genezę powstania <i>Kamieni na szaniec</i>	• przedstawić znaczenie <i>Kamieni na szaniec</i> dla współczesnych autorowi odbiorców	• wypowiedzieć się na temat literatury podziemnej w okupowanej Polsce
37., 38., 39., 40., 41. Aleksander Kamiński, Kamienie na szaniec (lektura obowiązkowa)	Do fragmentu utworu: • zrelacjonować treść fragmentu utworu Do całości utworu: • wyjaśnić pojęcia: <i>okupacja, Szare Szeregi, sabotaż, dywersja, literatura faktu</i> • zrelacjonować treść książki • określić rodzaj narracji • zrelacjonować przebieg akcji pod Arsenalem	Do fragmentu utworu: • omówić świat przedstawiony we fragmencie utworu • scharakteryzować bohaterów fragmentu utworu Do całości utworu: • omówić świat przedstawiony • opisać rzeczywistość okupowanej Warszawy • wymienić i scharakteryzować bohaterów pierwszoplanowych • opisać perypetie bohaterów działających w małym sabotażu i w dywersji	Do fragmentu utworu: • wyjaśnić, dlaczego Rudy czuł się szczęśliwy pomimo dojmującego bólu i świadomości zbliżającej się śmierci Do całości utworu: • wypowiedzieć się na temat specyfiki pokolenia, do którego należeli bohaterowie • wskazać cechy gawędy harcerskiej i literatury faktu	Do fragmentu utworu: • w kontekście danego fragmentu utworu zinterpretować tytuł utworu Do całości utworu: • podjąć dyskusję na temat celowości przeprowadzenia akcji pod Arsenalem w świetle jej skutków • podjąć dyskusję na temat ówczesnego i współczesnego rozumienia słowa <i>patriotyzm</i>	• porównać sposób ukazania akcji pod Arsenalem oraz jej skutków w książce Aleksandra Kamińskiego oraz w filmie w reżyserii Roberta Glińskiego

42., 43. Twardy charakter	• wyjaśnić pojęcia: <i>literatura faktu, alianci</i> • zrelacjonować treść fragmentu utworu	• wypowiedzieć się na temat narratora • scharakteryzować Kazimierza Daszewskiego	• wskazać cechy gatunkowe utworu	• omówić kontekst historyczny utworu	• porównać postawy Kazimierza Daszewskiego oraz bohaterów <i>Kamieni na szaniec</i>
44. Geniusz czarodziejski	• zrelacjonować treść fragmentów utworu	• wymienić słabe i mocne strony charakteru Steve'a Jobsa	• omówić stosunek autora tekstu do opisywanego bohatera	• podjąć dyskusję na temat pożądanych cech lidera	• przedstawić wybraną postać, która wykazuje cechy dobrego lidera
45. Czy można być świętym?	• wyjaśnić pojęcie <i>apostrofa</i> • zrelacjonować treść wiersza • określić rodzaj liryki • wskazać adresatów wiersza	• wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego	• postawić tezę interpretacyjną • wskazać środki stylistyczne i określić ich funkcję	• zinterpretować wymowę wiersza	• przedstawić sylwetkę św. Franciszka z Asyżu
46. Zbuntowany	• wyjaśnić pojęcie <i>idealizm</i> • zrelacjonować treść fragmentów • określić rodzaj narracji	• scharakteryzować głównego bohatera • określić stany emocjonalne rozmawiających postaci • wskazać powody wydalenia bohatera ze szkoły	• omówić stosunek bohatera do rzeczywistości • wskazać w bohaterze cechy idealisty	• zinterpretować marzenie chłopaka dotyczące jego przyszłości	• omówić wybrane dzieło filmowe przedstawiające motyw buntu młodych ludzi
47. Ratować innych	• wyjaśnić pojęcie <i>wywiad</i> • zrelacjonować treść wywiadu	• wyjaśnić, czym dla bohatera wywiadu jest rodzina • wskazać elementy obyczajowości strażaków • przedstawić wartości, jakimi kierowali się strażacy	• omówić konsekwencje, jakie poniósł Stanisław Trojanowski w wyniku akcji ratowniczej	• zinterpretować rozmowę strażaka z synem	• przybliżyć wydarzenia, które rozegrały się w Nowym Jorku 11 września 2001 roku

48. Po co nam autorytety?	• wyjaśnić pojęcie <i>wywiad</i> • zrelacjonować treść wywiadu	• wyliczyć zasady, którymi warto się kierować podczas poszukiwania autorytetu • wskazać różnice pomiędzy autorytetem a guru	• omówić rolę autorytetu we współczesnym świecie • zanalizować wywiad pod kątem sposobu zadawania pytań przez dziennikarkę	• podjąć dyskusję na temat współczesnych autorytetów • podjąć dyskusję na temat traktowania celebrytów jako autorytety	• przedstawić swój autorytet i uzasadnić wybór
49., 50. Sprawozdanie z filmu i spektaklu	• wymienić elementy, które powinny się znaleźć we wstępie, w rozwinięciu i w zakończeniu sprawozdania	• stworzyć plan sprawozdania ostatnio obejrzanego filmu lub spektaklu	• wyselekcjonować informacje przydatne do sporządzenia sprawozdania	• stworzyć pisemne sprawozdanie z filmu bądź spektaklu	
51., 52. Recenzja	• wymienić elementy, z których składa się recenzja • odróżnić recenzję od sprawozdania	• stworzyć plan recenzji	• wyselekcjonować informacje przydatne do sporządzenia recenzji	• ocenić poszczególne elementy dzieła • stworzyć recenzję wybranego filmu	
53. Telewizja	• zrelacjonować etapy rozwoju telewizji • wskazać momenty przełomowe w rozwoju telewizji • podać przykłady gatunków telewizyjnych	• scharakteryzować wybrane programy telewizyjne	• omówić specyfikę języka przekazu telewizyjnego	• ocenić wybrany program telewizyjny według podanych kryteriów • porównać różne przykłady tego samego gatunku telewizyjnego	• wypowiedzieć się na temat roli telewizji w życiu swoich rówieśników • podjąć dyskusję na temat jakości i funkcji reklam telewizyjnych • przygotować prezentację na temat swojego ulubionego serialu
54. Treść i zakres wyrazu	• wyjaśnić pojęcia: <i>treść wyrazu, zakres wyrazu</i> • odróżnić treść od zakresu wyrazu	• wyjaśnić zależność pomiędzy treścią a zakresem wyrazu	• porównać treść i zakres wyrazu w podanych przykładach	• podane wyrazy zastąpić słowami o bogatszej treści • podane wyrazy zastąpić słowami o szerszym zakresie	

55. Rodzaje wyrazów ze względu na znaczenie	• wyjaśnić pojęcia: <i>synonim, antonim, homonim, wyraz wieloznaczny, eufemizm</i>	• zastąpić podane wyrazy synonimami • podać antonimy do danych wyrazów	• wyjaśnić różnice pomiędzy wyrazami wieloznacznymi a homonimami • wyjaśnić znaczenie podanych eufemizmów	• podać różne znaczenia danych wyrazów	
56. Neologizmy i archaizmy	• wymienić rodzaje neologizmów i zapożyczeń	• podzielić neologizmy na kategorie • odnaleźć neologizmy w tekście	• wyjaśnić znaczenie podanych neologizmów	• wskazać archaizmy w przysłowia i wyjaśnić ich znaczenie	
57., 58. Podsumowanie wiadomości	• odtworzyć najważniejsze fakty, sądy i opinie • posłużyć się terminami i pojęciami: <i>wojenna literatura faktu, apostrofa, sprawozdanie z filmu i spektaklu, recenzja, synonimy, antonimy, homonimy, wyrazy wieloznaczne, neologizmy, archaizmy</i>	• wykorzystać najważniejsze konteksty	• wyciągnąć wnioski • określić własne stanowisko	• poprawnie zinterpretować wymagany materiał • właściwie uargumentować • uogólnić, podsumować i porównać	• wykorzystywać bogate konteksty • sformułować i rozwiązać problem badawczy
59. Polskość	• podać informacje na temat Wystaw Światowych EXPO • opisać Pawilon Polski	• opisać tradycyjne i nowoczesne elementy Pawilonu Polskiego	• określić związek wzornictwa budynku z Polską i polskością • wypowiedzieć się na temat wartości związanych z polskością, jakie warto promować za granicą		

60. Twórca i jego czasy. Adam Mickiewicz	• wyjaśnić pojęcia: <i>szlachta, Wielka Emigracja, epopeja narodowa</i> • wymienić najważniejsze etapy życia Adama Mickiewicza	• scharakteryzować twórczość Adama Mickiewicza	• omówić genezę <i>Pana Tadeusza</i>	• wymienić cechy epopei obecne w <i>Panu Tadeuszu</i>	• zanalizować obraz Dietricha Montena
61., 62., 63., 64., 65. i 66. Adam Mickiewicz, <i>Pan Tadeusz</i> (lektura obowiązkowa)	• wyjaśnić pojęcia: <i>epopeja, inwokacja, szlachta, dworek szlachecki, komizm, ironia</i> Do fragmentu utworu: • zrelacjonować treść fragmentu • wskazać adresatów inwokacji Do całości utworu: • zrelacjonować treść utworu • wymienić obyczaje szlacheckie opisane w utworze	Do fragmentu utworu: • wypowiedzieć się na temat narratora fragmentu utworu Do całości utworu: • opisać strukturę społeczną szlachty polskiej • scharakteryzować Jacka Soplicę, Hrabiego, Sędziego i Gerwazego • wymienić wydarzenia historyczne przywołane w koncercie Jankiela • wymienić cechy gatunkowe utworu	Do fragmentu utworu: • wskazać, w jaki sposób inwokacja nawiązuje do tradycji eposu homeryckiego Do całości utworu: • wypowiedzieć się na temat sposobu przedstawienia społeczności dobrzyńskiej • wskazać komizm w sposobie przedstawienia niektórych bohaterów	Do fragmentu utworu: • zanalizować sposób przedstawienia ojczyzny w inwokacji • zanalizować elementy wystroju dworku szlacheckiego w kontekście tradycji i patriotyzmu Do całości utworu: • podjąć dyskusję na temat zalet i wad szlachciców przedstawionych w utworze • zinterpretować częste pojawianie się w utworze słowa <i>ostatni</i> • zinterpretować tytuł utworu	• omówić kontekst historyczny, w jakim powstało dzieło, oraz kontekst historyczny wydarzeń przedstawionych w utworze • podjąć dyskusję na temat przyczyn określenia dzieła Mickiewicza epopeją narodową, skoro opisana została tam tylko jedna warstwa społeczna • porównać tekst Adama Mickiewicza z reżyserską wizją Andrzeja Wajdy
67. Polski patriotyzm	• wyjaśnić pojęcia: <i>martyrologia, postawa obywatelska</i> • zrelacjonować treść wywiadu	• wymienić cechy nowoczesnego patriotyzmu	• wskazać źródła tradycyjnego pojmowania patriotyzmu • porównać patriotyzm tradycyjny i patriotyzm	• sformułować definicję współczesnego patriotyzmu	• podjąć dyskusję na temat postaw patriotycznych

			nowoczesny w kontekście współczesnej rzeczywistości		
68. Twórca i jego czasy. Stefan Żeromski	• wyjaśnić pojęcie <i>rusyfikacja</i> • wymienić najważniejsze etapy życia Stefana Żeromskiego	• przedstawić okoliczności powstania <i>Syzyfowych prac</i>	• przedstawić tematy poruszane w utworze	• omówić kontekst społeczno-historyczny twórczości Żeromskiego	
69., 70., 71., 72., 73. Stefan Żeromski, <i>Syzyfowe prace</i> (lektura obowiązkowa)	Do fragmentu utworu: • wyjaśnić pojęcie <i>rusyfikacja</i> • zrelacjonować fragment powieści Do całości utworu: • wyjaśnić pojęcia: <i>zaborcy, rusyfikacja</i> • zrelacjonować treść powieści	Do fragmentu utworu: • scharakteryzować Bernarda Żygiera Do całości utworu: • omówić świat przedstawiony • scharakteryzować Marcina Borowicza i Andrzeja Radka • wymienić metody rusyfikacji przedstawione w powieści	Do fragmentu utworu: • wypowiedzieć się na temat przyczyn lekceważenia przez uczniów lekcji języka polskiego Do całości utworu: • przedstawić sytuację społeczeństwa polskiego po powstaniu styczniowym • omówić sposoby walki z rusyfikacją przedstawione w utworze • zinterpretować tytuł powieści	Do fragmentu utworu: • omówić i zanalizować reakcje uczniów na recytację <i>Reduty Ordona</i> Do całości utworu: • zanalizować skutki zabiegów rusyfikacyjnych • przedstawić postawy członków polskiej społeczności wobec działań zaborców i zanalizować ich przyczyny	• podjąć dyskusję na temat potrzeby zachowywania tożsamości narodowej
74. Polska moim domem	• wyjaśnić pojęcie <i>superbohater</i> • zrelacjonować treść utworu	• wymienić cechy Kapitana Polski • wyjaśnić pochodzenie nazwy <i>Kapitan Polska</i>	• omówić sposób przedstawienia Polski w utworze • wyjaśnić funkcję nawiązania do wydarzeń z historii Afryki	• zinterpretować wymowę utworu	• porównać przedstawionego w utworze Kapitana Polskę do Kapitana Ameryki

75. Oczami obcokrajowca	• zrelacjonować treść fragmentu	• wymienić rytuały związane z polską gościnnością	• opisać różnice pomiędzy mentalnością niemiecką a polską • wypowiedzieć się na temat stylu fragmentu utworu	• zanalizować przyczyny komizmu poszczególnych fragmentów	• podjąć dyskusję na temat różnic w mentalności przykładowych narodowości • podjąć dyskusję na temat stereotypowego postrzegania mentalności innych narodowości
76. Tęsknota za Polską	• wyjaśnić pojęcia: <i>emigracja, mała ojczyzna</i> • zrelacjonować treść piosenki	• wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego • porównać rzeczywistość londyńską i lwowską	• postawić tezę interpretacyjną • wskazać wyrazy nacechowane emocjonalnie i omówić ich funkcję • wyjaśnić funkcję użycia regionalizmów w utworze	• zinterpretować przesłanie utworu	• przytoczyć i omówić wybrany tekst kultury poruszający temat małej ojczyzny
77., 78. i 79. Przemówienie	• wymienić cechy różnych rodzajów przemówień • wymienić elementy niezbędne do przygotowania przemówienia	• przedstawić elementy, z których powinno się składać dobrze skomponowane przemówienie • przygotować plan przemówienia	• wyliczyć strategie zdobycia przychylności słuchaczy, sposoby prezentacji argumentów i formułowania zakończenia przemówienia	• zanalizować przykładowe przemówienia pod kątem tematu i stosowanych strategii • wygłosić przemówienie	
80. Komiks	• przedstawić historię komiksu	• omówić język komiksu • przedstawić różnice pomiędzy komiksem amerykańskim a komiksem europejskim	• przedstawić wybrany komiks i ocenić go według podanych kryteriów	• porównać wybrane komiksy i ocenić je według podanych kryteriów	• stworzyć projekt komiksu • przedstawić film inspirowany komiksem i omówić jego specyfikę
81. i 82. Odmienne części mowy – powtórzenie wiadomości	• wymienić odmienne części mowy	• scharakteryzować odmienne części mowy	• odnaleźć nieosobowe formy czasownika w tekście i określić je	• właściwie określić formy czasownika osobowego	

		• określić cechy charakterystyczne deklinacji trudnych rzeczowników	• dokonać właściwej deklinacji rzeczowników • właściwie odmienić i stopniować przymiotniki	• właściwie określić formy zaimków i poprawnie je stosować • właściwie nazywać rodzaje liczebników	
83. Nieodmienne części mowy – powtórzenie wiadomości	• wymienić nieodmienne części mowy	• scharakteryzować nieodmienne części mowy • wskazać spójniki, przed którymi stawiamy przecinek	• wskazać przysłówki, które podlegają stopniowaniu	• rozpoznać nieodmienne części mowy	
84. Pisownia <i>nie</i> z różnymi częściami mowy	• wymienić części mowy pisane łącznie z partykułą <i>nie</i> • wskazać, które części mowy pisze się rozdzielnie z partykułą <i>nie</i>	• zastosować poznane zasady w praktyce	• skorygować tekst pod względem pisowni partykuły <i>nie</i> z różnymi częściami mowy	• stworzyć tekst, stosując różne części mowy z partykułą <i>nie</i>	
85., 86. Podsumowanie wiadomości	• odtworzyć najważniejsze fakty, sądy i opinie • posłużyć się terminami i pojęciami: <i>epopeja</i>, <i>inwokacja</i>, <i>przemówienie</i>, <i>odmienne części mowy</i>, <i>nieodmienne części mowy</i>	• wykorzystać najważniejsze konteksty	• wyciągnąć wnioski • określić własne stanowisko	• poprawnie zinterpretować wymagany materiał • właściwie uargumentować • uogólnić, podsumować i porównać	• wykorzystać bogate konteksty • sformułować i rozwiązać problem badawczy
87. Utopie	• wyjaśnić pojęcie <i>kadr</i> • opisać, co widzi na fotografii	• omówić kompozycję kadru	• wskazać elementy fantastyczne na fotografii	• zinterpretować kolorystykę i światło na fotografii • zinterpretować wymowę kadru	• wypowiedzieć się na temat filmu <i>Kraina jutra</i>
88. Prawdziwa utopia	• zrelacjonować treść fragmentu utworu	• wymienić zasady panujące w Utopii	• porównać funkcjonujący w Utopii system społeczny	• podjąć dyskusję na temat tego, dlaczego do rzeczywistości codziennej	• podjąć dyskusję na temat życia w świecie idealnym

			ze znanym mu rzeczywistym systemem	nie można wprowadzić systemu obowiązującego w Utopii	
89. Moralność a prawo	• wyjaśnić pojęcie <i>antyutopia</i> • zrelacjonować treść fragmentów utworu • określić rodzaj narracji	• omówić świat przedstawiony w utworze • omówić sytuację, w której znalazła się bohaterka • omówić sposób sprawowania władzy w Panem	• wyjaśnić, na czym polega dylemat Katniss • wskazać cechy antyutopii w opisywanym świecie	• wyjaśnić, jaką funkcję pełnią Głodowe Igrzyska w świecie Panem	• stworzyć prezentację na temat różnych form antyutopii przedstawionych w tekstach kultury
90. Utopia a szczęście	• zrelacjonować treść fragmentów utworu	• omówić świat przedstawiony w utworze • scharakteryzować społeczność Następnich • przedstawić stosunek bohaterów do Następnich	• zinterpretować zachowanie Stana pod koniec fragmentu utworu	• wskazać pozytywne i negatywne aspekty sposobu życia w Zagrodzie	• stworzyć opowiadanie, opisujące jeden dzień w Zagrodzie • podjąć dyskusję na temat zacytowanego przez Stana zdania
91. Idealne społeczeństwo	• wyjaśnić pojęcia: <i>alegoria, utopia</i> • zrelacjonować treść fragmentów utworu	• scharakteryzować Boxera • omówić zachowanie kota i klaczy	• wskazać cechy utopii w początkowym opisie farmy • wyjaśnić przyczyny dystansu osła Benjamina w stosunku do powszechnego szczęścia	• omówić kontekst historyczny utworu • określić funkcję knura Napoleona dla wymowy fragmentu utworu	• zinterpretować plakat filmowy • omówić analogie pomiędzy historią Rosji sowieckiej a wydarzeniami opisanymi w <i>Folwarku zwierzęcym</i>
92. Odzyskać raj	• zrelacjonować treść wiersza • określić rodzaj liryki • wskazać podmiot liryczny	• wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego • wskazać środki stylistyczne	• postawić tezę interpretacyjną • określić funkcję środków stylistycznych użytych w wierszu • zinterpretować znaczenie prośb podmiotu lirycznego	• zinterpretować wymowę utworu	• omówić wybrany tekst kultury opisujący sposób postrzegania świata przez osobę pogrążoną w żałobie

93. Człowiek idealny	• wyjaśnić pojęcie <i>science fiction</i> • zrelacjonować fragment powieści • określić rodzaj narracji	• omówić świat przedstawiony w utworze • wyjaśnić, na czym polegał eksperyment opisany we fragmencie oraz dlaczego się nie powiódł	• wskazać cechy pozwalające zaliczyć powieść do gatunku <i>science fiction</i>	• podjąć dyskusję na temat czynników kształtujących charakter człowieka	• wyjaśnić pojęcie <i>genetyka</i>
94. Scenariusz filmowy	• wyjaśnić pojęcie <i>didaskalia</i> • wymienić elementy wchodzące w skład scenariusza	• wybrać scenę z dowolnej książki, która nadaje się na scenariusz	• zredagować nagłówki scen i wskazówki sceniczne	• stworzyć przekonujące dialogi • nadać gotowemu scenariuszowi odpowiedni kształt graficzny	
95. Film	• przedstawić najważniejsze momenty w historii kina • wyjaśnić pojęcia: <i>kadr, plan filmowy, ujęcie, scena, montaż, scenariusz</i>	• podać przykłady filmów należących do poszczególnych gatunków filmowych	• wskazać w wybranych filmach cechy klasyfikujące je do poszczególnych gatunków	• zanalizować język filmu w wybranym dziele • ocenić wybrane dzieło filmowe według podanych kryteriów	• przygotować prezentację na temat wybranej postaci związanej z filmem • stworzyć scenariusz filmowy spełniający wymogi wybranej konwencji gatunkowej
96., 97. Wypowiedzenie i jego części – powtórzenie wiadomości	• wymienić główne i drugorzędne części zdania • podzielić wypowiedzenia na zdania i równoważniki zdań • rozpoznać w tekście równoważniki zdań	• wskazać podmiot i orzeczenie w zdaniu • odnaleźć w tekście drugorzędne części zdania	• określić właściwy szyk przydawki w zdaniu	• uzupełnić zdania przydawkami w odpowiednim szyku • dokonać rozbioru logicznego zdania	
98., 99. Zdanie złożone i zdanie wielokrotnie złożone – powtórzenie wiadomości	• wymienić rodzaje zdań podrzędnie złożonych • wymienić rodzaje zdań współrzędnie złożonych	• przekształcić zdania w imiesłowowe równoważniki zdania	• przekształcić zdania pojedyncze w zdania złożone	• przeredagować tekst ze zbyt rozbudowanymi zdaniami złożonymi • sporządzić wykres zdania złożonego	

		• rozpoznać rodzaje zdań złożonych podrzędnie i współrzędnie • wymienić zasady stosowania przecinka w zdaniach złożonych współrzędnie	• podzielić zdania złożone współrzędnie na zdania składowe		
100., 101. Podsumowanie wiadomości	• odtworzyć najważniejsze fakty, sądy i opinie • posłużyć się terminami i pojęciami: <i>alegoria, scenariusz filmowy, części zdania, wypowiedzenie, wypowiedzenie złożone</i>	• wykorzystać najważniejsze konteksty	• wyciągnąć wnioski • określić własne stanowisko	• poprawnie zinterpretować wymagany materiał • właściwie uargumentować • uogólnić, podsumować i porównać	• wykorzystać bogate konteksty • sformułować i rozwiązać problem badawczy
102. Życiowe wybory	• wyjaśnić pojęcia: <i>mural, motyw biblijny, street art</i> • opisać mural	• wskazać motyw biblijny, do którego nawiązuje dzieło	• zinterpretować symbolikę barw użytych przez artystkę • wyjaśnić tytuł muralu	• zinterpretować wymowę dzieła	• omówić wybrany przykład street artu
103. Twórca i jego czasy. Henryk Sienkiewicz	• wymienić najważniejsze etapy życia Henryka Sienkiewicza	• przedstawić genezę powieści <i>Quo vadis</i>	• wypowiedzieć się na temat twórczości Henryka Sienkiewicza • omówić kontekst powstania powieści historycznych	• przedstawić recepcję powieści <i>Quo vadis</i>	
104., 105., 106., 107., 108. Henryk Sienkiewicz, <i>Quo vadis</i> (lektura obowiązkowa)	Do fragmentu utworu: • wyjaśnić pojęcia: <i>pierwsi chrześcijanie, Cesarstwo Rzymskie</i> • zrelacjonować treść fragmentu Do całości utworu:	Do fragmentu utworu: • scharakteryzować Winicjusza i Petroniusza • wymienić wartości najważniejsze dla Rzymian Do całości utworu:	Do fragmentu utworu: • opisać emocje, które targały Winicjuszem Do całości utworu: • przedstawić konsekwencje, z którymi	Do fragmentu utworu: • porównać wiarę Rzymian i chrześcijan Do całości utworu: • zinterpretować tytuł powieści	• omówić wybraną adaptację <i>Quo vadis</i> • podjąć dyskusję na temat poświęcenia życia dla idei, w którą się wierzy • porównać pierwszych chrześcijan ze

	• wyjaśnić pojęcie <i>powieść historyczna</i> • zrelacjonować treść powieści • określić rodzaj narracji	• omówić świat przedstawiony • wskazać cechy powieści historycznej • scharakteryzować bohaterów pierwszoplanowych • opisać obyczajowość starożytnych Rzymian	wiązał się wybór religii chrześcijańskiej • omówić sposób życia pierwszych chrześcijan • omówić przyczyny, przebieg i konsekwencje pożaru Rzymu • opisać przemianę wewnętrzną Winicjusza	• przedstawić dwa sposoby pojmowania miłości w ujęciu antycznym i chrześcijańskim	współczesnymi wyznawcami Jezusa z Nazaretu
109. Twórca i jego dzieło. Sławomir Mrożek	• wyjaśnić pojęcie <i>emigracja</i> • wymienić najważniejsze etapy życia Sławomira Mrożka	• wymienić tematy, którymi Sławomir Mrożek zajmował się w swojej twórczości	• wypowiedzieć się na temat twórczości artysty • zaprezentować relacje przebywającego na emigracji Mrożka z krajem	• omówić sposób opisywania rzeczywistości w dziełach artysty	
110. Być kimś innym. Sławomir Mrożek, Artysta (lektura obowiązkowa)	• wyjaśnić pojęcie <i>alegoria</i> • zrelacjonować treść opowiadania • określić rodzaj narracji	• wypowiedzieć się na temat narratora • wyjaśnić postawę Koguta • skomentować zachowanie Lisa	• omówić alegoryczne znaczenie występujących postaci • wskazać elementy komizmu	• odnieść postawę Koguta do wyobrażenia na temat artysty • sformułować morał	• podjąć dyskusję na temat sposobu postrzegania artystów • porównać utwór Sławomira Mrożka z wybraną bajką zwierzęcą
111. Bez wyboru	• wyjaśnić pojęcia: <i>pokolenie, tragizm</i> • zrelacjonować treść wiersza • określić rodzaj liryki	• wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego • wskazać środki stylistyczne • opisać, jak podmiot liryczny wyobraża sobie swoją przyszłość	• postawić tezę interpretacyjną wiersza • omówić funkcję środków stylistycznych • omówić kontekst historyczny utworu	• zinterpretować funkcję kontrastów w wierszu • wyjaśnić, na czym polegał tragizm pokolenia, do którego należał Krzysztof Kamil Baczyński	• podjąć dyskusję na temat sensu umierania za „wielkie sprawy” • przedstawić wybrany tekst kultury dotyczący tragizmu pokolenia, do którego należał Krzysztof Kamil Baczyński
112. Trudna sytuacja	• zrelacjonować treść fragmentu utworu • nazwać rodzaj narracji	• omówić świat przedstawiony • scharakteryzować Alicję	• wyjaśnić przyczyny buntu Alicji wobec zaistniałej sytuacji	• porównać reakcje bohaterów fragmentu utworu na zaistniałą sytuację	• podjąć dyskusję na temat reakcji na sytuację niezależne od nas

		• omówić relacje pomiędzy Alicją a Klaudią			
113. Iść własną drogą	• wyjaśnić pojęcia: <i>marzenie, los, Własna Legenda, przypowieść</i> • zrelacjonować treść fragmentów	• scharakteryzować głównego bohatera • wyjaśnić, dlaczego Król Salem przybył do młodzieńca	• wskazać cechy przypowieści we fragmentach utworu • wymienić cechy człowieka kierującego się Własną Legendą	• omówić uniwersalną prawdę o człowieku przedstawioną we fragmencie utworu	• podjąć dyskusję na temat tego, co kieruje ludzkim życiem: wolny wybór, przypadek czy los?
114. Nie warto się buntować	• zrelacjonować treść wiersza • określić rodzaj liryki	• wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego • wskazać środki stylistyczne użyte w utworze	• omówić relację pomiędzy podmiotem lirycznym a światem • omówić funkcje środków stylistycznych użytych w utworze • omówić konsekwencje buntu przedstawione w wierszu	• zanalizować przesłanie utworu	• podjąć dyskusję na temat konsekwencji zachowania „postawy wyprostowanej”
115. Podanie	• wyjaśnić pojęcie <i>podanie</i> • wymienić elementy, które powinny się znaleźć na podaniu	• zgromadzić argumenty przydatne do uzasadnienia prośby	• skorygować błędnie napisane podanie • napisać podanie w zeszycie	• zredagować oficjalne podanie przy użyciu komputera z prośbą o przyjęcie do szkoły ponadpodstawowej	
116. Internet	• przedstawić historię internetu • wymienić gatunki wypowiedzi internetowych • wyjaśnić pojęcia związane z rzeczywistością internetu	• omówić funkcję internetu	• wyjaśnić przyczynę popularności konkretnych serwisów internetowych • scharakteryzować język wypowiedzi internetowych	• przedstawić wybrany blog • wskazać korzyści i zagrożenia związane z internetem • ocenić wypowiedź internetową według podanych kryteriów	• podjąć dyskusję na temat sposobów chronienia prywatności w internecie • przedstawić swoje wyobrażenia na temat przyszłości internetu
117., 118.	• wyjaśnić pojęcia: <i>głoska, litera, ubezdźwięcznienie,</i>	• rozpoznać rodzaje głosek na przykładach	• skorygować błędy w podziale wyrazów	• określić kierunek upodobnienia	

Fonetyka – powtórzenie wiadomości	<i>udźwięcznienie, uproszczenie grupy spółgłoskowej</i> • przedstawić podział głosek • wymienić zasady poprawnego akcentowania w języku polskim	• poprawnie podzielić wyrazy na sylaby • wskazać wyrazy, w których nastąpiło uproszczenie grupy spółgłoskowej • wskazać upodobnienia wewnątrzwyrazowe	• poprawnie zaakcentować wyrazy stanowiące wyjątek od powszechnej reguły	• skorygować błędy w akcentowaniu	
119., 120. Słownictwo – powtórzenie wiadomości	• wyjaśnić pojęcia: <i>wyraz podstawowy, wyraz pochodny, temat słownotwórczy, formant, przedrostek, przyrostek, wrostek, formant zerowy, oboczność, rodzina wyrazów, rdzeń, wyraz pokrewny, oboczność, złożenia, zrosty</i> • wymienić kategorie słownotwórcze	• wyjaśnić znaczenie podanych wyrazów pochodnych • utworzyć przymiotniki od rzeczowników • przyporządkować wyraz pochodny do kategorii słownotwórczej • wskazać wyrazy należące do jednej rodziny	• wskazać w podanych parach wyrazów wyraz podstawowy i wyraz pochodny • wskazać formant w wyrazie pochodnym • podkreślić w rodzinie wyrazów rdzeń i wskazać oboczności • rozpoznać złożenia i zrosty na podanych przykładach	• dokonać analizy słownotwórczej podanych wyrazów • utworzyć wyrazy należące do konkretnych kategorii słownotwórczych • sporządzić wykresy rodziny wyrazów • omówić funkcję łącznika w przymiotnikach złożonych	
121., 122. Podsumowanie wiadomości	• odtworzyć najważniejsze fakty, sądy i opinie • posługiwać się terminami i pojęciami: <i>powieść historyczna, podanie, fonetyka, typy głosek, akcent, upodobnienia, uproszczenia, słownictwo, wyraz</i>	• wykorzystać najważniejsze konteksty	• wyciągnąć wnioski • określić własne stanowisko	• poprawnie zinterpretować wymagany materiał • właściwie uargumentować • uogólnić, podsumować i porównać	• wykorzystywać bogate konteksty • sformułować i rozwiązać problem badawczy

	<i>pochodny, typy formantów, rodzina wyrazów, wyrazy złożone</i>				
123. Dostrzec piękno	• wyjaśnić pojęcie <i>sztuka współczesna</i> • opisać, co przedstawia obraz	• omówić kompozycję obrazu	• odnieść kompozycję obrazu do masowości obecnej we współczesnej kulturze	• podjąć dyskusję na temat współczesnej kultury • wypowiedzieć się na temat specyfiki sztuki współczesnej	• przygotować na podstawie wybranych źródeł prezentację na temat twórczości Warhola
124. Natura okiem poety	• zrelacjonować treść wiersza • określić rodzaj liryki w wierszu Rymkiewicza	• wskazać opisy przejawów wiosny w treści wiersza • wskazać środki stylistyczne	• postawić tezę interpretacyjną • omówić funkcje środków stylistycznych zastosowanych w wierszu • wskazać nawiązania biblijne	• zinterpretować funkcję światła w wierszu • omówić przesłanie wiersza	• stworzyć prezentację na temat ogrodów w różnych czasach i kulturach
125. Zatrzymać piękno	• zreferować treść fragmentu utworu • wskazać, co szkodziło pięknej twarzy Nino • wyjaśnić pojęcie <i>powiastka filozoficzna</i>	• wyjaśnić, dlaczego Nino schował twarz do kuferka • wyjaśnić znaczenie frazeologizmów: <i>stracić twarz, zachować twarz, twarzą w twarz</i>	• omówić pytania zadane przez uczonego Kru • wskazać cechy powiastki filozoficznej	• wyjaśnić symboliczne znaczenie chowania twarzy • omówić przenośne znaczenie powiastki	• zinterpretować powiastkę w kontekście mitu o Narcyzie • podjąć dyskusję na temat pogoni za pięknem cielesnym
126. Piękno pośród brzydoty	• wyjaśnić pojęcia: <i>obóz koncentracyjny, piękno duchowe</i> • zrelacjonować treść fragmentu • określić rodzaj narracji	• wypowiedzieć się na temat narratorki • scharakteryzować Suli	• omówić kontekst historyczny • omówić znaczenie przywoływania tekstów antycznych w obozie koncentracyjnym • wypowiedzieć się na temat decyzji Suli	• zanalizować tekst pod względem przeżywanych przez bohaterów emocji	• podjąć dyskusję na temat istnienia wartości uniwersalnych

127. Piękno zwykłych rzeczy	• zreferować przeczytany wiersz • określić rodzaj liryki • wskazać bohaterów wiersza	• wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego • wskazać środki stylistyczne	• postawić tezę interpretacyjną • omówić funkcję słownictwa i środków stylistycznych dla wymowy wiersza • zinterpretować tytuł wiersza	• zinterpretować znaczenie wiersza • zinterpretować tytuł wiersza • stworzyć własną wypowiedź, wydobywającą piękno codziennego przedmiotu	• omówić sposób uwznioślenia codzienności w wybranym tekście kultury
128. Ukryte piękno	• zrelacjonować treść fragmentu utworu • określić czas i miejsce opisane we fragmencie utworu	• scharakteryzować Myszkę i jej rodzinę • omówić zachowania rodziców zdradzające ich stosunek do dziecka	• wskazać różnice w postawach obojga rodziców względem Myszk • podzielić tekst na części dotyczące najważniejszych problemów	• omówić funkcję bajki o Kopciuszku w tekście • zinterpretować tytuł powieści	• podjąć dyskusję na temat społecznego odbioru ludzi z zespołem Downa • omówić wybrany tekst kultury podejmujący problem społecznego funkcjonowania osób z niepełnosprawnością
129. Sens tworzenia	• zrelacjonować treść wiersza • wskazać adresata lirycznego	• określić relacje pomiędzy podmiotem lirycznym a adresatem lirycznym • wskazać środki stylistyczne w wierszu	• postawić tezę interpretacyjną • omówić funkcję środków stylistycznych w wierszu	• zinterpretować puentę utworu • zinterpretować wymowę utworu	• zanalizować obraz Johna Williama Waterhouse'a
130., 131. Życiorys, CV	• wyjaśnić pojęcia: <i>życiorys</i>, <i>CV</i> (<i>Curriculum vitae</i>) • wymienić elementy, z których składają się życiorys i CV	• zgromadzić informacje, które powinny się znaleźć w życiorysie i CV	• uporządkować informacje niezbędne do sporządzenia życiorysu i CV • skorygować błędy w podanych życiorysie i CV	• na podstawie życiorysu zredagować oficjalne CV	
132., 133. List motywacyjny	• wyjaśnić pojęcie <i>list motywacyjny</i>	• zgromadzić informacje do listu motywacyjnego,	• uporządkować informacje potrzebne do listu motywacyjnego	• ocenić rzetelność i wiarygodność podanych listów motywacyjnych	

	wymienić elementy, z których składa się list motywacyjny	który będzie odpowiedzią na podane ogłoszenia		zredagować list motywacyjny	
134. Fotografia	- przedstawić najważniejsze wydarzenia z historii fotografii - wymienić rodzaje fotografii	wskazać przykłady fotografii należących do danych kategorii	- ocenić wybraną fotografię według podanych kryteriów - wypowiedzieć się na temat roli światła w fotografii	- zanalizować wybraną fotografię - omówić fotografię Charlesa Ebbeta	zanalizować wybraną fotografię artystyczną
135., 136. O imionach i nazwiskach	- wymienić obrzędy nadawania imion - wymienić języki, z których wywodzą się imiona - zrelacjonować historię nadawania nazwisk - zrelacjonować zasady odmiany nazwisk żeńskich i nazwisk małżeństw	- wytłumaczyć znaczenie podanych imion słowiańskich - użyć imion w wołaczu - poprawnie odmienić nazwiska	- zanalizować swoje imię z uwzględnieniem podanych kryteriów - zanalizować różne nazwiska pod kątem ich pochodzenia	wypowiedzieć się na temat mody na konkretne imiona	wyjaśnić znaczenie imion biblijnych
137. O nazwach miejscowości	- wymienić rodzaje nazw miejscowości - zreferować zasadę zapisu dwuczłonowych nazw miejscowych	właściwie odmienić nazwy miejscowości	wyjaśnić pochodzenie podanych nazw miejscowości	utworzyć nazwy mieszkanki i mieszkańca danego miasta	
138. i 139. Najczęstsze błędy językowe	- przedstawić podział błędów językowych - poprawnie odczytać podane wyrazy	- poprawnie odmienić podane słowa - właściwie sformułować związki frazeologiczne - w podanych przykładach wskazać sylaby akcentowane	- skorygować błędy w podanych tekstach - odnaleźć w zdaniach błędnie użyte wyrazy - odnaleźć błędy stylistyczne w tekście i skorygować je	wskazać pleonazmy w podanych wyrażeniach	

140., 141 Podsumowanie wiadomości	• odtworzyć najważniejsze fakty, sądy i opinie • posłużyć się terminami i pojęciami: <i>życiorys, CV, list motywacyjny, nazwy miejscowe, typy błędów językowych</i>	• wykorzystać najważniejsze konteksty	• wyciągnąć wnioski • określić własne stanowisko	• poprawnie zinterpretować wymagany materiał • właściwie uargumentować • uogólnić, podsumować i porównać	• wykorzystać bogate konteksty • sformułować i rozwiązać problem badawczy
--	--	---	---	--	--

Ocenę niedostateczną śródroczną/roczną otrzymuje uczeń, który nie opanował niezbędnych wiadomości i umiejętności określonych wymaganiami na ocenę dopuszczającą.

Matematyka

rok szkolny 2021/2022

Wymagania na poszczególne oceny w klasie 8.

nauczyciel:

Andżelika Najda

Wanda Matusiak

Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z **matematyki** w klasie **ósmej** wynikające z realizowanego programu nauczania

Tytuł programu **Matematyka z plusem. Program nauczania matematyki w klasach 4–8 w szkole podstawowej**

Autor programu **M. Jucewicz, M. Karpiński, J. Lech**

DZIAŁ	WYMAGANIA NA OCENĘ DOPUSZCZAJĄCĄ	WYMAGANIA NA OCENĘ DOSTATECZNĄ	WYMAGANIA NA OCENĘ DOBRĄ	WYMAGANIA NA OCENĘ BARDZO DOBRĄ	WYMAGANIA NA OCENĘ CELUJĄCĄ
LICZBY I DZIAŁANIA	• zna znaki używane do zapisu liczb w systemie rzymskim, umie zapisać i odczytać liczby naturalne dodatnie w systemie rzymskim (w zakresie do 3000), • zna cechy podzielności przez 2, 3, 4, 5, 9, 10, 100 , • zna pojęcie dzielnika liczby naturalnej, • zna pojęcie wielokrotności liczby naturalnej, • rozpoznaje liczby podzielne przez 2, 3,	• zna zasady zapisu liczb w systemie rzymskim, • umie zapisać i odczytać liczby naturalne dodatnie w systemie rzymskim (w zakresie do 3000), • rozkłada liczby na czynniki pierwsze, • znajduje NWD i NWW dwóch liczb naturalnych, • oblicza dzielną (lub dzielnik), mając dane iloraz, dzielnik (lub dzielną) oraz resztę z dzielenia, • umie podać	• znajduje resztę z dzielenia sumy, różnicy, iloczynu liczb • znajduje NWD i NWW liczb naturalnych przedstawionych w postaci iloczynu potęg liczb pierwszych • umie rozwiązać nietypowe zadania tekstowe związane z dzieleniem z resztą • umie zapisać i odczytać w systemie rzymskim liczby większe od 4000 • umie oszacować wartość wyrażenia zawierającego	• umie zapisać i odczytać w systemie rzymskim liczby większe od 4000 • znajduje resztę z dzielenia sumy, różnicy, iloczynu liczb • znajduje NWD i NWW liczb naturalnych przedstawionych w postaci iloczynu potęg liczb pierwszych • umie rozwiązać nietypowe zadania tekstowe związane z dzieleniem z resztą • umie porównywać i porządkować liczby przedstawione w różny	• umie rozwiązać nietypowe zadania tekstowe związane z dzieleniem z resztą

	4, 5, 9, 10, 100, • rozpoznaje liczby pierwsze i liczby złożone, • rozkłada liczby na czynniki pierwsze, • znajduje NWD i NWW dwóch liczb naturalnych, • zna pojęcia: liczby naturalnej, liczby całkowitej, liczby wymiernej, • zna pojęcia: liczby przeciwnej do danej oraz odwrotności danej liczby, • umie podać liczbę przeciwną do danej oraz odwrotność danej liczby, • umie podać rozwinięcie dziesiętne ułamka zwykłego, • umie odczytać współrzędną punktu na osi liczbowej oraz zaznaczyć liczbę na osi liczbowej, • zna pojęcie potęgi o	odwrotność danej liczby, • umie podać rozwinięcie dziesiętne ułamka zwykłego, • umie odczytać współrzędną punktu na osi liczbowej oraz zaznaczyć liczbę na osi liczbowej, • rozumie potrzebę stosowania notacji wykładniczej w praktyce, • umie zapisać liczbę w notacji wykładniczej, • umie oszacować wartość wyrażenia zawierającego pierwiastki, • umie porządkować liczby przedstawione w różny sposób, • zna zasadę zamiany jednostek, • umie zamieniać jednostki, • umie wykonać działania łączne na liczbach, • umie rozwiązać zadania	pierwiastki • umie odczytać współrzędne punktów na osi liczbowej i zaznaczyć liczbę na osi liczbowej • umie porównywać i porządkować liczby przedstawione w różny sposób • umie zapisać liczbę w notacji wykładniczej • umie oszacować wynik działania • umie wykonać działania łączne na liczbach • umie porównać liczby przedstawione na różne sposoby • umie rozwiązać zadania tekstowe dotyczące różnych sposobów zapisywania liczb • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z działaniami na liczbach • umie oszacować wartość wyrażenia zawierającego pierwiastki	sposób • umie wykonać działania łączne na liczbach • umie porównać liczby przedstawione na różne sposoby • umie rozwiązać zadania tekstowe dotyczące różnych sposobów zapisywania liczb • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z działaniami na liczbach	
--	--	--	--	--	--

	wykładniku: naturalnym, • zna pojęcie pierwiastka arytmetycznego II stopnia z liczby nieujemnej i III stopnia z dowolnej liczby, • zna pojęcie notacji wykładniczej, • umie obliczyć potęgę o wykładniku: naturalnym, • umie obliczyć pierwiastek arytmetyczny II i III stopnia z liczb, które są odpowiednio kwadratami lub sześćcianami liczb wymiernych, • umie porównywać oraz porządkować liczby przedstawione w różny sposób, • zna algorytmy działań na ułamkach, • zna reguły dotyczące kolejności	tekstowe związane z działaniami na liczbach, • umie oszacować wynik działania, • umie zaokrąglić liczby do podanego rzędu, umie zapisać w postaci jednej potęgi iloczyny i ilorazy potęg o takich samych podstawach, • umie zapisać w postaci jednej potęgi iloczyny i ilorazy potęg o takich samych wykładnikach, • umie zapisać w postaci jednej potęgi potęgę potęgi o wykładniku naturalnym, • stosuje w obliczeniach notację wykładniczą, • umie wyłączyć czynnik przed znak pierwiastka, • umie włączyć czynnik pod znak pierwiastka, • umie oszacować wartość wyrażenia zawierającego pierwiastki, • umie obliczyć wartość wyrażenia	• umie obliczyć wartość wyrażenia zawierającego pierwiastki i potęgi • umie oszacować wartość wyrażenia zawierającego pierwiastki • umie wyłączyć czynnik przed znak pierwiastka • umie włączyć czynnik pod znak pierwiastka • umie usunąć niewymierność z mianownika, korzystając, z własności pierwiastków		
--	---	--	--	--	--

	wykonywania działań, • umie zamieniać jednostki, • umie wykonać działania łączne na liczbach, • umie oszacować wynik działania, • umie zaokrąglić liczby do podanego rzędu, • zna własności działań na potęgach i pierwiastkach, • umie zapisać w postaci jednej potęgi iloczyny i ilorazy potęg o takich samych podstawach, • umie zapisać w postaci jednej potęgi iloczyny i ilorazy potęg o takich samych wykładnikach, • umie zapisać w postaci jednej potęgi potęgę potęgi o wykładniku naturalnym,	zawierającego pierwiastki i potęgi			
WYRAZENIA	• zna pojęcia:	• umie redukować	• umie opisać za pomocą	• umie obliczyć wartość	• umie stosować

ALGEBRAICZNE I RÓWNANIA	wyrażenie algebraiczne, jednomian, suma algebraiczna, wyrazy podobne, • zna zasadę przeprowadzania redukcji wyrazów podobnych, • umie budować proste wyrażenia algebraiczne, • umie redukować wyrazy podobne w sumie algebraicznej, • umie dodawać i odejmować sumy algebraiczne, • umie mnożyć jednomiany, sumę algebraiczną przez jednomian (K) oraz sumy algebraiczne, • umie obliczyć wartość liczbową wyrażenia bez jego przekształcania, • umie przekształcać wyrażenia algebraiczne,	wyrazy podobne w sumie algebraicznej, • umie dodawać i odejmować sumy algebraiczne, • umie mnożyć sumy algebraiczne, • umie obliczyć wartość liczbową wyrażenia bez jego przekształcania i po przekształceniu do postaci dogodnej do obliczeń, • umie przekształcać wyrażenia algebraiczne, • umie opisywać zadania tekstowe za pomocą wyrażen algebraicznych, • umie rozwiązać równanie, • umie rozpoznać równanie sprzeczne lub tożsamościowe, • umie przekształcić wzór, • umie opisać za pomocą równania	równania zadanie osadzone w kontekście praktycznym, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z zastosowaniem równań, • umie wyrazić treść zadania za pomocą proporcji , • umie ułożyć odpowiednią proporcję, • umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z wielkościami wprost proporcjonalnymi,	liczbową wyrażenia po przekształceniu do postaci dogodnej do obliczeń, • umie przekształcać wyrażenia algebraiczne, • umie opisywać zadania tekstowe za pomocą wyrażen algebraicznych, • umie stosować przekształcenia wyrażen algebraicznych w zadaniach tekstowych, • umie rozwiązać równanie, • umie przekształcić wzór, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z zastosowaniem równań, • umie rozwiązać równanie, korzystając z proporcji, • umie wyrazić treść zadania za pomocą proporcji,	przekształcenia wyrażen algebraicznych w zadaniach tekstowych, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z zastosowaniem równań, • umie wyrazić treść zadania za pomocą proporcji, • umie rozwiązać zadania tekstowe za pomocą proporcji, • umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z wielkościami wprost proporcjonalnymi
--------------------------------	--	---	---	--	--

	• zna pojęcie równania, • zna metodę równań równoważnych, • rozumie pojęcie rozwiązywania równania, • potrafi sprawdzić, czy dana liczba jest rozwiązaniem równania, • umie rozwiązać równanie,	zadanie osadzone w kontekście praktycznym, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z zastosowaniem równań, • zna pojęcie proporcji i jej własności, • umie rozwiązywać równania zapisane w postaci proporcji, • umie wyrazić treść zadania za pomocą proporcji, • rozumie pojęcie proporcjonalności prostej, • umie rozpoznawać wielkości wprost proporcjonalne, • umie ułożyć odpowiednią proporcję, • umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z wielkościami wprost proporcjonalnymi		• umie rozwiązać zadania tekstowe za pomocą proporcji, • umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z wielkościami wprost proporcjonalnymi	
--	---	--	--	---	--

FIGURY NA PŁASZCZYŹNIE	• zna pojęcie trójkąta, • wie, ile wynosi suma miar kątów wewnętrznych trójkąta i czworokąta, • zna wzór na pole dowolnego trójkąta, • zna definicję prostokąta, kwadratu, trapezu, równoległoboku i rombu, • zna wzory na obliczanie pól powierzchni czworokątów, • zna własności czworokątów, • umie obliczyć miarę trzeciego kąta trójkąta, mając dane dwa pozostałe, • umie obliczyć pole trójkąta o danej podstawie i wysokości, • umie obliczyć pole i obwód czworokąta, • umie wyznaczyć kąty trójkąta i czworokąta	• zna warunek istnienia trójkąta, • zna cechy przystawania trójkątów, • rozumie zasadę klasyfikacji trójkątów i czworokątów, • umie sprawdzić, czy z odcinków o danych długościach można zbudować trójkąt, • umie rozpoznać trójkąty przystające, • umie obliczyć pole i obwód czworokąta, • umie obliczyć pole wielokąta, • umie wyznaczyć kąty trójkąta i czworokąta na podstawie danych z rysunku, • umie obliczyć wysokość (bok) równoległoboku lub trójkąta, mając dane jego pole oraz bok (wysokość), • umie obliczyć długości przyprostokątnych na	• umie rozwiązać zadania tekstowe, w którym stosuje twierdzenie Pitagorasa, • umie wyznaczyć środek odcinka, • umie podać argumenty uzasadniające tezę, • umie przedstawić zarys, szkic dowodu, • umie przeprowadzić prosty dowód, • umie wyznaczyć kąty trójkąta na podstawie danych z rysunku, • umie obliczyć długość odcinka w układzie współrzędnych, • umie uzasadnić przystawanie trójkątów, • umie obliczyć pole czworokąta, • umie obliczyć pole wielokąta, • umie wyznaczyć kąty czworokąta na podstawie danych z rysunku, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z	• umie wyznaczyć kąty trójkąta na podstawie danych z rysunku, • umie uzasadnić przystawanie trójkątów, • umie sprawdzić współliniowość trzech punktów, • umie wyznaczyć kąty czworokąta na podstawie danych z rysunku, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z wielokątami, • umie konstruować odcinek o długości wyrażonej liczbą niewymierną, • umie konstruować kwadraty o polu równym sumie lub różnicy pól danych kwadratów, • umie stosować twierdzenie Pitagorasa w zadaniach o	• umie rozwiązać zadania tekstowe związane z wielokątami, • umie uzasadnić twierdzenie Pitagorasa, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z przekątną kwadratu lub wysokością trójkąta równobocznego, • umie rozwiązać zadania tekstowe wykorzystujące zależności między bokami i kątami trójkąta o kątach 90°, 45°, 45° oraz 90°, 30°, 60°
--------------------------------------	---	--	--	--	--

	na podstawie danych z rysunku, • zna twierdzenie Pitagorasa, • rozumie potrzebę stosowania twierdzenia Pitagorasa, • umie obliczyć długość przeciwprostokątnej na podstawie twierdzenia Pitagorasa, • umie wskazać trójkąt prostokątny w innej figurze, • umie stosować twierdzenie Pitagorasa w prostych zadaniach o trójkątach, prostokątach, trapezach, rombach, • zna wzór na obliczanie długości przekątnej kwadratu, • zna wzór na obliczanie wysokości trójkąta	podstawie twierdzenia Pitagorasa, • umie stosować tw. Pitagorasa w prostych zadaniach o trójkątach, prostokątach, trapezach, rombach, • zna wzór na obliczanie pola trójkąta równobocznego, • umie wyprowadzić wzór na obliczanie długości przekątnej kwadratu, • umie obliczyć długość przekątnej kwadratu, znając długość jego boku, • umie obliczyć wysokość lub pole trójkąta równobocznego, znając długość jego boku, • umie obliczyć długość boku lub pole kwadratu, znając długość jego przekątnej,	wielokątami, • rozumie konstrukcję odcinka o długości wyrażonej liczbą niewymierną, • umie konstruować odcinek o długości wyrażonej liczbą niewymierną, • umie konstruować kwadraty o polu równym sumie lub różnicy pól danych kwadratów, • umie stosować twierdzenie Pitagorasa w zadaniach o trójkątach, prostokątach, trapezach, rombach, • umie stosować twierdzenie Pitagorasa w zadaniach tekstowych, • umie wyprowadzić wzór na obliczanie wysokości trójkąta równobocznego, • umie obliczyć długość boku lub pole	trójkątach, prostokątach, trapezach, rombach, • umie stosować twierdzenie Pitagorasa w zadaniach tekstowych, • umie obliczyć długość boku lub pole trójkąta równobocznego, znając jego wysokość, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z przekątną kwadratu lub wysokością trójkąta równobocznego, • umie rozwiązać trójkąt prostokątny o kątach 90°, 45°, 45° oraz 90°, 30°, 60° • umie rozwiązać zadania tekstowe wykorzystujące zależności między bokami i kątami trójkąta o kątach 90°, 45°, 45° oraz 90°, 30°, 60° • umie sprawdzić, czy	
--	---	--	--	--	--

	równobocznego, • umie obliczyć długość przekątnej kwadratu, znając długość jego boku, • umie wskazać trójkąt prostokątny o kątach 90°, 45°, 45° oraz 90°, 30°, 60°, • umie odczytać odległość między dwoma punktami o równych odciętych lub rzędnych, • zna podstawowe własności figur geometrycznych.	• umie rozwiązać zadania tekstowe związane z przekątną kwadratu lub wysokością trójkąta równobocznego, • zna zależności między bokami i kątami trójkąta o kątach 90°, 45°, 45° oraz 90°, 30°, 60°, • umie wskazać trójkąt prostokątny o kątach 90°, 45°, 45° oraz 90°, 30°, 60°, • umie rozwiązać trójkąt prostokątny o kątach 90°, 45°, 45° oraz 90°, 30°, 60°, • umie wyznaczyć odległość między dwoma punktami, których współrzędne wyrażone są liczbami całkowitymi, • umie wyznaczyć środek odcinka, • umie wykonać rysunek ilustrujący zadanie, • umie wprowadzić na	kwadratu, znając długość jego przekątnej, • umie obliczyć długość boku lub pole trójkąta równobocznego, znając jego wysokość, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z przekątną kwadratu lub wysokością trójkąta równobocznego, • umie rozwiązać trójkąt prostokątny o kątach 90°, 45°, 45° oraz 90°, 30°, 60° • umie rozwiązać zadania tekstowe wykorzystujące zależności między bokami i kątami trójkąta o kątach 90°, 45°, 45° oraz 90°, 30°, 60° • umie obliczyć długości boków wielokąta leżącego w układzie współrzędnych, • umie sprawdzić, czy punkty leżą na okręgu	punkty leżą na okręgu lub w kole umieszczonym w układzie współrzędnych, • umie rozwiązać zadania tekstowe wykorzystujące obliczanie długości odcinków w układzie współrzędnych, • umie zapisać dowód, używając matematycznych symboli, • umie przeprowadzić dowód	
--	--	---	---	--	--

		rysunku dodatkowe oznaczenia, • umie dostrzegać zależności pomiędzy dowodzonymi zagadnieniami a poznaną teorią, • umie podać argumenty uzasadniające tezę, • umie przedstawić zarys, szkic dowodu, • umie przeprowadzić prosty dowód,	lub w kole umieszczonym w układzie współrzędnych, • umie rozwiązać zadania tekstowe wykorzystujące obliczanie długości odcinków w układzie współrzędnych, • umie zapisać dowód, używając matematycznych symboli, • umie przeprowadzić dowód.		
ZASTOSOWANIE MATEMATYKI	• zna pojęcie procentu, • rozumie potrzebę stosowania procentów w życiu codziennym, • umie zamienić procent na ułamek i odwrotnie, • umie obliczyć procent danej liczby, • umie odczytać dane z diagramu procentowego,	• umie zamienić procent na ułamek i odwrotnie, • umie obliczyć procent danej liczby, umie odczytać dane z diagramu procentowego, • umie obliczyć liczbę na podstawie danego jej procentu, • umie obliczyć, jakim procentem jednej liczby jest druga liczba,	• umie rozwiązać zadania związane z procentami w kontekście praktycznym, • umie wykonać obliczenia w różnych sytuacjach praktycznych, operuje procentami, • umie ułożyć proporcję odpowiednią do warunków zadania, • umie rozwiązać proste zadania związane	• umie rozwiązać zadania związane ze stężeniami procentowymi, • umie rozwiązać zadania związane z procentami, • umie obliczyć liczbę na podstawie jej procentowego wzrostu (obniżki), • umie obliczyć stan konta po kilku latach,	• umie rozwiązać zadania związane z procentami, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z oprocentowaniem, • umie interpretować informacje odczytane z różnych diagramów, • umie wykorzystać informacje w praktyce, • umie obliczyć prawdopodobieństwo zdarzenia,

	• zna pojęcia oprocentowania i odsetek, • rozumie pojęcie oprocentowania, • umie obliczyć stan konta po roku czasu, znając oprocentowanie, • zna i rozumie pojęcie podatku, • zna pojęcia: cena netto, cena brutto, • rozumie pojęcie podatku VAT, • umie obliczyć wartość podatku VAT oraz cenę brutto dla danej stawki VAT, • umie obliczyć podatek od wynagrodzenia, • zna pojęcie diagramu, • rozumie pojęcie diagramu, • umie odczytać informacje przedstawione na diagramie, • umie interpretować informacje odczytane	• umie rozwiązać zadania związane z procentami, • zna pojęcie punktu procentowego, • zna pojęcie inflacji, • umie obliczyć liczbę większą lub mniejszą o dany procent, • umie obliczyć, o ile procent wzrosła lub zmniejszyła się liczba, • umie obliczyć liczbę na podstawie jej procentowego wzrostu (obniżki), • umie obliczyć stan konta po dwóch latach, • umie obliczyć oprocentowanie, znając otrzymaną po roku kwotę i odsetki, • umie porównać lokaty bankowe, • umie rozwiązać zadania związane z procentami w kontekście praktycznym, • umie wykonać obliczenia w różnych sytuacjach	- z podziałem proporcjonalnym, • umie odczytać i porównać informacje z kilku wykresów narysowanych w jednym układzie współrzędnych, • umie interpretować informacje z kilku wykresów narysowanych w jednym układzie współrzędnych, • umie obliczyć liczbę na podstawie danego jej procentu, • umie obliczyć, jakim procentem jednej liczby jest druga liczba, • umie rozwiązać zadania związane ze stężeniami procentowymi, • zna pojęcie promila, • umie obliczyć promil danej liczby, • umie rozwiązać zadania związane z procentami,	• umie porównać lokaty bankowe, • umie wykonać obliczenia w różnych sytuacjach praktycznych, operuje procentami, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z oprocentowaniem, • umie wykonać obliczenia w różnych sytuacjach praktycznych, operuje procentami, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z obliczaniem różnych podatków, • umie podzielić daną wielkość na kilka części w zadanym stosunku, • umie rozwiązać zadania związane z podziałem proporcjonalnym w kontekście praktycznym, • umie obliczyć wielkość,	• umie interpretować informacje odczytane z wykresu
--	---	---	---	--	---

	z diagramu, • umie wykorzystać informacje w praktyce, • zna pojęcie podziału proporcjonalnego, • zna pojęcie zdarzenia losowego, • zna wzór na obliczanie prawdopodobieństwa, • umie określić zdarzenia losowe w doświadczeniu, • rozumie wykres jako sposób prezentacji informacji, • umie odczytać informacje z wykresu,	praktycznych, operuje procentami, • rozumie pojęcie podatku VAT, • umie obliczyć wartość podatku VAT oraz cenę brutto dla danej stawki VAT, • umie obliczyć podatek od wynagrodzenia, • umie obliczyć cenę netto, znając cenę brutto oraz VAT, • umie analizować informacje odczytane z diagramu, • umie przetwarzać informacje odczytane z diagramu, • umie interpretować informacje odczytane z diagramu, • umie wykorzystać informacje w praktyce , • umie podzielić daną wielkość na dwie części w zadanym stosunku, • umie ułożyć proporcję odpowiednią do warunków zadania,	• umie obliczyć liczbę na podstawie jej procentowego wzrostu (obniżki), • umie obliczyć stan konta po kilku latach, • umie porównać lokaty bankowe, • umie wykonać obliczenia w różnych sytuacjach praktycznych, operuje procentami, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z oprocentowaniem, • umie wykonać obliczenia w różnych sytuacjach praktycznych, operuje procentami, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z obliczaniem różnych podatków, • umie porównać informacje odczytane z różnych diagramów, • umie analizować informacje odczytane z różnych diagramów,	znając jej część oraz stosunek, w jakim ją podzielono, • umie obliczyć prawdopodobieństwo zdarzenia, • umie interpretować informacje odczytane z wykresu, • umie interpretować informacje z kilku wykresów narysowanych, • w jednym lub kilku układach współrzędnych,	
--	---	---	--	---	--

		•umie rozwiązać proste zadania związane z podziałem proporcjonalnym, •umie określić zdarzenia losowe w doświadczeniu, •umie obliczyć prawdopodobieństwo zdarzenia, •umie interpretować informacje odczytane z wykresu, •umie odczytać i porównać informacje z kilku wykresów narysowanych w jednym układzie współrzędnych, •umie interpretować informacje z kilku wykresów narysowanych w jednym układzie współrzędnych, •	• umie przetwarzać informacje odczytane z różnych diagramów, • umie interpretować informacje odczytane z różnych diagramów, • umie wykorzystać informacje w praktyce, • umie podzielić daną wielkość na kilka części w zadanym stosunku, • umie rozwiązać zadania związane z podziałem proporcjonalnym w kontekście praktycznym, • umie obliczyć wielkość, znając jej część oraz stosunek, w jakim ją podzielono, • zna pojęcie prawdopodobieństwa zdarzenia losowego, • umie określić zdarzenia losowe w doświadczeniu, • umie obliczyć prawdopodobieństwo		
--	--	--	---	--	--

			zdarzenia • umie interpretować informacje odczytane z wykresu • umie interpretować informacje z kilku wykresów narysowanych • w jednym lub kilku układach współrzędnych,		
GRANIASTOSŁUPY I OSTROSŁUPY	• zna pojęcia prostopadłościanu i sześciianu oraz ich budowę, • zna pojęcia graniastosłupa prostego i prawidłowego oraz ich budowę, • zna wzory na obliczanie pola powierzchni i objętości graniastosłupa, • zna jednostki pola i objętości, • rozumie sposób tworzenia nazw	• zna pojęcie graniastosłupa pochyłego, • umie obliczyć pole powierzchni i objętość narysowanych graniastosłupów, • umie obliczyć pole powierzchni i objętość graniastosłupa na podstawie narysowanej jego siatki, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z objętością i polem powierzchni graniastosłupa, • zna nazwy odcinków w	• umie obliczyć pole powierzchni i objętość graniastosłupa, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z objętością i polem powierzchni graniastosłupa, • umie obliczyć długość odcinka w graniastosłupie, korzystając z twierdzenia Pitagorasa, • umie obliczyć długość odcinka w graniastosłupie, korzystając z własności trójkątów	• umie obliczyć pole powierzchni i objętość graniastosłupa, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z objętością i polem powierzchni graniastosłupa, • umie obliczyć długość odcinka w graniastosłupie, korzystając z twierdzenia Pitagorasa, • umie obliczyć długość odcinka w graniastosłupie, korzystając z własności	• umie rozwiązać zadania tekstowe związane z objętością i polem powierzchni graniastosłupa, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z polem powierzchni ostrosłupa, • umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z objętością ostrosłupa, • umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z objętością ostrosłupa i

	graniastosłupów, • umie obliczyć pole powierzchni i objętość graniastosłupa, • umie wskazać na modelu przekątną ściany bocznej, przekątną podstawy oraz przekątną graniastosłupa, • zna pojęcie ostrosłupa, • zna pojęcie ostrosłupa prawidłowego, • zna pojęcia czworościanu i czworościanu foremego, • zna budowę ostrosłupa, • rozumie sposób tworzenia nazw ostrosłupów, • zna pojęcie wysokości ostrosłupa, • umie określić liczbę wierzchołków, krawędzi i ścian ostrosłupa, • umie rysować	graniastosłupie, • umie wskazać na modelu przekątną ściany bocznej, przekątną podstawy oraz przekątną graniastosłupa, • umie rysować w rzucie równoległym graniastosłupa prostego przekątne jego ścian oraz przekątne bryły, • umie obliczyć długość odcinka w graniastosłupie, korzystając z twierdzenia Pitagorasa, • umie określić liczbę wierzchołków, krawędzi i ścian ostrosłupa, • umie rysować ostrosłup w rzucie równoległym, • umie obliczyć sumę długości krawędzi ostrosłupa, • rozumie sposób obliczania pola powierzchni, jako pola siatki, • umie kreślić siatkę	prostokątnych o kątach 90°, 45°, 45° oraz 90°, 30°, 60° • umie obliczyć sumę długości krawędzi ostrosłupa, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z sumą długości krawędzi, • umie kreślić siatki ostrosłupów, • umie rozpoznać siatkę ostrosłupa, • umie obliczyć pole powierzchni ostrosłupa, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z polem powierzchni ostrosłupa, • umie obliczyć objętość ostrosłupa, • umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z objętością ostrosłupa, • umie stosować twierdzenie Pitagorasa do wyznaczania długości odcinków, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z	trójkątów prostokątnych o kątach 90°, 45°, 45° oraz 90°, 30°, 60° • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z sumą długości krawędzi, • umie rozpoznać siatkę ostrosłupa, • umie obliczyć pole powierzchni ostrosłupa, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z polem powierzchni ostrosłupa, • umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z objętością ostrosłupa, • umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z objętością ostrosłupa i graniastosłupa, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z długością	graniastosłupa, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z długością odcinków, polem powierzchni i objętością ostrosłupa oraz graniastosłupa
--	---	---	---	---	---

	ostrosłup w rzucie równoległym, • zna pojęcie siatki ostrosłupa, • zna pojęcie pola powierzchni ostrosłupa, • zna wzór na obliczanie pola powierzchni ostrosłupa, • rozumie pojęcie pola figury, • rozumie zasadę kreślenia siatki, • umie kreślić siatkę ostrosłupa prawidłowego, • umie rozpoznać siatkę ostrosłupa, • umie obliczyć pole ostrosłupa prawidłowego, • zna wzór na obliczanie objętości ostrosłupa, • rozumie pojęcie objętości figury, • umie obliczyć objętość ostrosłupa,	ostrosłupa prawidłowego, • umie rozpoznać siatkę ostrosłupa, • umie obliczyć pole ostrosłupa prawidłowego, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z polem powierzchni ostrosłupa, • umie obliczyć objętość ostrosłupa, • umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z objętością ostrosłupa, • umie wskazać trójkąt prostokątny, w którym występuje dany lub szukany odcinek, • umie stosować twierdzenie Pitagorasa do wyznaczania długości odcinków, • umie obliczyć szukany odcinek, stosując twierdzenie Pitagorasa	długością odcinków, polem powierzchni i objętością ostrosłupa oraz graniastoslupa	odcinków, polem powierzchni i objętością ostrosłupa oraz graniastoslupa	
--	---	---	--	--	--

	• zna pojęcie wysokości ściany bocznej, • umie wskazać trójkąt prostokątny, w którym występuje dany lub szukany odcinek,				
SYMETRIE	• zna pojęcie punktów symetrycznych względem prostej, • umie rozpoznawać figury symetryczne względem prostej, • umie wykreślić punkt symetryczny do danego, • umie rysować figury w symetrii osiowej, gdy figura i oś nie mają punktów wspólnych • zna pojęcie osi symetrii figury, • umie podać przykłady figur, które mają oś symetrii, • zna pojęcie symetralnej odcinka,	• umie określić własności punktów symetrycznych, • umie rysować figury w symetrii osiowej, gdy figura i oś mają punkty wspólne, • rozumie pojęcie figury osiowosymetrycznej, • rozumie pojęcie symetralnej odcinka i jej własności, • umie narysować oś symetrii figury, • umie uzupełnić figurę do figury osiowosymetrycznej, mając dane: oś symetrii oraz część figury • zna pojęcie dwusiecznej kąta i jej	• umie wykreślić oś symetrii, względem, której figury są symetryczne, • stosuje własności punktów symetrycznych w zadaniach, • umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z symetrią względem prostej, • umie wskazać wszystkie osie symetrii figury, • umie rysować figury posiadające więcej niż jedną oś symetrii, • umie uzupełnić figurę, tak by była osiowosymetryczna,	• stosuje własności punktów symetrycznych w zadaniach, • umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z symetrią względem prostej, • umie rysować figury posiadające więcej niż jedną oś symetrii, • umie uzupełnić figurę, tak by była osiowosymetryczna, • wykorzystuje własności symetralnej odcinka w zadaniach, • wykorzystuje własności dwusiecznej kąta w zadaniach, • umie konstruować kąty	• stosuje własności punktów symetrycznych w zadaniach, • umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z symetrią względem prostej, • umie rysować figury posiadające więcej niż jedną oś symetrii, • wykorzystuje własności symetralnej odcinka w zadaniach, • wykorzystuje własności dwusiecznej kąta w zadaniach, • stosuje własności punktów symetrycznych w zadaniach,

	• umie konstruować symetralną odcinka, • umie konstrukcyjnie znajdować środek odcinka, • zna pojęcie dwusiecznej kąta i jej własności, • rozumie pojęcie dwusiecznej kąta i jej własności, • umie konstruować dwusieczną kąta, • zna pojęcie punktów symetrycznych względem punktu, • umie rozpoznawać figury symetryczne względem punktu, • umie wykreślić punkt symetryczny do danego, • umie rysować figury w symetrii środkowej, gdy środek symetrii nie należy do figury,	własności, • rozumie pojęcie dwusiecznej kąta i jej własności, • umie rysować figury w symetrii środkowej, gdy środek symetrii należy do figury, • umie wykreślić środek symetrii, względem, którego punkty są symetryczne, • umie podać własności punktów symetrycznych, • zna pojęcie środka symetrii figury, • umie podać przykłady figur, które mają środek symetrii, • umie rysować figury posiadające środek symetrii, • umie wskazać środek symetrii figury, • umie wyznaczyć środek symetrii odcinka,	• umie dzielić odcinek na 2^n równych części, • umie dzielić kąt na $2n$ równych części, • umie konstruować kąty o miarach 15°, 30°, 60°, 90°, 45° oraz $22,5^\circ$ • umie wykreślić środek symetrii, względem, którego figury są symetryczne, • stosuje własności punktów symetrycznych w zadaniach, • umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z symetrią względem punktu, • umie rysować figury posiadające więcej niż jeden środek symetrii, • umie podawać przykłady figur będących jednocześnie osiowo- i środkowosymetrycznym i lub mających jedną z	o miarach 15°, 30°, 60°, 90°, 45° oraz $22,5^\circ$ • stosuje własności punktów symetrycznych w zadaniach, • umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z symetrią względem punktu, • stosuje własności figur środkowosymetrycznych w zadaniach	• umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z symetrią względem punktu, • stosuje własności figur środkowosymetrycznych w zadaniach
--	--	--	--	---	---

			tych cech, • stosuje własności figur środkowosymetrycznych w zadaniach,		
KOŁA I OKRĘGI	• zna pojęcie okręgów rozłącznych, przecinających się i stycznych, • zna wzór na obliczanie długości okręgu, • zna liczbę π, • umie obliczyć długość okręgu, znając jego promień lub średnicę, • zna wzór na obliczanie pola koła, • umie obliczyć pole koła, znając jego promień lub średnicę, • umie obliczyć pole pierścienia kołowego, znając promienie lub średnice kół ograniczających pierścienia,	• umie rozpoznać wzajemne położenie prostej i okręgu, • zna pojęcie stycznej do okręgu, • umie rozpoznać styczną do okręgu, • wie, że styczna do okręgu jest prostopadła do promienia poprowadzonego do punktu styczności, • umie konstruować styczną do okręgu, przechodzącą przez dany punkt na okręgu, • umie rozwiązać zadania konstrukcyjne i rachunkowe związane ze styczną do okręgu, • umie określić wzajemne położenie dwóch okręgów, znając	• zna twierdzenie o równości długości odcinków na ramionach kąta wyznaczonych przez wierzchołek kąta i punkty styczności, • umie konstruować okrąg styczny do prostej w danym punkcie, • umie rozwiązać zadania konstrukcyjne i rachunkowe związane ze styczną do okręgu, • umie określić wzajemne położenie dwóch okręgów, znając ich promienie i odległość między ich środkami, • umie obliczyć odległość między środkami okręgów, znając ich promienie i	• umie rozwiązać zadania konstrukcyjne i rachunkowe związane ze styczną do okręgu, • umie obliczyć odległość między środkami okręgów, znając ich promienie i położenie, • umie rozwiązać zadania związane z okręgami w układzie współrzędnych, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane ze wzajemnym położeniem dwóch okręgów, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z długością okręgu, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z porównywaniem obwodów figur,	• umie rozwiązać zadania konstrukcyjne i rachunkowe związane ze styczną do okręgu, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane ze wzajemnym położeniem dwóch okręgów • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z obwodami i polami figur

		ich promienie i odległość między ich środkami, • umie obliczyć odległość między środkami okręgów, znając ich promienie i położenie, • umie rozwiązać zadania związane z okręgami w układzie współrzędnych, • umie obliczyć długość okręgu, znając jego promień lub średnicę, • umie wyznaczyć promień lub średnicę okręgu, znając jego długość, • umie obliczyć obwód figury składającej się wielokrotności ćwiartek okręgu, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z porównywaniem obwodów figur, • umie obliczyć pole koła, znając jego promień lub średnicę,	położenie, • umie rozwiązać zadania związane z okręgami w układzie współrzędnych, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane ze wzajemnym położeniem dwóch okręgów, • rozumie sposób wyznaczenia liczby π, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z długością okręgu, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z porównywaniem obwodów figur, • umie wyznaczyć promień lub średnicę koła, znając jego pole, • umie obliczyć pole koła, znając jego obwód i odwrotnie, • umie obliczyć pole nietypowej figury, wykorzystując wzór na	• umie obliczyć pole koła, znając jego obwód i odwrotnie, • umie obliczyć pole nietypowej figury, wykorzystując wzór na pole koła, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z porównywaniem pól figur, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z obwodami i polami figur,	
--	--	--	--	---	--

		• umie obliczyć pole pierścienia kołowego, znając promień lub średnicę kół ograniczających pierścień, • umie wyznaczyć promień lub średnicę koła, znając jego pole, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane porównywaniem pól figur,	pole koła, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z porównywaniem pól figur,		
RACHUNEK PRAWDOPODOBIEŃSTWA	• zna wzór na obliczanie prawdopodobieństwa,	• wie, że wyniki doświadczeń losowych można przedstawić w różny sposób, • umie opisać wyniki doświadczeń losowych lub przedstawić je za pomocą tabeli, • umie obliczyć liczbę możliwych wyników, wykorzystując sporządzony przez siebie opis lub tabelę, • umie obliczyć liczbę możliwych	• umie obliczyć liczbę możliwych wyników przy dokonywaniu trzech i więcej wyborów, stosując regułę mnożenia, • umie obliczyć liczbę możliwych wyników, stosując regułę mnożenia oraz regułę dodawania, • umie obliczyć liczbę możliwych wyników, stosując własne metody, • umie obliczyć	• umie obliczyć liczbę możliwych wyników przy dokonywaniu trzech i więcej wyborów, stosując regułę mnożenia, • umie obliczyć liczbę możliwych wyników, stosując regułę mnożenia oraz regułę dodawania, • umie obliczyć liczbę możliwych wyników, stosując własne metody, • umie obliczyć	• umie obliczyć liczbę możliwych wyników, stosując własne metody, • umie obliczyć prawdopodobieństwo zdarzenia składającego się z dwóch wyborów,

		wyników przy dokonywaniu dwóch wyborów, stosując regułę mnożenia, • zna sposoby obliczania liczby zdarzeń losowych, • umie wykorzystać tabelę do obliczenia prawdopodobieństwa zdarzenia, • umie obliczyć prawdopodobieństwo zdarzenia składającego się z dwóch wyborów,	prawdopodobieństwo zdarzenia składającego się z dwóch wyborów	prawdopodobieństwo zdarzenia składającego się z dwóch wyborów	
--	--	---	---	---	--

Ocenę niedostateczną śródroczną i roczną otrzymuje uczeń, który nie opanował niezbędnych wiadomości i umiejętności określonych wymaganiami na ocenę dopuszczającą

Andżelika Najda

Wanda Matusiak

PRZEDMIOTOWE ZASADY OCENIANIA – wychowanie fizyczne
DLA KLAS 7-8
ROK SZKOLNY 2021/2022

Sprawność fizyczna	1.W całym cyklu kształcenia, sprawność fizyczna uczniów podlega ocenie 2.Ocena sprawności polega na przeprowadzeniu standardowych pomiarów umiejętności nauczanych na lekcjach w-f. 3. Uczeń, który nie uczestniczył w pomiarze umiejętności (nieobecność, złe samopoczucie), zobowiązany jest do jego uzupełnienia w ciągu 2 tygodni. 4.Z pomiarów umiejętności zwolnione są osoby posiadające przeciwwskazania do wykonywania określonego wysiłku fizycznego (potwierdzone przez lekarza bądź rodzica ucznia) 5. Uczeń, który przystąpił do testu otrzymuje co najmniej ocenę dobrą.
Umiejętności ruchowe	1.Ocenie podlegają umiejętności ruchowe nabywane w cyklu kształcenia na podstawie obserwacji i pomiarów umiejętności.
Wiadomości	1.Nauczyciel ma prawo kontrolować zdobyte w trakcie kształcenia wiadomości z zakresu kultury fizycznej w formie obserwacji, przydzielania zadań (np. sędziowanie, przeprowadzanie rozgrzewek) oraz w formie pisemnej)
Uczestnictwo w zajęciach	1. Aktywnie w lekcji w-f uczestniczyć mogą jedynie osoby odpowiednio przygotowane do zajęć: - posiadające sportowe obuwie zmienne - przebrane w strój sportowy (koszulka typu T – Shirt, krótkie spodenki, getry, dres) - nie posiadające na sobie żadnej biżuterii (typu kolczyki, łańcuszki, zegarki itp.) 1.Z aktywnego uczestnictwa w lekcji zwolniony jest uczeń: - posiadający zwolnienie lekarskie (jeśli jest na dłuższy okres 1 miesiąca musi być potwierdzone przez Dyrektora szkoły i na odpowiednim druku) - posiadający zwolnienie od rodziców - nieprzygotowany do zajęć (brak odpowiedniego stroju lub obuwia) lub zgłaszający nieprzygotowanie do zajęć z dowolnego powodu (nie więcej niż 2 razy w półroczu) 2.Za każde kolejne nieprzygotowanie do zajęć uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną.
Aktywność i społeczne zaangażowanie	1.Uczeń może być dodatkowo oceniany za: -szczegółne zaangażowanie podczas zajęć obowiązkowych (prowadzenie rozgrzewek, zwycięstwo w konkursach, itp.) -udział w rozgrywkach sportowych na terenie szkoły -reprezentowanie szkoły w rozgrywkach na terenie miasta -uczęszczanie na ponadobowiązkowe zajęcia sportowe -propagowanie kultury fizycznej i zdrowego trybu życia (udział w konkursach itp.) -pełnienie funkcji kapitana

SYSTEM OCENINIA Z WF

OBSZARY OCENIANIA:

a) frekwencja - **wysiętek ucznia**

(wskaźnik - procent obecności na lekcjach)

ocena celująca 90 % i powyżej

ocena bardzo dobra 80-89%

ocena dobra 70-79%

ocena dostateczna 60-69%

ocena dopuszczająca 50-59%

b) aktywność podczas i poza lekcjami WF - **wysiętek ucznia**

(wskaźnik – ilość otrzymanych „plusów”)

ocena celująca – 6 i więcej plusów

ocena bardzo dobra 5 plusów

ocena dobra 4 plusy

ocena dostateczna 3 plusy

ocena dopuszczająca 2 plusy

Plusy otrzymać można za:

- przeprowadzenie rozgrzewki (jeden plus)
 - sędziowanie (jeden plus)
 - zwycięstwo w grach, konkursach (jeden plus),
 - przygotowanie sprzętu sportowego do zajęć (jeden plus)
 - pełnienie funkcji organizacyjnych na lekcji (jeden plus)
 - udział w zawodach międzyszkolnych (trzy plusy)
 - udział w zawodach wewnątrzszkolnych (dwa plusy)
-
- uprawianie sportu wyczynowo w sekcjach i klubach pozaszkolnych (trzy plusy)

c) poziom opanowania treści programowych - **ocena nabytych**

umiejętności

(wskaźnik – średnia ocen ze pomiaru umiejętności)

Uczeń ma prawo 2 razy w semestrze zgłosić nieprzygotowanie do lekcji. Za każde następne będzie otrzymywał ocenę niedostateczną. Może być ona anulowana – zamieniona na 3 plusy z aktywności.

OCENA ŚRÓDROCZNA LUB KOŃCOWA JEST ŚREDNIĄ (PO ZAOKRĄGLENIU DO CAŁOŚCI) OCEN UZYSKANYCH PRZEZ UCZNIA WE WSZYSTKICH OBSZARACH

Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z **religii** w klasie **ósmej** wynikające z realizowanego programu nauczania

Tytuł programu „KIM JESTEM JAKO CZŁOWIEK, KIM CHCĘ BYĆ JAKO CHRZEŚCIJANIN”

NR AZ-3-01/13

Autor programu: ks.Krzysztof Mielnicki , Elżbieta Kondrak , Bogusław Nosek

PÓŁROCZE I

DZIAŁ	OCENA				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
I. Przyjęcie Jezusa	- określa własne rozumienie szczęścia - podaje przykłady przeżywania przez ludzi cierpienia i szczęścia - podaje prawdę, że Jezus czeka na grzesznika nie jako sędziego, lecz jako Ten, kto kocha - wie, że wiara jest darem od Boga, niezasłużonym przez człowieka, - zna prawdę, że Jezus wysłuchuje naszych prośb ze względu na naszą wiarę	- podaje prawdę, że miłość Boga jest skierowana indywidualnie do każdego człowieka - wskazuje, w jaki sposób powierza siebie Maryi w indywidualnej modlitwie - określa istotę prawdziwego szczęścia i cierpienia - podaje, jak pokonać lęk przed wyznaniem grzechów spowiednikowi - określa, w jaki sposób powierza swoje grzechy Jezusowi - wymienia działania człowieka, które pomogą mu otworzyć drzwi nieba (osiągnąć zbawienie) - wymienia owoce zaufania Jezusowi	- interpretuje tekst hymnu <i>Magnificat</i> - uzasadnia, że przyjęcie Bożej miłości otwiera drogę do szczęścia - włącza w swoją modlitwę „Pod Twoją obronę” - interpretuje teksty biblijne o zaparciu się Piotra i zdradzie Judasza (Mt 26,69-75; Mt 27,3-5) - uzasadnia, dlaczego człowiek jest naprawdę szczęśliwy, gdy jest bez grzechu - charakteryzuje ludzkie szczęście w perspektywie wieczności - interpretuje biblijną perykopę o robotnikach w winnicy (Mt 20,1-15), - uzasadnia, że osiągnięcie nieba realizuje się przez modlitwę i podejmowanie codziennych obowiązków - interpretuje tekst o uzdrowieniu sługi setnika (Mt 8,5-13) - charakteryzuje postać setnika jako poganina - wyjaśnia znaczenie modlitwy liturgicznej „Panie nie jestem godzien...”	- wyjaśnia, dlaczego Maryja jest nazywana Gwiazdą Nowej Ewangelizacji - uzasadnia, że jest otwarty na sygnały znaki Bożej miłości w swoim życiu - uzasadnia, że przyznanie się do winy i żal prowadzi do oczyszczenia, a ich brak do nieszczęścia (na przykładzie Piotra i Judasza) - uzasadnia, że Bóg pragnie zbawienia każdego człowieka, ale wspólnie z innymi, - wskazuje, jak troszczy się o rozwój wiary, by jego miejsce w niebie nie pozostało puste - uzasadnia, że prośba skierowana do Jezusa musi być połączona z głęboką wiarą i pokorą - podaje przykłady, gdy z wiarą prosi Boga o pomoc w codziennych sytuacjach	daje świadectwo szczęścia płynącego z życia bez grzechu
II. Miłość	- podaje, za kogo jest odpowiedzialny teraz i w przyszłości - podaje zasady, na	- podaje kryteria, według których chce kształtować swoje życie - wymienia osoby, które mogą mu pomóc w podejmowaniu	- wyjaśnia, dlaczego jego obecny rozwój ma wpływ na jego przyszłość - interpretuje perykopę biblijną o bogaczu i Łazarzu (Łk 16,19-31) - wymienia kręgi relacji z innymi (rodzina, przy-	- charakteryzuje konsekwencje swoich działań w chwili obecnej i w dorosłym życiu oraz w wieczności - wyjaśnia, dlaczego krytycznie ocenia styl życia proponowany przez media	opracowuje program pomocy konkretnej grupie

	których opierają się relacje międzyludzkie • podaje przykłady autorytetów osób dorosłych • wylicza przyczyny konfliktów z rodzicami • wymienia grupy ludzi wykluczonych społecznie • podaje najczęstsze przyczyny wykluczeń • podaje argumenty za urodzeniem dziecka, biorąc pod uwagę matkę i ojca • definiuje pojęcie „eutanazja” • wymienia powody, dla których ludzie chcą poddać się eutanazji • określa, co to jest sakrament namaszczenia chorych	właściwych decyzji • podaje prawdę, że Bóg stworzył człowieka do życia we wspólnocie z innymi (Rdz 2,18) • definiuje pojęcie konfliktu międzypokoleniowego • wymienia zasady pomagające w rozwiązywaniu konfliktów z dorosłymi • podaje przykłady okazywania przez siebie szacunku do ludzi potrzebujących pomocy • wylicza sposoby ratowania dzieci nienarodzonych • wymienia skutki aborcji w życiu kobiety i mężczyzny • wylicza sposoby udzielania pomocy osobie chorej i umierającej • wymienia skutki sakramentu namaszczenia chorych • wylicza sytuacje, w których osoba przyjmuje sakrament namaszczenia chorych	jaciele, koledzy, obcy) • charakteryzuje różnice w relacjach między osobami bliskimi i obcymi • uzasadnia, dlaczego warto korzystać z doświadczenia dorosłych • omawia, czego dotyczą wybory życiowe młodego człowieka • omawia, jak podejmować właściwe decyzje • charakteryzuje potrzeby człowieka, który przestał sobie radzić w życiu • uzasadnia chrześcijańską powinność zajęcia się ludźmi wykluczonymi • wyjaśnia, czym jest dar życia • wyjaśnia, dlaczego najczęstszą przyczyną aborcji jest poczucie osamotnienia matki dziecka • dokonuje moralnej oceny aborcji • wskazuje, w jaki sposób wyraża postawę obrony życia od poczęcia • dokonuje moralnej oceny eutanazji • wyjaśnia, dlaczego podjęcie decyzji o poddaniu się eutanazji wynika z poczucia odrzucenia przez bliskich i samotności • wyjaśnia, co to jest hospicjum • podaje przykłady poświęcenia przez siebie czasu osobom starszym i chorym • wyjaśnia, dlaczego sakrament namaszczenia chorych jest sakramentem uzdrowienia • opisuje historie, w których ludzie doświadczają cierpienia	• wyjaśnia, dlaczego konsekwencją samotności może być niechęć do życia • podaje przykłady, że świadomie buduje właściwe relacje z ludźmi, wśród których żyje • wyjaśnia znaczenie samodzielności w życiu osoby dojrzewającej • wskazuje, jak szuka sposobów komunikacji, dającej wzajemne zrozumienie • wskazuje sytuacje, gdy otacza ludzi potrzebujących swoją modlitwą, starając się rozpoznać ich potrzeby i nieść skuteczną pomoc • wyjaśnia, na czym polega tzw. duchowa adopcja • omawia cele funkcjonowania hospicjum • wskazuje, w jaki sposób wyraża postawę poszanowania człowieka i jego godności do chwili naturalnej śmierci • uzasadnia, że osoby chore potrzebują pomocy w sferze duchowej • uzasadnia swą gotowość pomocy osobie cierpiącej przez rozmowę i zachętę do przyjęcia sakramentu namaszczenia chorych	ludzi lub konkretnemu człowiekowi • uzasadnia, dlaczego podejmuje postanowienie modlitwy w intencji dzieci nienarodzonych
III. Syn Boży	• wymienia cechy charakteryzujące wiarę • wskazuje teksty biblijne i patrystyczne mówiące o historycznym pochodzeniu Jezusa • wymienia pozachrześcijańskie	• cytuje z pamięci wybrane wersety biblijne określające wiarę • podaje najważniejsze fakty z życia i działalności Jezusa w porządku chronologicznym • w skrótovej formie przedstawia treść każdego z pozachrześcijańskich dokumentów świadczących o Jezusie	• przyporządkowuje cechy wiary odpowiednim tekstom biblijnym lub z tych tekstów samodzielnie odczytuje cechy i określenia wiary • interpretuje teksty biblijne mówiące o historycznym pochodzeniu Jezusa • samodzielnie sięga do ksiąg Nowego Testamentu jako źródła wiedzy na temat Jezusa i daje o tym świadectwo wobec klasy • w oparciu o dokumenty pozachrześcijańskie uzasadnia, że Jezus istniał naprawdę	• z zaangażowaniem podejmuje refleksję nad wskazanymi tekstami biblijnymi • jest odpowiedzialny za rozwój swojej wiary • omawia kontekst historyczny przyjęcia na świat Jezusa • podaje przykłady sytuacji, gdy chętnie dzieli się wiedzą o Jezusie z innymi	• aktywnie włącza się w przygotowanie liturgii Mszy Świętej lub innej celebracji i z zaangażowaniem

	dokumenty świadczące o Jezusie Chrystusie • omawia proces powstawania Ewangelii • definiuje pojęcie „cud” • wymienia sfery życia ludzi, w których Jezus dokonywał cudów • wymienia okresy roku liturgicznego • wskazuje miejsce Adwentu na schemacie roku liturgicznego i omawia jego znaczenie • wskazuje wydarzenia paschalne na schemacie roku liturgicznego • wskazuje teksty biblijne mówiące o wniebowstąpieniu Jezusa • wymienia rzeczy ostateczne człowieka • wymienia główne części Mszy Świętej • podaje, że są cztery modlitwy eucharystyczne • podaje warunki przystąpienia do Komunii Świętej • prezentuje główne	Chrystusie • prezentuje główną myśl teologiczną czterech ewangelistów • wskazuje teksty biblijne opisujące wybrane cuda Jezusa: przemianę wody w wino (J 2,1-11), rozmnożenie chleba (Mk 6,34-44), uzdrowienie epileptyka (Mt 17,14-18), uzdrowienie opętanego (Mk 1,23-27) • wymienia święta upamiętniające wydarzenia z życia Jezusa • wskazuje święta Pańskie na schemacie roku liturgicznego • wymienia tradycje i symbole adwentowe • podaje przykłady pieśni adwentowych • wskazuje teksty biblijne i pozabiblijne mówiące o śmierci i zmartwychwstaniu Jezusa • podaje przykłady spotkań z Chrystusem po Jego zmartwychwstaniu • podaje czas (liczbę dni) ukazywania się Zmartwychwstałego apostołom • wskazuje teksty biblijne o powtórным przyjściu Chrystusa (Mt 25,31-46; Łk 21,25-28.34-36) • podaje kryteria, według których Chrystus będzie sądził ludzi • podaje przykłady ludzi, dla których uczestnictwo w Eu-	• uzasadnia gotowość obrony swojej wiary w Jezusa Chrystusa • wyjaśnia podobieństwa i różnice w czterech Ewangeliach w świetle ich teologii • wykazuje dążność poznawczą przejawiającą się w czytaniu czterech Ewangelii w celu bliższego poznania Jezusa • wyjaśnia, dlaczego cuda Jezusa są potwierdzeniem Jego Synostwa Bożego • interpretuje perykopy biblijne opisujące wybrane cuda • wyjaśnia związek działalności Jezusa z Jego modlitwą • wyjaśnia, co to jest kalendarz liturgiczny • stara się świadomie przeżywać rok liturgiczny, zaznaczając w kalendarzu aktualne tygodnie • wyjaśnia sens i znaczenie tradycji i symboli adwentowych • interpretuje teksty biblijne zapowiadające przyjście Zbawiciela • charakteryzuje znaczenie spotkań z Chrystusem Zmartwychwstałym w umocnieniu wiary Jego uczniów • interpretuje teksty biblijne mówiące o wniebowstąpieniu Jezusa • charakteryzuje sposoby obecności Chrystusa wśród nas • interpretuje tekst biblijny o końcu świata (Łk 21,25-28.34-36), wyjaśnia, dlaczego moment ten dla jednych będzie przyczyną lęku, a dla innych radości) • wyjaśnia, na czym polega królowanie Chrystusa • podaje przykłady podejmowanych przez siebie codziennych decyzji w perspektywie wieczności • formułuje argumenty za uczestnictwem w liturgii • świadomie i z przekonaniem włącza się w przygotowanie Mszy Świętej • mówi z pamięci słowa konsekracji	• wskazuje, w jaki sposób poszukuje rzetelnego wyjaśnienia wątpliwości co do podstaw swojej wiary • prezentuje owoc refleksji nad własnym życiem w świetle prawd przekazanych przez ewangelistów • uzasadnia, że cuda Jezusa są ogłoszeniem królestwa Bożego • wyjaśnia, że Jezus dokonuje cudów tam, gdzie jest wiara, i jednocześnie przez cuda umacnia wiarę • daje świadectwo o tym, że z wiarą prosi Jezusa o pomoc w najtrudniejszych sytuacjach życiowych • uzasadnia chrześcijański sens i wartość świętowania na przestrzeni roku liturgicznego • wskazuje, w jaki sposób włącza się w rodzinne i parafialne przygotowania do świąt Bożego Narodzenia • uzasadnia potrzebę liturgicznych spotkań z Chrystusem • uzasadnia wartość życia „w obecności Chrystusa” • układa swój plan dnia (tygodnia), uwzględniając nieustanną, bliską obecność Chrystusa • uzasadnia, że wyrok wydany przez Chrystusa na sądzie ostatecznym będzie konsekwencją działań człowieka podczas jego życia • charakteryzuje wpływ Eucharystii na życie ludzi, którzy z wielką wiarą w niej uczestniczą • aktywnie uczestniczy we wspólnej liturgii • wyjaśnia, dlaczego kapłan wypowiada słowa modlitwy w liczbie mnogiej • wyjaśnia treść czterech aklamacji • charakteryzuje przyjmowanie Komu-	gażowaniem w niej uczestniczy • rozwija swoją więź z Chrystusem przez życie sakramentalne i odważnie świadczy o tym wobec klasy •
--	--	---	--	--	---

	przesłanie objawień Pana Jezusa św. Małgorzacie Marii Alacoque • podaje, kiedy obchodzimy uroczystość Najświętszego Serca Pana Jezusa	charystii było największą wartością • wymienia za kogo i z kim modlimy się w drugiej modlitwie eucharystycznej • wskazuje teksty biblijne dotyczące Eucharystii • wymienia i omawia formy kultu Najświętszego Serca Jezusowego	• odpowiada na wezwania kapłana • modli się we wspólnocie z innymi podczas liturgii • na podstawie tekstów biblijnych wyjaśnia motywy ustanowienia przez Jezusa sakramentu Eucharystii • uzasadnia potrzebę częstej Komunii Świętej • wyjaśnia potrzebę i sens poświęcenia się Bożiemu Sercu Jezusa • charakteryzuje współczesne przejawy znieważania Bożej miłości (niewdzięczność, brak poczucia grzechu, świętokradzka komunია)	nii Świętej jako przejaw głębokiej życzliwości z Panem Jezusem • uzasadnia ekspiacyjny charakter praktykowania pierwszych piątków miesiąca	
VII. Wydarzenia zbawcze (tematy 56-58)	• podaje prawdę, że świętość w niebie jest nagrodą za życie ziemskie • podaje okoliczności narodzenia Pana Jezusa • określa postawy ludzi wobec Jezusa analizując tekst biblijny Mt 2,1-12	• wymienia imiona świętych, którzy osiągnęli swoją świętość przez dobre życie (np. św. Józef) • wskazuje, że od narodzin Jezusa liczy się lata naszej ery mówi z pamięci tekst kolędy „Bóg się rodzi” • wskazuje przyczyny lęku przed Jezusem Heroda i współczesnych ludzi	• interpretuje tekst biblijny Mt 5,3-12 • charakteryzuje drogę do świętości wybranego świętego • wskazuje, w jaki sposób troszczy się o swoją świętość w codziennym życiu • wykazuje, że narodzenie Jezusa zmieniło bieg świata (nowy kalendarz, nowa kultura, nowa religia) • omawia przesłania wybranych kolęd („Bóg się rodzi”) • śpiewa kolędy z rodziną i klasą oddając cześć narodzonemu Jezusowi • charakteryzuje podobieństwa w postawach pomiędzy współczesnymi ludźmi, Herodem a Mędrcami w poszukiwaniu Mesjasza	• wyjaśnia, że świętość można osiągnąć przez codzienne dobre życie oraz męczeństwo czyli żyjąc duchem Ośmiu Błogosławieństw • dokonuje porównania treści kolęd z przesłaniem tekstów biblijnych o narodzeniu Jezusa • wskazuje, w jaki sposób przygotowuje się do przyjęcia Chrystusa we własnym sercu • wskazuje, jak służy pomocą tym, którzy chcą być blisko Jezusa • uzasadnia, dlaczego modli się za tych, którzy Jezusa odrzucają	

DZIAŁ	OCENA				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
IV. Para- fia, wspól- nota, ruch	- definiuje pojęcie parafii i podaje, kto do niej przynależy - podaje definicję sanktuarium, diecezji, seminarium, - podaje nazwę swojej diecezji oraz imię i nazwisko jej biskupa - definiuje pojęcia: świecki i konsekrowany - wymienia posługi kapłana oraz funkcje, jakie mogą pełnić w Kościele ludzie świeccy - definiuje pojęcie liturgii Kościoła, - podaje, że liturgia słowa jest częścią Mszy Świętej, może też być odrębną celebracją - omawia, co zawiera i do czego służy lekcjonarz - wyjaśnia pojęcie	- rozpoznaje kapłanów pracujących w miejscowej parafii oraz podaje ich imiona i nazwiska - wymienia dobra materialne i duchowe, z których korzysta w parafii (ofiarowane przez wiernych w historii) - wskazuje, gdzie jest katedra i seminarium duchowne - wymienia najważniejsze sanktuaria swojej diecezji - omawia najważniejsze wydarzenia z historii swojej diecezji - wymienia grupy, ruchy i wspólnoty działające na terenie parafii - wymienia różne formy życia poświęconego Bogu - przedstawia cechy charakterystyczne dla świętych - wskazuje, że celem posługi kapłana, jak i apostołstwa świeckich jest zbawienie własne i pomoc w zbawieniu innych ludzi - wymienia sposoby obecności Chrystusa w liturgii - wymienia różne formy liturgii Kościoła - wymienia i omawia cykle czytań mszalnych (dwuletni cykl na dni powszednie i trzyletni na niedziele) - podaje przykłady wspólnoto-	- opowiada historię swojego kościoła parafialnego. - wskazuje, w jaki sposób wyraża więź ze swoją parafią - wyjaśnia rolę sanktuariów w życiu społecznym i narodowym - charakteryzuje działalność wybranych grup - uzasadnia potrzebę i wartość przynależności do różnych grup o charakterze religijnym - interpretuje słowa Chrystusa i Kościoła wzywające do życia konsekrowanego - wyraża zainteresowanie formą życia poświęconego Bogu - uzasadnia potrzebę apostołstwa świeckich - charakteryzuje wzajemne relacje członków Kościoła - podaje przykłady swojej troski o zbawienie własne i innych - charakteryzuje działanie Boga i człowieka w liturgii - uzasadnia, że uczestnicząc w liturgii spotykamy Chrystusa zmarłychwstałego - uzasadnia swe pragnienie spotykania się z Chrystusem przez świadome i czynne uczestnictwo w liturgii Kościoła - formułuje argumenty za uczestnictwem w liturgii - uzasadnia, że czytane i rozważane podczas liturgii teksty biblijne są kierowanym do nas słowem Boga - wyjaśnia znaczenie kreślonych na czole, ustach i sercu krzyżyków przed czytaniem Ewangelii - potrafi posługiwać się lekcjonarzem - charakteryzuje Kościół jako wspólnotę wspólnot - omawia schemat biblijnego spotkania w ramach wybranej wspólnoty - wyjaśnia związek życia chrześcijanina z rozważanym we wspólnocie lub indywidualnie słowem Bożym - podejmuje samodzielne próby rozmowy ze słowem Bożym i dzieli się z klasą swym doświadczeniem	- uzasadnia, dlaczego modli się za żyjących i zmarłych ofiarodawców na rzecz parafii - uzasadnia, dlaczego chętnie bierze udział w pielgrzymce do wybranego sanktuarium - dzieli się przeżyciami związanymi z pobytem w sanktuarium - dokonuje wyboru grupy, w której czułby się dobrze i mógłby się rozwijać emocjonalnie i duchowo - uzasadnia, dlaczego modli się za różne stany w Kościele - referuje, w jaki sposób poszukuje własnej drogi życiowej - określa swoje miejsce w Kościele - wskazuje, w jaki sposób angażuje się w życie Kościoła - angażuje się w przygotowanie liturgii Mszy Świętej - uzasadnia, że do życia prawdziwie chrześcijańskiego konieczna jest stała więź z Chrystusem - uzasadnia własne pragnienie podtrzymywania i ciągłego odnawiania więzi z Chrystusem poprzez życie sakramentalne - uzasadnia, dlaczego z szacunkiem i uwagą słucha słowa Bożego - wskazuje, w jaki sposób zachęca rodziców i rodzeństwo do rodzinnej lektury Pisma Świętego - charakteryzuje motywy powstawania religijnych dzieł sztuki - uzasadnia swój szacunek wobec	- referuje, jakie działania podejmuje na rzecz parafii, inspirując do nich swoich kolegów - wskazuje, w jaki sposób angażuje się w działalność wybranej grupy - referuje wobec klasy swe uczestnictwo w spotkaniach grupy rozważającej słowo Boże

	wspólnoty	wej lektury Pisma Świętego	rozpoznaje elementy sztuki sakralnej w swojej świątyni	dzieł sztuki sakralnej	
	• podaje przykłady motywów biblijnych w sztuce	• wymienia najbardziej znane dzieła sztuki religijnej (z zakresu architektury, malarstwa, rzeźby, muzyki)	• wskazuje, w jaki sposób kształtuje w sobie wrażliwość na piękno		
V. Europa	• podaje przykłady zetknięcia się św. Pawła z kulturą grecką i rzymską • wymienia najwcześniejszych misjonarzy niosących Ewangelię w różnych częściach Europy • definiuje pojęcia: monastycyzm, reguła zakonna, benedyktyni • definiuje pojęcia: patriarcha, schizma, prawosławie, ikona, cerkiew • podaje, kim był Grzegorz VII i czego dotyczyły wydane przez niego dekrety reformatorskie • wymienia uniwersytety średniowiecznej Europy • definiuje pojęcia: zakon żebraczy, habit,	• definiuje pojęcie inkulturacji • na podstawie wypowiedzi Jana Pawła II podaje przykłady współczesnych „areopagów” • podaje w zarysie kolejność chrystianizacji poszczególnych ludów i terytoriów Europy • prezentuje koleje życia św. Benedykta z Nursji • podaje znaczenie sentencji „ora et labora” • wymienia przyczyny i następstwa podziału na Kościół wschodni i zachodni • wymienia patriarchaty Kościoła wschodniego • wymienia owoce reformy gregoriańskiej • definiuje pojęcia: inwestytura, symonia, ekskomunika • prezentuje dziedziny wiedzy studiowane w średniowieczu • prezentuje dorobek św. Tomasza z Akwinu • podaje nazwiska wierzących ludzi nauki ze średniowiecza (M. Kopernik, M. Trąba, S. Hozjusz, Z. Oleśnicki) i tych, którzy żyją współcześnie • wymienia zakonny żebracze i ich założycieli • wskazuje współczesne sposoby pozyskiwania dóbr na-	• charakteryzuje postawę św. Pawła wobec przejawów kultury greckiej i rzymskiej • wyraża szacunek dla ludzi o innych poglądach • wskazuje, w jaki sposób szuka wyjaśnienia napotkanych trudności w celu pogłębienia własnej wiary • charakteryzuje działalność ewangelizacyjną pierwszych misjonarzy • opisuje przemiany cywilizacyjne związane z wprowadzeniem chrześcijaństwa • charakteryzuje benedyktyńską regułę zakonną, ukazując jej aktualność dla współczesnego człowieka • omawia zakonne życie benedyktynów • wyjaśnia zaangażowanie chrześcijan w tworzenie kultury • referuje, w jaki sposób walczy z bezczynnością i lenistwem • ocenia przyczyny i skutki schizmy wschodniej • wykazuje podobieństwa i różnice między Kościołem rzymskokatolickim i prawosławnym • układa modlitwę w intencji zjednoczenia wszystkich chrześcijan • wyraża szacunek względem braci prawosławnych • krytycznie ocenia stosunki państwo – Kościół przed reformą gregoriańską • charakteryzuje główne założenia reformy • charakteryzuje wkład ludzi wierzących w rozwój ludzkiej wiedzy • wskazuje, gdzie szuka kompetentnej pomocy w rozwiązywaniu wątpliwości w wierze • uzasadnia religijny sens ubóstwa i żebractwa • opisuje habit franciszkański • uzasadnia, dlaczego chętnie dzieli się z ubogimi • potrafi ocenić zło płynące z inkwizycji • charakteryzuje metody walki z heretykami stosowa-	• omawia problemy związane z inkulturacją chrześcijaństwa w pierwszych wiekach • podaje przykłady sytuacji, gdy w różnych środowiskach odważnie przyznaje się do Chrystusa i Kościoła • uzasadnia wartość chrześcijańskich zasad w kształtowaniu się i rozwoju europejskich społeczeństw • uzasadnia wybór św. Benedykta na głównego patrona Europy • omawia wpływ św. Benedykta i benedyktynów na rozwój cywilizacji i kultury europejskiej • omawia znaczenie modlitwy i pracy w swej trosce o własny rozwój duchowy • charakteryzuje działania ekumeniczne Kościoła prawosławnego i katolickiego • wyjaśnia znaczenie reformy Grzegorza VII dla Kościoła w Europie zachodniej i w Polsce • uzasadnia swą gotowość respektowania obowiązków i praw Polaka katolika zawartych w Konstytucji RP • omawia, w jaki sposób angażuje się w pogłębianie wiedzy i wiary • ukazuje wartość rezygnacji z dóbr materialnych na rzecz wzrostu duchowego • poprawnie interpretuje fragmenty z Biblii i listu Jana Pawła II „Tertio	• wskazuje, w jaki sposób włącza się w działania ekumeniczne Kościoła • uzasadnia, dlaczego krytycznie odnosi się do wypowiedzi odrzucających chrześcijańskie wartości (oparte na dekalogu i Ewangelii) • referuje swe uczestnictwo w kwestiach na cele charytatywne

	kwesta • określa, na czym polega świętość Kościoła • definiuje pojęcia: inkwizycja i herezja • wymienia przyczyny reformacji i reformy katolickiej • wymienia głównych reprezentantów epoki reformacji • definiuje pojęcia: deizm, masoneria, racjonalizm, modernizm	wiążące do franciszkańskiego żebractwa • wymienia przyczyny powstania inkwizycji • prezentuje stanowisko współczesnego Kościoła wobec inkwizycji • wyraża postawę akceptacji i tolerancji wobec drugiego człowieka • podaje datę Soboru Trydenckiego i wymienia główne postanowienia • wymienia wartości, którymi Kościoły reformacji ubogaciły chrześcijaństwo • wymienia autentyczne osiągnięcia epoki oświecenia • wymienia zagrożenia wiary zawarte w filozofii oświecenia	ne przez inkwizycję • uzasadnia swą postawę męznego wyznawania wiary w Chrystusa oraz miłości względem drugiego człowieka • charakteryzuje problemy Kościoła zachodniego i jego wewnętrzne próby odnowy • wyjaśnia, na czym polegał rozłam w Kościele Zachodnim • charakteryzuje ruch ekumeniczny • wyraża postawę tolerancji religijnej i szacunku wobec przedstawicieli innych wyznań • wyraża więź ze swoim Kościołem oraz docenia osiągnięcia i wartości Kościołów reformacji • uzasadnia nielogiczność poglądów przeciwstawiających wiarę rozumowi • opisuje przebieg prześladowań Kościoła w okresie rewolucji francuskiej • uzasadnia, że wiara i rozum wzajemnie się uzupełniają i nie może być między nimi sprzeczności • uzasadnia swe przekonanie, że rozum potrzebuje wiary dla lepszego poznania rzeczywistości	millennio adveniente” • uzasadnia, dlaczego przebacza i prosi o przebaczenie • omawia działanie reformatorów katolickich oraz założycieli nowych Kościołów reformacji • omawia podobieństwa i różnice katolicyzmu, luteranizmu i kalwinizmu • uzasadnia, dlaczego modli się o jedność chrześcijan • charakteryzuje intelektualne postawy oświecenia • wskazuje wartości i zagrożenia kryjące się w myśli oświeceniowej • uzasadnia, dlaczego deizm i ideologia masońska nie da się pogodzić z nauką Kościoła katolickiego • uzasadnia swą krytyczną postawę wobec ideologii niezgodnych z wiarą katolicką	
VI. Mój rozwój	• definiuje pojęcia: pokora, pycha • wymienia prośby zawarte w Modlitwie Pańskiej • określa, czym jest modlitwa, • definiuje pojęcia: wychowanie, samowychowanie • podaje przykłady pozytywnego i negatywnego wpływu rówieśników na życie	• podaje biblijne przykłady pokory i pychy • podaje przykłady ludzi, którzy swoje życie opierali na modlitwie • określa różne sposoby postrzegania relacji z Bogiem i innymi w zależności od wieku (1 Kor 13,11) • wskazuje zmiany zachodzące we własnym postrzeganiu Boga i ludzi • podaje, za co najczęściej jest chwalony a za co krytykowany • poddaje refleksji różnice, jakie dostrzega między własnym wyobrażeniem siebie a	• interpretuje teksty biblijne mówiące o pokorze i pysze (Łk 18,10-14; J 13,5.16; Rz 12,16) • wyjaśnia znaczenie tych postaw w rozwoju relacji do samego siebie, Boga i ludzi • interpretuje treść Modlitwy Pańskiej jako program drogi chrześcijanina • uzasadnia potrzebę systematycznej modlitwy • charakteryzuje znaczenie modlitwy w życiu wybranych świętych (bł. Teresa z Kalkuty, św. O. Pio, Marta Robin) • uzasadnia, dlaczego warto dobrze się modlić • uzasadnia wartość codziennej modlitwy w pogłębianiu swej osobistej relacji z Bogiem • wyjaśnia, czemu służy wychowanie, do czego zmierza, kto uczestniczy w tym procesie, kto nim kieruje i od czego zależy efekt wychowawczy • uzasadnia, że wraz z dorastaniem powinna dokonywać się zmiana relacji z ludźmi	• wskazuje i charakteryzuje sposoby kształtowania postawy pokory i wyzwalania się z pychy • formułuje własną modlitwę, wzorując się na Modlitwie Pańskiej • uzasadnia związek swej codziennej systematycznej modlitwy z postawą zaufania Bogu • omawia trudności napotymane przy modlitwie i wskazuje sposoby ich pokonywania • uzasadnia, co w procesie samowychowania prowadzi nas do Chrystusa, a co nas od Niego oddala • podaje przykłady konkretnych wymagań, jakie stawia sobie w aspekcie samowychowania • uzasadnia, że nastolatek powinien	• podaje przykłady sytuacji, gdy wyraża sprzeciw wobec lansowania relatywizmu moralnego • omawia, w jaki sposób poszukuje dojrzałych form spotykania się z Bogiem

	- wymienia swoje zdolności oraz pozytywne cechy charakteru - określa, czym są obiektywne normy moralne oraz na czym polega relatywizm moralny - wymienia ważniejsze fakty z życia Salomona - definiuje mądrość i wymienia jej przejawy - wymienia swoje najważniejsze obowiązki - wymienia swoje najważniejsze zainteresowania	tym, jak postrzegają go inni - definiuje pojęcie prawo naturalne - podaje przykłady praw, które obowiązują każdego i w każdym czasie, oraz takich, które ludzie mogą ustanawiać i modyfikować - wskazuje różnice między mądrością Bożą a ludzką - omawia przejawy mądrości Salomona - podaje przykłady ludzi (uczniów, sportowców, naukowców...), którzy osiągnęli sukces dzięki wyćwiczonej pracy - określa, kim chce zostać i co robić w dorosłym życiu	- charakteryzuje zasady wypowiadania opinii o ludziach i przyjmowania wypowiedzi na swój temat - z godnością i spokojem przyjmuje opinie innych na swój temat - uzasadnia potrzebę respektowania obiektywnych norm moralnych - potrafi właściwie oceniać czyny, nazywając zło złem, a dobro dobrem - uzasadnia potrzebę Bożej pomocy w dokonywaniu mądrych wyborów - podaje przykłady dokonywanych przez siebie mądrych, zgodnych z wolą Bożą wyborów - podaje przykłady właściwie podjętych przez siebie decyzji i ich owoce, za które dziękuje Bogu - podaje przykłady prac, zajęć, które podejmuje z chęcią, oraz takich, do których czuje się przymuszany - interpretuje przypowieść o talentach - podaje przykłady wykorzystywania swoich umiejętności dla dobra własnego i innych - charakteryzuje sposób realizacji własnej drogi życiowej, określając cele dalsze i bliższe - opracowuje plan rozwoju ujawnionych zainteresowań i osiągania życiowych celów	budować nową wizję obrazu Boga i relacji z Nim - uzasadnia potrzebę konfrontacji własnego obrazu siebie z opiniami innych - wskazuje, w jaki sposób dąży do lepszego poznania siebie - charakteryzuje zgubne skutki odrzucenia obiektywnych norm moralnych - rozpoznaje i właściwie ocenia spotykane w mediach wypowiedzi promujące relatywizm moralny - wskazuje przejawy swej odpowiedzialności za rozwój darów, które otrzymał od Boga - uzasadnia potrzebę pracowitości dla rozwoju zarówno jednostek wybitnych, jak i przeciętnych uzdolnień - relacjonuje realizację swojego projektu - wskazuje sytuacje, gdy prosi Boga o pomoc w realizacji życiowych planów	i innymi
VII. Wydarzenia zbawcze (tematy 59-61)	- podaje, że Wielki Post to czas rozważania Męki Pana Jezusa - wskazuje tekst biblijny o zmartwychwstaniu Mk 16,1-14 - określa, na czym polega dzieło nowej ewangelizacji	- wskazuje tekst biblijny o cierpieniu Jezusa (Mt 27,27-44) - wymienia osoby, które spotkały Chrystusa zmartwychwstałego - wskazuje przyczyny odchodzenia od Chrystusa współczesnego człowieka - podaje przykłady, jak może ewangelizować w swojej parafii	- interpretuje tekst biblijny o drodze krzyżowej i śmierci Jezusa - relacjonuje swój udział rekolekcjach wielkopostnych - interpretuje tekst Sekwencji wielkanocnej - wyjaśnia symbolikę Grobu Pańskiego - uzasadnia, dlaczego uczestniczy we Mszy Świętej w uroczystość Zmartwychwstania Pańskiego - uzasadnia, że przyjmując sakramenty we wspólnocie parafialnej stajemy się odpowiedzialni za dzieło ewangelizacyjne Kościoła - wyjaśnia, że w parafii każdy powinien odnaleźć własne miejsce i zadanie do spełnienia - podaje przykłady sytuacji, gdy ewangelizuje przez dawanie świadectwa w swoim środowisku	- na podstawie tekstu Gorzkich żali i rozważań nabożeństwa drogi krzyżowej opisuje cierpienia Jezusa dla naszego zbawienia - opisuje zmartwychwstanie Chrystusa jako wypełnienie Bożej tajemnicy zbawienia, która uobecnia się w tajemnicy przemiany chleba w Ciało i wina w Krew - uzasadnia, że dzieło nowej ewangelizacji dokonuje się wtedy, gdy człowiek poddaje się działaniu Ducha Świętego	relacjonuje swój udział w czuwaniu w wigilię uroczystości Zesłania Ducha Świętego

Ocenę niedostateczną śródroczną i roczną otrzymuje uczeń, który nie opanował niezbędnych wiadomości i umiejętności określonych wymaganiami na ocenę dopuszczającą

Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych
z wychowania fizycznego w klasach 7-8 wynikające z realizowanego programu nauczania

Tytuł programu :Autorski Program Nauczania Wychowania Fizycznego dla klas ośmioletniej szkoły podstawowej

Autor programu :Krzysztof Warchoń.

1. OCENA CELUJĄCA

Otrzymuje uczeń, który w zakresie :

Postawy i kompetencji społecznych- spełnia co najmniej 5 kryteriów	-jest zawsze przygotowany do zajęć wychowania fizycznego, -nie ćwiczy na lekcjach tylko z bardzo ważnych powodów zdrowotnych, rodzinnych, osobistych, -charakteryzuje się wysokim poziomem kultury osobistej, -używa właściwych sformułowań w kontaktach interpersonalnych z rówieśnikami w klasie oraz w stosunku do nauczyciela, -bardzo chętnie pracuje z nauczycielami wychowania fizycznego na rzecz szkolnej lub środowiskowej kultury fizycznej, -reprezentuje szkołę w zawodach sportowych na poziomie powiatu, rejonu, województwa, -systematycznie bierze udział w zajęciach sportowo-rekreacyjnych, -uprawia dyscypliny lub konkurencje w klubach sportowych.
Systematyczne go udziału i aktywności w trakcie zajęć - spełnia co najmniej 5 kryteriów	-w trakcie miesiąca aktywnie ćwiczy w co najmniej 90% zajęć, -w sposób bardzo dobry wykonuje wszystkie ćwiczenia w czasie lekcji, -wzorowo pełni funkcje lidera grupy lub kapitana drużyny, -pokazuje i demonstrowe większość ćwiczeń ruchowych, -prowadzi rozgrzewkę lub ćwiczenia kształtujące bardzo poprawnie merytorycznie i metodycznie, -potrafi samodzielnie pod względem psychomotorycznym przygotować się do wybranego fragmentu lekcji, -umie samodzielnie przygotować miejsce ćwiczeń, -stosuje zasady bezpiecznej organizacji zajęć wychowania fizycznego, -poczuwa się do współodpowiedzialności za stan techniczny urządzeń, przyborów.
Sprawności fizycznej i rozwoju fizycznego - spełnia 4 kryteria	-zalicza wszystkie testy i próby sprawnościowe ujęte w programie, -samodzielnie zabiega o poprawę próby sprawnościowej, w której nie uczestniczył, -uzyskuje bardzo znaczny postęp w kolejnych próbach sprawnościowych, -dokonuje oceny własnego rozwoju fizycznego, oblicza wskaźnik BMI,
Aktywności fizycznej - spełnia co najmniej 5 kryteriów	-zalicza wszystkie sprawdziany umiejętności ruchowych bez błędów technicznych, -ćwiczenia wykonuje zgodnie z przepisami lub zasadami obowiązującymi w konkurencjach indywidualnych i zespołowych, -wykonanie zadania ruchowego jest przykładem i wzorem dla innych ćwiczących, -potrafi wykonać ćwiczenie o znacznym stopniu trudności, -wykonuje ćwiczenia ruchowe efektywnie (np. trafia do bramki),

	-stosuje opanowane umiejętności ruchowe w czasie zawodów, -stopień opanowania umiejętności ruchowych przez ucznia wpływa na wyniki drużyn szkolnych .
Wiadomości – spełnia co najmniej 3 kryteria	-zalicza sprawdziany i testy na ocenę bardzo dobrą i celującą, -stosuje wszystkie przepisy i zasady sportów, które były nauczane w trakcie zajęć wychowania fizycznego, -posiada rozległą wiedzę na temat rozwoju fizycznego, -wykazuje się dużym zakresem wiedzy o tematyce sportowej

2. OCENA BARDZO DOBRA

Otrzymuje uczeń, który w zakresie :

Postawy i kompetencji społecznych - spełnia co najmniej 4 kryteria	-jest przygotowany do zajęć, posiada strój, ale sporadycznie nie bierze udziału w lekcjach z różnego powodu, -nie ćwiczy na lekcjach tylko z bardzo ważnych powodów zdrowotnych itp., -charakteryzuje się właściwym poziomem kultury osobistej, -używa odpowiednich sformułowań w kontaktach z rówieśnikami i nauczycielem, -chętnie współpracuje z nauczycielami wychowania fizycznego, -reprezentuje szkołę w zawodach sportowych na poziomie miejskim, gminnym, -niesystematycznie bierze udział w zajęciach sportowo-rekreacyjnych, -niekiedy podejmuje indywidualne formy aktywności fizycznej w czasie wolnym.
Systematyczne go udziału i aktywności w trakcie zajęć- spełnia co najmniej 4 kryteria	-w trakcie miesiąca ćwiczy w co najmniej 80 %zajęć, -w sposób bardzo dobry wykonuje większość ćwiczeń w czasie lekcji, -bardzo dobrze pełni funkcję lidera grupy lub kapitana, drużyny, -pokazuje i demonstrowa niektóre umiejętności ruchowe, -prowadzi rozgrzewkę lud ćwiczenia kształtujące poprawne pod względem merytorycznym i metodycznym, -potrafi samodzielnie przygotować się do wybranego fragmentu zajęć, -umie z pomocą nauczyciela lub współwiczących przygotować miejsce ćwiczeń, -stara się dbać o stan techniczny urządzeń, przyborów.
Sprawności fizycznej i rozwoju fizycznego – spełnia co najmniej 4 kryteria	-zalicza prawie wszystkie testy i próby sprawnościowe ujęte w programie, -poprawia lub uzupełnia próby sprawnościowe, w których nie uczestniczył z powodów rodzinnych, zdrowotnych, osobistych za namową nauczyciela, -uzyskuje znaczny postęp w kolejnych próbach sprawnościowych, -dokonuje oceny własnego rozwoju fizycznego, -oblicza wskaźnik BMI,
Aktywności fizycznej – spełnia co najmniej 4 kryteria	-zalicza wszystkie sprawdziany z niewielkimi błędami technicznymi, taktycznymi, -ćwiczenia wykonuje zgodnie z przepisami lub zasadami obowiązującymi w konkurencjach indywidualnych lub zespołowych, -potrafi wykonać ćwiczenia o dużym stopniu trudności, -wykonuje zadania ruchowe efektywnie, ale nie efektywnie (sporadycznie trafia do bramki), -stosuje opanowane umiejętności ruchowe w czasie gry właściwej, -stopień opanowania umiejętności ruchowych wpływa na wyniki drużyn szkolnych w zawodach sportowych.
Wiadomości - spełnia co najmniej 2 kryteria	-zalicza sprawdziany i testy na ocenę bardzo dobrą lub dobrą, -stosuje prawie wszystkie przepisy i zasady sportów, które były nauczane w trakcie zajęć wychowania fizycznego, -posiada bardzo dobrą wiedzę na temat rozwoju fizycznego i motorycznego, -wykazuje się bardzo dobrym zakresem wiedzy o tematyce sportowej.

3. OCENA DOBRA

Otrzymuje uczeń, który w zakresie:

Postawy i kompetencji społecznych – spełnia co najmniej 3 kryteria	-jest przygotowany do zajęć, posiada strój sportowy, ale zdarza mu się nie brać udziału w lekcjach z różnych powodów, -nie ćwiczy na lekcjach tylko z ważnych powodów zdrowotnych, osobistych, -charakteryzuje się właściwym poziomem kultury osobistej, -nie zawsze używa odpowiednich sformułowań w kontaktach z rówieśnikami oraz w stosunku do nauczyciela, -sporaadycznie pracuje z nauczycielami wychowania fizycznego, -bierze udział w klasowych i szkolnych zawodach sportowych, -nie uczęszcza na zajęcia sportowo-rekreacyjne, -raczej nie podejmuje indywidualnych form aktywności fizycznej w czasie wolnym.
Systematyczne go udziału i aktywności trakcie zajęć – spełnia co najmniej 3 kryteria	-w trakcie miesiąca aktywnie ćwiczy w co najmniej 70% zajęć, -w sposób dobry wykonuje większość ćwiczeń w czasie lekcji, -dobrze pełni funkcje lidera grupy lub kapitana drużyny, -nie potrafi pokazać i demonstrować umiejętności ruchowych, -prowadzi rozgrzewkę lub ćwiczenia kształtujące w miarę poprawnie pod względem merytorycznym i metodycznym, -potrafi samodzielnie przygotować się do wybranego fragmentu zajęć, ale często to przygotowanie wymaga dodatkowych uwag i zaleceń nauczyciela, -umie z pomocą nauczyciela lub współćwiczących przygotować miejsce ćwiczeń, -nie zawsze stosuje zasady bezpiecznej organizacji zajęć, -dba o stan techniczny urządzeń, przyborów, ale aktywność ta wymaga dodatkowej interwencji nauczyciela.
Sprawności fizycznej i rozwoju fizycznego – spełnia co najmniej 3 kryteria	-zalicza większość testów i prób sprawnościowych ujętych w programie, -wykonuje określone próby sprawności fizycznej na ocenę dobrą, -poprawia lub uzupełnia próby sprawnościowe, w których nie uczestniczył za wyraźną namową nauczyciela, -uzyskuje niewielki postęp w kolejnych próbach sprawnościowych, -dokonuje oceny własnego rozwoju fizycznego, -oblicza wskaźnik BMI,
Aktywności fizycznej – spełnia co najmniej 3 kryteria	-zalicza wszystkie sprawdziany umiejętności ruchowych z niewielkimi błędami, -wykonuje ćwiczenia nie zawsze zgodnie z przepisami lub zasadami, -potrafi wykonać ćwiczenia o przeciętnym stopniu trudności, -wykonuje ćwiczenia efektywnie, ale zawsze mało efektywnie (nie trafia do bramki), -nie potrafi zastosować opanowanych umiejętności ruchowych w czasie gry, -stopień opanowania umiejętności ruchowych przez ucznia nie wpływa na wyniki drużyn szkolnych w zawodach sportowych.
Wiadomości – spełnia co najmniej 1	-zalicza sprawdziany i testy na ocenę dobrą, -stosuje przepisy i zasady sportów, które były nauczane w trakcie zajęć wychowania fizycznego,

kryterium	-posiada dobrą wiedzę na temat rozwoju fizycznego i motorycznego, -wykazuje się dobrym zakresem wiedzy o wydarzeniach sportowych.
-----------	--

4. OCENA DOSTATECZNA

Otrzymuje uczeń, który w zakresie :

Postawy i kompetencji społecznych	-jest przygotowany do zajęć, posiada strój sportowy, ale często mu się zdarza nie brać udziału w lekcjach z różnego powodu, -nie ćwiczy na lekcjach z błahych powodów zdrowotnych, osobistych, -charakteryzuje się przeciętnym poziomem kultury osobistej, -często używa nieodpowiednich sformułowań w kontaktach z rówieśnikami oraz w stosunku do nauczyciela, -nie współpracuje z nauczycielami wychowania fizycznego, -nie bierze udziału w klasowych i szkolnych zawodach sportowych, -nie uczęszcza na zajęcia sportowo – rekreacyjne, -nigdy nie podejmuje indywidualnych form aktywności fizycznej w czasie wolnym.
Systematyczne go udziału i aktywności w trakcie zajęć	-w trakcie miesiąca ćwiczy co najmniej 60% zajęć, -w sposób dostateczny wykonuje większość ćwiczeń w czasie lekcji, -nie pełni funkcji lidera ani kapitana drużyny, -nie potrafi pokazywać i demonstrować umiejętności ruchowych, -nie potrafi przeprowadzić rozgrzewki, -nie potrafi samodzielnie przygotować się do wybranego fragmentu zajęć, -umie z pomocą nauczyciela lub współwiczącego przygotować miejsce ćwiczeń, -często nie stosuje zasad bezpiecznej organizacji zajęć wychowania fizycznego, -dba o stan fizyczny urządzeń, przyborów ale aktywność wymaga zawsze dodatkowej interwencji prowadzącego.
Sprawności fizycznej i rozwoju fizycznego	-zalicza tylko niektóre testy i próby sprawnościowe ujęte w programie, -nie podejmuje prób zaliczenia testów -nie poprawia prób sprawnościowych, w których nie uczestniczył, -nie dokonuje oceny własnego rozwoju fizycznego, -nie oblicza wskaźnika BMI, -nie uzyskuje żadnego postępu w kolejnych próbach sprawnościowych,
Aktywności fizycznej	-zalicza sprawdziany z dużymi błędami technicznymi, taktycznymi, -wykonuje ćwiczenia prawie zawsze niezgodnie z przepisami, -potrafi wykonać ćwiczenia o niskim stopniu trudności, -wykonuje zadania ruchowe mało efektywnie i zawsze mało efektywnie (nie trafia do bramki), -nie potrafi zastosować opanowanych umiejętności ruchowych w czasie gry, -stopień opanowania umiejętności ruchowych przez ucznia nie wpływa na wyniki drużyn szkolnych w zawodach sportowych.
Wiadomości	-stosuje tylko niektóre przepisy i zasady sportów nauczanych w trakcie zajęć, -posiada dostateczną wiedzę na temat rozwoju fizycznego, -wykazuje się przeciętnym zakresem wiedzy o bieżących wydarzeniach sportowych.

5. OCENA DOPUSZCZAJĄCA

Otrzymuje uczeń, który w zakresie :

Postawy i kompetencji społecznych	-bardzo często jest nieprzygotowany do lekcji, zapomina stroju, -często nie ćwiczy na lekcjach z błahych powodów zdrowotnych, osobistych, -charakteryzuje się niskim poziomem kultury osobistej, -bardzo często używa nieodpowiednich sformułowań w kontakcie z rówieśnikami i nauczycielem, -nie współpracuje z nauczycielami wychowania fizycznego na rzecz kultury fizycznej, -nie bierze udziału w szkolnych i klasowych zawodach sportowych, -nie uczęszcza na zajęcia sportowo-rekreacyjne, -nigdy nie podejmuje indywidualnych form aktywności fizycznej w czasie wolnym.
Systematyczne go udziału i aktywności w trakcie zajęć	-w trakcie miesiąca aktywnie ćwiczy w co najmniej 50% zajęć, -w sposób nieudolny wykonuje większość ćwiczeń w czasie lekcji, -nie pełni funkcji lidera ani kapitana grupy, -nie potrafi pokazywać i demonstrować umiejętności ruchowych, -nie potrafi przeprowadzić rozgrzewki lub ćwiczeń kształtujących, -nie potrafi samodzielnie przygotować się do wybranego fragmentu lekcji, -umie z pomocą nauczyciela lub współwiczającego przygotować miejsce ćwiczeń, -bardzo często nie stosuje zasad bezpiecznej organizacji zajęć a zachowanie ucznia może zagrażać zdrowiu i życiu współwiczających, -nie dba o stan techniczny urządzeń, przyborów sportowych.
Sprawności fizycznej i rozwoju fizycznego	-zalicza tylko pojedyncze testy i próby sprawnościowe ujęte w programie, -nie poprawia lub nie uzupełnia prób sprawnościowych, -nie uzyskuje żadnego postępu w kolejnych próbach sprawnościowych, -nie dokonuje oceny własnego rozwoju fizycznego, -nie oblicza wskaźnika BMI, -nigdy nie podejmuje indywidualnego programu treningowego w celu poprawy wyniku w danej próbie.
Aktywności fizycznej	-zalicza wszystkie sprawdziany z rażącymi błędami, -wykonuje ćwiczenia zawsze niezgodnie z przepisami, -potrafi wykonywać ćwiczenia o bardzo niskim stopniu trudności, -wykonuje zadania ruchowe mało efektywnie i zawsze mało efektywnie (nie trafia do bramki), -nie potrafi zastosować opanowanych umiejętności ruchowych w czasie gry, -stopień opanowania umiejętności ruchowych przez ucznia nie wpływa na wyniki drużyn szkolnych w zawodach sportowych.
Wiadomości	-zalicza sprawdziany i testy na ocenę dopuszczającą, -stosuje niektóre przepisy i zasady sportów, które były nauczane w czasie lekcji, -posiada niewielką wiedzę na temat rozwoju fizycznego i motorycznego, -wykazuje się niskim zakresem wiedzy o wydarzeniach sportowych

6. OCENA NIEDOSTATECZNA

Otrzymuje uczeń, który nie spełnił wymagań na ocenę dopuszczającą .

**WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE ŚRÓDROCZNE I ROCZNE
OCENY KLASYFIKACYJNE Z WIEDZY O SPOŁECZEŃSTWIE KLASA 8
PROGRAM: Program nauczania ogólnego WOS dla szkoły podstawowej
AUTOR : Barbara Furman**

Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
- Potrafi wymienić czynniki, które kształtują człowieka jako jednostkę. - Wie, czym się zajmuje przedmiot wiedza o społeczeństwie. - Wie, czym są komunikaty werbalne i niewerbalne. - Wymienia najważniejsze potrzeby człowieka. - Wymienia kilka przykładów ról społecznych, które odgrywa. - Wie, czym są zbiorowości społeczne. - Wie, czym są normy grupowe. - Wie, jaką rolę w społeczeństwie odgrywa rodzina. - Potrafi wymienić wartości ważne dla rodziny. - Potrafi poprawnie określić najważniejsze wydatki i dochody gospodarstwa domowego.	- Potrafi podać przykłady nauk humanistycznych. - Rozumie zasady kommunikowania się i je stosuje. - Potrafi wskazać przykłady potrzeb pierwotnych – biologicznych oraz wtórnych – psychicznych i społecznych. - Wyjaśnia pojęcie socjalizacja. - Wie, czym są: interakcja i więzi społeczne. - Wie, czym są grupy społeczne. - Dokonuje podziału grup społecznych na formalne i nieformalne, pierwotne i wtórne, duże i małe. - Wskazuje przyczyny powstawania konfliktów. - Opisuje rodzinę jako grupę społeczną. - Wie, czym są rodziny dwupokoleniowe i wielopokoleniowe; rozumie, na czym polega rola rodziców i osób starszych. - Zna i rozumie zasady racjonalnego gospodarowania budżetem domowym. - Rozumie pojęcie deficyt budżetowy i wie, jak uniknąć deficytu budżetowego.	- Wymienia elementy osobowości człowieka. - Zna znaczenie słowa asertywność. - Wie, jak przygotować samodzielnie prezentację i publicznie ją przedstawić. - Charakteryzuje człowieka jako istotę społeczną i podaje stosowne przykłady. - Wymienia różne rodzaje więzi społecznych. - Wie, jaką funkcję pełnią role społeczne. - Zna sposoby rozwiązywania konfliktów. - Wie, jakimi metodami można osiągnąć kompromis. - Potrafi wymienić akty prawne, które opisują rodzinę. - Zna prawa i obowiązki rodziców i dzieci. - Umie wyjaśnić rolę i znaczenie gospodarstwa domowego w gospodarce państwa. - Potrafi zaplanować i rozpiścić zrównoważony budżet.	- Potrafi wymienić i opisać dziedziny humanistyki, które tworzą wiedzę o społeczeństwie. - Opisuje elementy osobowości człowieka i określa, jak wpływają na różnorodność ludzi. - Potrafi wskazać zachowania asertywne. - Wyjaśnia, jaką funkcję pełni społeczeństwo w procesie socjalizacji. - Charakteryzuje różne rodzaje więzi społecznych. - Potrafi wskazać, jak poszczególne grupy wpływają na odgrywane przez nas role społeczne. - Charakteryzuje wybrane zbiorowości społeczne. - Potrafi określić rolę zbiorowości w życiu społecznym. - Charakteryzuje różne sposoby podejmowania decyzji w grupie oraz wskazuje ich dobre i złe strony. - Wymienia najważniejsze rodzaje konfliktów. - Wymienia i opisuje podstawowe funkcje pełnione przez rodzinę. - Analizuje wartości ważne dla rodziny. - Opisuje prawa i obowiązki rodziców i dzieci. - Zna współczesne typy rodziny. - Przedstawia rolę rodziców i osób starszych w rodzinie oraz umie skorzystać z ich doświadczenia pomocnego podczas projektowania budżetu.	- Opisuje najważniejsze zasady skutecznego komunikowania się. - Potrafi samodzielnie przygotować autoprezentację. - Opisuje rolę więzi społecznych w budowaniu relacji społecznych. - Opisuje człowieka jako istotę społeczną, używając poznanych pojęć. - Charakteryzuje różne grupy społeczne, wskazując ich specyficzne cechy. - Określa, jaką rolę odgrywają różne grupy społeczne. - Wskazuje sposoby rozwiązania prostego konfliktu interpersonalnego na drodze kompromisu. - Analizuje wpływ, jaki rodzina wywiera na dzieci. - Wyjaśnia, że współudział w planowaniu budżetu jest przejawem postawy obywatelskiej i patriotycznej. - Rozwija postawę odpowiedzialności i przedsiębiorczości w codziennym życiu gospodarstwa domowego.

• Potrafi scharakteryzować klasę szkolną, pozalekcyjne koło zainteresowań. • Opisuje życie społeczności szkolnej. • Zna prawa i obowiązki ucznia. • Rozpoznaje przypadki łamania praw ucznia w swoim otoczeniu. • Potrafi dokonać oceny swoich umiejętności i zainteresowań zawodowych. • Wyjaśnia, czym są mała ojczyzna i region. • Znajduje podstawowe informacje na temat swojej gminy i swojego regionu. • Wie jak tworzony jest budżet gminy. • Wymienia problemy społeczności lokalnej.	• Zna strukturę polskiego systemu edukacyjnego. • Wskazuje najważniejsze prawa, jakie ma samorząd szkolny. • Zna prawa i obowiązki pracowników szkoły. • Zna instytucje zajmujące się ochroną praw ucznia. • Zna perspektywy rynku pracy i umie wskazać branże i zawody przyszłości oraz branże i zawody schyłkowe. • Wymienia czynniki kształtujące odrębność regionalną. • Wymienia organy samorządowe wybierane przez obywateli. • Wymienia najważniejsze zadania organów samorządowych. • Wymienia organy stanowiące i wykonawcze w gminie (mieście/dzielnicy); powiecie i województwie. • Wie, czym jest kapitał społeczny. • Wie, czym są młodzieżowe rady miast i gmin.	• Wie, czym jest samorządność, podaje przykłady rodzajów samorządów. • Podaje najważniejsze zasady wyboru samorządu szkolnego. • Potrafi wskazać, z jakich aktów prawnych wynikają prawa ucznia. • Wymienia akty prawa szkolnego, w których zapisane są jego prawa. • Potrafi przygotować plan kariery edukacyjnej i zawodowej. • Rozumie, czym jest rynek pracy i jakie stawia oczekiwania względem pracowników. • Umie pracować w grupie podczas dokonywania analizy rynku pracy i planowania kariery zawodowej. • Wskazuje cechy charakterystyczne regionu, w którym mieszka. • Wskazuje, w jaki sposób władze centralne mogą wpływać na decyzje władz samorządowych. • Wymienia najważniejsze zadania organów samorządowych. • Podaje jeden przykład wykorzystywania funduszy unijnych w środowisku lokalnym. • Próbuje formułować sądy dotyczące problemów społecznych. • Potrafi wyjaśnić, czym jest budżet obywatelski.	• Wskazuje, co najmniej kilka ważnych funkcji, które pełni szkoła. • Opisuje funkcje szkoły w systemie edukacji. • Charakteryzuje strukturę polskiego systemu edukacyjnego. • Podaje, jaką rolę w życiu społeczności szkolnej odgrywa samorząd. • Charakteryzuje działania samorządu uczniowskiego. • Wskazuje i opisuje źródła praw ucznia. • Potrafi opisać sytuacje szkolne, w których występują przykłady praw i obowiązków szkolnych. • Potrafi określić w konkretnych przypadkach, jakie prawa ucznia są naruszane. • Przedstawia sposoby dochodzenia praw, które zostały naruszone. • Rozumie korzyści, jakie przynosi efektywna współpraca oraz zna w praktyce różne formy współpracy w grupie i zespole klasowym. • Rozumie, czym jest wolontariat, i jak doświadczenie w nim zdobyte może pomóc w karierze zawodowej. • Charakteryzuje czynniki kształtujące odrębność lokalną i regionalną. • Opisuje kompetencje władz centralnych wobec samorządu. • Wskazuje w których urzędach można załatwić wybrane sprawy. • Przedstawia możliwości załatwienia spraw przez e-urząd. • Potrafi wypełnić wniosek o wydanie dowodu osobistego. • Wyjaśnia, czym jest zarząd komisaryczny. • Opisuje różne formy wpływania przez obywateli na decyzje władz samorządowych. • Wskazuje przyczyny problemów swojej społeczności lokalnej. • Próbuje wskazać sposobnych ich rozwiązania.	• Uzasadnia znaczenie samorządności w państwie. • Wyjaśnia, na przykładzie wyborów do organów samorządu szkolnego, stosowanie procedur demokratycznych w życiu szkoły oraz grup, w których uczestniczy. • Dostrzega zależność między godnością ludzką a prawami ucznia, które mu przysługują. • Rozwija postawę przedsiębiorczą i rozumie jej znaczenie przy wyborze kierunku dalszego kształcenia i wyborze drogi zawodowej. • Zna różne typy osobowości i dostrzega, jaki wpływ na wybór zawodu ma określony typ osobowości człowieka. • Opisuje swoją małą ojczyznę, uwzględniając więzi lokalne. • Wymienia tradycje i obyczaje swojej społeczności regionalnej. • Przedstawia informacje na temat wydarzeń i postaci historycznych związanych z dziejami lokalnymi i regionalnymi. • Przedstawia główne źródła dochodów i wydatków w budżecie gminny. • Znajduje informacje o wykorzystaniu funduszy unijnych w swojej gminie lub swoim regionie. • Wymienia różne rodzaje kapitału społecznego i wskazuje na znaczenie tego zjawiska w procesach gospodarczych. • Przedstawia rolę i znaczenie rad młodzieżowych miast i gmin. • Zna i opisuje procedury związane z wprowadzeniem budżetu obywatelskiego.
---	--	--	---	--

• Potrafi określić czas kiedy ukształtowały się współczesne narody. • Podaje, w jaki sposób można nabyć obywatelstwo na prawie ziemi i prawie krwi. • Odróżnia mniejszości narodowe od mniejszości etnicznych. • Wskazuje różnice pomiędzy migracją a uchodźstwem. • Wie, co znaczy pojęcie <i>ojczyzna</i>. • Wymienia i opisuje polskie symbole narodowe. • Wymienia cnoty obywatelskie. • Opisuje, czym jest społeczeństwo obywatelskie.	• Wie czym różni się narodowość od obywatelstwa. • Potrafi wskazać, który ze sposobów nabywania obywatelstwa obowiązuje w Polsce. • Wymienia mniejszości narodowe i etniczne żyjące obecnie w Polsce. • Wyjaśnia, co to jest Polonia. • Podaje przekłady zachowań patriotycznych. • Opisuje cechy dobrego obywatela. • Wskazuje, jak można aktywnie uczestniczyć w życiu publicznym i obywatelskim.	• Zna obowiązki obywatelskie zapisane w <i>Konstytucji RP</i>. • Przedstawia prawa przysługujące mniejszościom. • Wymienia postawy sprzeczne z patriotyzmem. • Odwołując się do przykładów współczesnych i historycznych, opisuje wzory postaw obywatelskich. • Wskazuje działania, które podejmuje społeczeństwo obywatelskie.	• Wymienia czynniki narodotwórcze. • Potrafi opisać więzi obywatelskie i tożsamość narodową. • Charakteryzuje mniejszości narodowe i etniczne mieszkające w Polsce. • Określa miejsca zamieszkania mniejszości w Polsce. • Wyjaśnia, dlaczego mniejszościom przysługują odrębne prawa. • Przedstawia zjawiska migracji i uchodźstwa we współczesnym świecie. • Wyjaśnia, odwołując się do różnych przykładów, czym jest patriotyzm. • Wskazuje różnice między patriotyzmem a nacjonalizmem, szowinizmem, ksenofobią. • Określa znaczenie cnót i umiejętności obywatelskich w życiu społecznym. • Wymienia umiejętności społeczne. • Wymienia najważniejsze cechy społeczeństwa obywatelskiego. • Opisuje aktywność społeczną Polaków.	• Przedstawia genezę współczesnych narodów. • Wymienia inne sposoby nabywania obywatelstwa w Polsce. • Potrafi opisać, czym jest postawa obywatelska, odnosząc się do obowiązków zapisanych w polskiej konstytucji. • Wymienia grupę posługującą się językiem regionalnym. • Wskazuje przyczyny migracji i uchodźstwa. • Opisuje w jaki sposób Polacy żyjący za granicą podtrzymują swoją więź z ojczyzną. • Opisuje genezę polskich symboli narodowych. • Wymienia czynniki, które łączą ludzi z ojczyzną. • Wymienia różne wzorce działań obywatelskich. • Opisuje różne formy aktywności społecznej. • Opisuje, jak powstawała idea społeczeństwa obywatelskiego. • Wskazuje potrzeby społeczne, które realizuje społeczeństwo obywatelskie.
• Wie, czym jest państwo. • Zna najważniejsze cechy państwa. • Potrafi określić, gdzie i kiedy narodziła się idea demokracji. • Wie, czym jest demokracja bezpośrednia i demokracja pośrednia (przedstawicielska). • Wie, czym jest konstytucjonalizm. • Wie, czym jest preambuła. • Wie czym jest zasada pluralizmu politycznego. • Potrafi wskazać różnice pomiędzy partią polityczną a inną organizacją społeczną. • Wyjaśnia pojęcie demokracji przedstawicielskiej. • Wymienia cechy demokratycznych wyborów. • Wie, czym jest republikańska forma rządów. • Potrafi wskazać, kto sprawuje w	• Wymienia podstawowe funkcje państwa. • Wskazuje wewnętrzne i zewnętrzne funkcje państwa. • Wymienia najważniejsze zasady demokracji. • Wie, czym jest referendum. • Potrafi podać przykłady spraw, które mogą być poddawane pod referendum. • Wymienia najważniejsze szczególne cechy konstytucji. • Wie, czym jest i dlaczego został powołany Trybunał Konstytucyjny. • Potrafi opisać system monopartyjny, dwupartyjny i wielopartyjny. • Wyjaśnia pojęcie koalicji rządowej.	• Potrafi podać przykłady, jak państwo realizuje swoje zadania. • Wyjaśnia zasadę trójpodziału władzy. • Wymienia najważniejsze zasady ustrojowe zapisane w konstytucji. • Potrafi podzielić partie zasiadające w sejmie, wskazując partie prawicowe centrowe i lewicowe. • Wyjaśnia pojęcie <i>opozycja</i>. • Wymienia najważniejsze instytucje sejm i senatu. • Potrafi wymienić kilka kompetencji sejm i senatu. • Podaje imiona i nazwiska urzędującego prezesa i wiceprezesów Rady Ministrów. • Wymienia prezydentów RP wybranych w wyborach bezpośrednich. • Podaje przykłady kompetencji prezydenta. • Wyjaśnia zasady: niezależności,	• Charakteryzuje elementy tworzące państwa. • Opisuje najważniejsze cechy państwa. • Opisuje, czym jest demokracja pośrednia i bezpośrednia, podaje przykłady stosowania tych zasad. • Potrafi uzasadnić konieczność ochrony praw mniejszości w demokracji. • Podaje zasady organizacji referendum. • Charakteryzuje szczególne cechy konstytucji. • Analizuje teść preambuły <i>Konstytucji RP</i> i wskazuje najważniejsze wartości do, których się odwołuje. • Podaje przykłady spraw, którymi może zająć się Trybunał Konstytucyjny. • Wymienia funkcje partii politycznych.	• Charakteryzuje funkcje państwa. • Opisuje zadania, które powinno realizować państwo. • Opisuje zasady demokratyczne. • Wymienia ważne referenda krajowe i lokalne. • Przedstawia historię konstytucjonalizmu. • Potrafi wskazać dział konstytucji, w którym opisane są poszczególne kwestie. • Opisuje działanie Trybunału Konstytucyjnego. • Ocenia różne systemy polityczne. • Wyjaśnia, dlaczego istnieje konkurencja pomiędzy partiami

Polsce władzę wykonawczą. - Wyjaśnia zasadę państwa prawa. - Przedstawia podział władzy sądowej na sądy powszechne, wojskowe, administracyjne i trybunały.	- Wie, czym jest czynne i bierne prawo wyborcze. - Potrafi określić, kto wchodzi w skład rządu. - Wie, jak są przeprowadzane w Polsce wybory prezydenckie. - Odszukuje i opracowuje informację o prezydentach wybranych w wyborach bezpośrednich. - Zan strukturę sądownictwa powszechnego. - Wie w jakich sprawach orzeka sąd rejonowy.	niezawisłości oraz dwuinstancyjności.	- Potrafi wskazać różnice pomiędzy różnymi systemami partyjnymi. - Wymienia najważniejsze cele partii prawicowych, centrowych i lewicowych. - Wyjaśnia, dlaczego wybory są elementem demokracji pośredniej, czyli przedstawicielskiej. - Opisuje cechy demokratycznych wyborów. - Opisuje wskazaną funkcję parlamentu. - Odwołując do zasady dobra wspólnego, wyjaśnia, czym jest republikańska forma rządów. - Wie, kto może kandydować na urząd Prezydenta RP. - Wyjaśnia, jak wyłaniany jest rząd. - Potrafi wyjaśnić pojęcia: <i>rząd większościowy</i> i <i>rząd mniejszościowy</i>. - Przedstawia kompetencje Rady Ministrów. - Wie, czym zajmują się sądy powszechne, wojskowe administracyjne i trybunały.	politycznymi. - Potrafi podać przykłady sytuacji, gdy prawa wyborcze mogą być ograniczone. - Opisuje, jak działa polski parlament. - Wie, na czym polega dualizm władzy wykonawczej w RP. - Podaje przykłady najważniejszych uprawnień prezydenta. - Potrafi, korzystając z różnych źródeł, opisać działania obecnie urzędującego prezydenta. - Potrafi wskazać decyzje rządu, które miały wpływ na indywidualne życie swoje lub swojej rodziny. - Podaje przykłady naruszania zasad państwa prawa. - Wyjaśnia najważniejsze zasady określające działalność władzy sądowej. - Opisuje, jak działają organy wymiaru sprawiedliwości.
- Wymienia kilka kierunków polskiej polityki zagranicznej. - Wskazuje przyczyny powstania Unii Europejskiej. - Znajduje informacje o życiorysie politycznym Ojców Europy. - Potrafi wymienić korzyści z polskiego członkostwa w UE. - Wyjaśnia, czym jest zjawisko globalizacji.	- Wymienia cele i przejawy działania Organizacji Narodów Zjednoczonych. - Wskazuje cele i różne formy działalności Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego. - Wymienia ogólne cele UE. - Wymienia osoby z Polski, które pełnią ważne funkcje w instytucjach unijnych. - Wyjaśnia pojęcia: <i>fundamentalizm religijny</i> i <i>terroryzm</i>.	- Wymienia państwa należące do NATO. - Przedstawia działalność Polski w ONZ, Unii Europejskiej i NATO. - Potrafi wymienić państwa członkowskie UE. - Wymienia najważniejsze instytucje UE. - Wymienia podstawowe prawa obywateli Unii Europejskiej. - Wymienia problemy ekonomiczne i demograficzne świata. - Wymienia problemy związane ze środowiskiem naturalnym i chorobami.	- Opisuje najważniejsze kierunki polityki zagranicznej: suwerenność współpraca w organizacjach międzynarodowych, polityka regionalna, polityka wschodnia. - Określa okoliczności powstania ONZ i NATO. - Opisuje najważniejsze organy NATO i ONZ. - Wymienia Ojców Europy i wskazuje z jakich krajów pochodzili. - Wskazuje pięć najważniejszych wydarzeń związanych z powstaniem UE, uzasadnia swój wybór. - Opisuje, jakie funkcje pełnią Polacy w instytucjach europejskich. - Opisuje korzyści z członkostwa w UE dla gospodarki oraz społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem ludzi młodych. - Podaje przykłady programów	- Wymienia przykłady misji wojskowych ONZ i NATO. - Wymienia i opisuje organizacje wyspecjalizowane działające w ramach ONZ. - Na podstawie szczegółowych celów wskazuje główne kierunki rozwoju UE do 2020 roku. - Zna skład i zadania najważniejszych instytucji UE. - Potrafi podać liczbę polskich eurodeputowanych. - Opisuje, jak prawa obywatela UE wpływają na życie obywateli państw członkowskich. - Opisuje globalizację w różnych aspektach. - Przedstawia propozycje działań w kierunku rozwiązania problemów współczesnego świata.

			finansowanych z UE. • Charakteryzuje problemy ekonomiczne i demograficzne współczesnego świata. • Znajduje i opracowuje informacje o konfliktach toczących się na świecie. • Charakteryzuje problemy związane ze środowiskiem naturalnym i chorobami. • Opisuje zjawisko terroryzmu.	
• Wskazuje, z czego wynikają prawa człowieka. • Uzasadnia, dlaczego prawa człowieka są niezbywalne. • Wymienia prawa i wolności osobiste, które są ważne dla młodych osób. • Wymienia prawa i wolności osobiste, które są ważne dla młodych osób. • Wymienia różne systemy ochrony praw człowieka. • Zna najważniejsze zadania policji i służb porządkowych. • Wie, na czym polega przymus bezpośredni. • Opisuje, czym jest przemoc rówieśnicza. • Wskazuje, które rodzaje przemocy rówieśniczej są zaliczane do przestępstw, a które – do wykroczeń.	• Wskazuje źródła ludzkiej godności. • Wymienia najważniejsze cechy praw człowieka. • Wie, jak pojęcia: <i>wolności</i> i <i>prawa</i> charakteryzowane są w <i>Konstytucji RP</i>. • Wie, jak pojęcia: <i>wolności</i> i <i>prawa</i> charakteryzowane są w <i>Konstytucji RP</i>. • Wie, jaką rolę w ochronie praw człowieka pełni Rzecznik Praw Obywatelskich. • Podaje przykłady środków przymusu bezpośredniego. • Wymienia podstawowe rodzaje przemocy. • Potrafi wymienić różne typy przestępstw. • Wie, jaki sąd rozpatruje sprawy nieletnich.	• Omawia cechy praw człowieka. • Wymienia najważniejsze dokumenty, które tworzą międzynarodowy system ochrony praw człowieka. • Wie, kiedy powstała <i>Powszechna Deklaracja Praw Człowieka</i>. • Wymienia ogólne zasady dotyczące praw i wolności zapisanych w polskiej konstytucji. • Wymienia różne formy uczestniczenia obywateli w życiu publicznym. • Wymienia ogólne zasady dotyczące praw i wolności zapisanych w polskiej konstytucji. • Wymienia różne formy uczestniczenia obywateli w życiu publicznym. • Wymienia najważniejsze elementy systemu praw człowieka w Polsce. • Wymienia organizacje pozarządowe działające na rzecz ochrony praw człowieka. • Wymienia działania UNICEF na rzecz praw dzieci. • Opisuje działania Rzecznika Praw Dziecka. • Wskazuje sytuacje, gdy służby porządkowe mogą użyć przymusu bezpośredniego.	• Wie, czym jest prawo naturalne i określa jego wpływ na rozwój idei praw człowieka. • Charakteryzuje pojęcie godności, rozróżniając godność osobową człowieka od godności osobistej. • Na podstawie preambuły <i>Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka</i> analizuje jej najważniejsze treści. • Wskazuje na różnice pomiędzy prawami a wolnościami. • Potrafi wskazać granice wolności i zakres praw gwarantowany przez państwo. • Wskazuje na różnice pomiędzy prawami a wolnościami. • Potrafi wskazać granice wolności i zakres praw gwarantowany przez państwo. • Opisuje najważniejsze funkcje Rzecznika Praw Obywatelskich. • Opisuje działania organizacji pozarządowych na rzecz ochrony praw człowieka. • Opisuje wybrane prawa zapisane w <i>Konwencji o prawach dziecka</i>. • Podaje przykłady naruszania praw dziecka. • Podaje przykłady sytuacji, w których policja może korzystać ze swoich uprawnień. • Wskazuje różnice pomiędzy wykroczeniem, występkiem a zbrodnią. • Wymienia środki, które może zastosować sąd wobec nieletniego.	• Przedstawia najważniejsze wydarzenia związane z rozwojem idei praw człowieka. • Wymienia najważniejsze zadania międzynarodowego systemu ochrony praw człowieka. • Potrafi wymienić i scharakteryzować wybrane prawa osobiste i polityczne zapisane w <i>Konstytucji RP</i>. • Wie, czym jest ludowa inicjatywa ustawodawcza. • Potrafi wymienić i scharakteryzować wybrane prawa osobiste i polityczne zapisane w <i>Konstytucji RP</i>. • Wie, czym jest ludowa inicjatywa ustawodawcza. • Potrafi przedstawić sposób złożenia wniosku do RPO. • Wskazuje sytuacje, które uprawniają do podejmowania interwencji przez Rzecznika Praw Dziecka. • Wymienia instytucje, które zajmują się ochroną praw człowieka w systemie uniwersalnym, regionalnym i krajowym. • Potrafi określić, jak należy się zachować w sytuacjach, gdy mamy do czynienia z przemocą. • Opisuje, na jakich zasadach nieletni odpowiadają za czyny karalne w zależności od wieku. • Wskazuje sytuacje, w których zatrzymanego nieletniego należy natychmiast zwolnić.

• Wie, czym są środki masowego przekazu. • Wymienia i opisuje umiejętności, które umożliwią swobodne poruszanie się wśród natłoku informacji. • Odnajduje w mediach informacje na wskazany temat, analizuje je. • Wymienia najważniejsze funkcje reklamy.	• Wymienia różne rodzaje mediów, dzieląc je na: pisane, audiowizualne i interaktywne. • Wyjaśnia pojęcia: <i>społeczeństwo informacyjne</i> i <i>globalna wioska</i>. • Wie dlaczego dziennikarstwo jest zawodem zaufania publicznego. • Wie, czym jest reklama społeczna. • Odszukuje w Internecie komunikaty z badań opinii publicznej.	• Wymienia funkcje mediów. • Wyjaśnia pojęcie czwartej władzy. • Wymienia zachowania etyczne w mediach elektronicznych. • Odróżnia fakty od komentarzy. • Wymienia różne techniki manipulacji stosowane w reklamach. • Wie, na czym polega znaczenie badań opinii publicznej.	• Opisuje różne rodzaje mediów. • Wyjaśnia, dlaczego media są nazywane czwartą władzą. • Uzasadnia, czy społeczeństwo polskie jest społeczeństwem wiedzy. • Wymienia i opisuje zjawiska utrudniające przepływ informacji w sieci. • Wymienia i opisuje zasady etyki dziennikarskiej. • Krytycznie analizuje wybrany przekaz reklamowy. • Odczytuje i interpretuje wyniki sondaży opinii publicznej.	• Opisuje różne funkcje mediów. • Opisuje, jaką rolę odgrywają media we współczesnym społeczeństwie. • Wyjaśnia pojęcie <i>public relations</i>. • Opisuje wpływ mediów na zjawisko globalizacji. • Wyjaśnia, dlaczego nie należy mieszać faktów z komentarzami i opiniami. • Przedstawia krótko dzieje reklamy. • Wymienia i analizuje różne reklamy społeczne.
• Wie czym jest cyberprzestrzeń.	• Wymienia zasady bezpieczeństwa w sieci.	• Wymienia zagrożenia i korzyści wynikające z korzystania z cyberprzestrzeni. • Wymienia najważniejsze rodzaje szkodliwych programów, które stanowią zagrożenie dla uczestników cyberprzestrzeni.	• Wymienia najważniejsze funkcje cyberprzestrzeni. • Zan zasady, jakie należy stosować aby uchronić się przed szkodliwym oprogramowaniem.	• Potrafi uzasadnić, że cyberprzestrzeń to miejsce służące swobodnemu przekazywaniu idei i informacji.

Ocenę niedostateczną śródroczną/roczną otrzymuje uczeń, który nie opanował niezbędnych wiadomości i umiejętności określonych wymaganiami na ocenę dopuszczającą.